

HISTORIAS

del

ANTIGUO TESTAMENTO

en piapoco

tomo 1

ADÁN Y EVA
CAÍN Y ABEL
NOÉ
ABRAHAM
ISAAC
JACOB
JOSÉ
BALAAM
JOSUÉ Y CALEB

Traducción al piapoco por James William Klump y Deloris Ann Pharris Klump

Los dibujos po cortesía de © David C. Cook Foundation

1ra edición: ©1983, NYBSI

2da edición: © 2013, WBT

La Creación
Génesis 1.1-2.4

Bàaluítésíwata canáté yái èeriquéi cáliquéi. Canáté dúli manuínaméeyéi, canáté inanábàa, canáté manuíri úni, canáté bànacale, àicu nacái, masicái nacái. Canátaté cuwèesináí canánama. Canátaté wenàiwicanái canánama. Canátaté nacái capìraléeri cáli, èeri, quéeri, dùlupùta. Abéeritaté Diosquéi ìyaca.

Néese Dios idàbaquéi èeriquéi, capìraléeri cáli áiba. Quéechacáwa máiséeri, catéeri nacáini, yái èeriquéi. Uni yéesáidaté cáli. Espíritu Santo ìyéerica úni iwicáu-bàa. Néese Dios íima:

--Iyaquéi camalásica --íimaca yái Diosca. Isicúata icànaquéi camalásica. Càitaté Dios idàbaca yái camalásica, catá nacái, quéechéeri èeri irìcu.

Pucháibáaná èeri, Dios ichùuliaté úni yéená imichàanápínáwa chènuniré capìraléeri cálipiná.

Máisibáaná èeri, Dios imichàidaté úni irìcuíse yái cálica. Néese ichùuliaca bànacale, àicunái nacái nadà-winàanápínáwa cáli chuìri íinata. Macái masicái idèniá íimiwa àicu nacái yéewanápíná ìyaquéi bànacaleca quiríta. Dios iicáca cayábasíwéeriná, yái idàbéerica.

Báinúacáaná èeri, Dios idàbaté èeri, quéeri, dùlupùtanái canánama nacái. Yá imàacaca nachànàacawa chènuniré, wáalíacaténá càinácaalí amaláca yàasu èeri, catá nacái, uníabé nacái, camuí nacái. Néese Dios casíimáica iicáca nía canánama, níái idàbéeyéica.

Abéemaa wacáapíiná èeri, Dios idàbaté macái íiwitáaná cubái, macái íiwitáaná ála, macái íiwitáaná canánama níái ìyéeyéica úni irìcu. Néese, idàbaté nacái macái íiwitáaná cuìpìra, masibèenái nacái canánama. Iicáca cayábanaméeyéica níái idàbéeyéica. Néese, Dios

ichùuliaté namànfínápiná néenibewa manùba nàyacaténá
macái cáli imanuíca.

Seisná èeri, Dios idàbaté canánama macái íiwitáaná
cuwèesi, macái íiwitáaná àapi nacái, macái íiwitáaná
pìrái nacái, pìrlasinái canánama níái iyéeyéica cáli
chuìri íinata. Néese, yátaté èerica, Dios idàbaté
wenàiwica.

Dios idàbaté yái quéechéeri asìali cáli ichúmalé
íicha. Yásí yàaca asìali icáuca. Néese Dios imànité
abéeri bànacale cayábéeri. Yái bànacale íipidenéerité
Edén. Néenibàa bànacale yèewi nàyaca pucháiba àicu.
Abéeri àicu íipidenéeri càì, "Yèeri wacáuca càmfiri
imáalàawa". Aiba àicu íipidenéerité càì, "Yái àicuca
imàaquéerica wáalíacawa càinácaalí wamànica cayábéeri,

càinácaalí nacái wamànica báawéeri". Yá Dios itéca yái asìali ìyacaténá bànacale yèewi. Néese Dios ichùuliaca asìali íbaidáanápíná bànacale. Dios íima asìali irí:

--Picùa cayába yáara bànacaleca. Cayábéerica piyáaca macáita íiwitáaná ìyacanáwéera bànacaleca. Abéerita quéwa àicuca picá piyáa ìyacanáwa péetácáichawa --càitaté Dios íimacaté quéechéeri asìali irí. Yái àicuca càmítaté Dios imàaca asìali iyáaca ìyacaná íipidenéeri càì "Yái àicuca imàaquéerica wáalíacawa càinácaalí wamànica cayábéeri, càinácaalí nacái wamànica báawéeri nacái". Néese Dios íima:

--Càmita cayábaca iyúwa yáara asìali ìyáaná abéerita. Numàníripíná yàacawéetúapínáwa --íimaca yái Diosca. Néese, Dios ibànù macái cuwèesínái yàatalé asìalica. Yái asìali yàaca náipidená canánama. Canácata quéwa abéechúa yàacawéetúapíná asìalitá. Néese, Dios imàaca asìali iimáca báawanama. Yá yeedáca íicha abéechúa ibalàì yáapi. Yá Dios imànica abéechúa inanái íicha úái ibalàì yáapimica. Néese icawàida yái asìalica. Yá itéca úái inanáica yàatalé yái asìalica. Yásí casíimáica béecaná iwàwa yái asìalica. Yá íima ulí:

--Dios imànífichúa pía nuiná yéená íicha, íná yéewa nùaca píipidená "inanái" --càitaté asìali íimaca ulí. Iná yéewa siùcade abéeri asìali iwàwacaalí yeedáca iríwa íinupínáwa, yásí imàacaca yáanirínáíwa ìyacaténá úapicha, úái yàacawéetúacawa. Níái icásèeyéicawa iwàwacutá nàyaca iyúwa abéeri wenàiwica, abédanamata nacái náíwítáise. Néenialí èerité mabàleté nía, càmíiyéitaté quéwa yáalía báica, canátaté quéwa nabáini nàwali. Dios idàba níái wenàiwicaca nacùanápínaté macáita cuwèesínái ìyéeyéica cháì èeri irícu. Níái wenàiwicaca càiyéide iyúwa Dios cáíwítáise nía. Néese Dios íimaté pucháiba wenàiwica irí:

--Piimácué pucháibanamata pidèñlacaténácué péenibewa, ìyéeyéipiná canánama cáli imanuícata. Nùacué nacái piyáapináwa macái íiwitáaná bànacale ìyacaná. Abéerita quéwa àicuca, picácué piyáa ìyacanáwa, péetácáichawa, yái àicuca imàaquéericué píalíawa cayábéeri ìwali, báawéeri ìwali nacái --íimaca nalí yái Diosca. Néese Dios iicáca iyúwa máiní cayábanaméeyéi canánama níai idàbéeyéica.

Néese, imáalàacaalíwa yái seisná èerica, yásí Dios idéca idàbaca canánama èeriquéi, yái capìraléeri cáli nacái, canánama nacái waiquéeri cháí íinata èeriquéi chènuniré nacái.

Néese, sietená èeri irìcu, yá imàacaca íichawa íibaidacalewa, yái Diosca. Iná yéewa imànica iwàwacutée-ricani, yái sietená èerica, cayábéeri áiba èeri íicha.

Adán y Eva desobedecen a Dios

Génesis 3

Yái quéechéeri asìalica, úa nacái inanáica nàyacaté bànacale néeni, yái bànacale cayábéerica Dios imànfirité nalí, íipidenácatalé Edén. Néeseté, abé èeri, Satanás⁺ yúumawaliatéwa àapi iyú. Cáiwitáiséeri yái àapica, Báawasàiri Satanás⁺ íiwitáise iyú, íná yéewa máiní cachì-wéericani, yái àapica, áibanái cuwèesínái canánama íicha. Yá yàacawa mawiénita ulí úái inanáica. Yá isutá yéemíawa úa:

--¿Báisísica, càmita Dios imàaca piyáaca ìyacaná yáara bànacaleca? --íima inanái irí yái àapica.

--Dios imàacaca wayáaca macáita àicu ìyacaná, abéerita àicuca quéwa càníiri imàaca wayáaca ìyacaná. Wayáacaalísa ìyacaná yái àicuca, wadunùacaalísa nacái yái àicuca, yásasí wéetácawa --úuma úái inanáica. Néeseta quéwa àapi íima ulí:

--Càmitacué pèetáwa iyúwéera --íma icàlidaca ichìwawa yái àapica--; Dios yáaliériwa piyáacaalícué yáade ìyacanáca, yásí píalimá píalíacué cayábéeri ìwali, báawéeri ìwali nacái íná yéewa Dios nacáirícué píajá --íma yáalimáida iicáwa úa, umànicaténá báawéeri.

Uái inanái yeebéechúaca àapi itàacái. Yá uicáidaca àicu ìyacaná írí. Cayábaca uicácani, yái àicu ìyacanáca. Uínáidacawa caséeripinátá iyáacawatá. Uwàwa nacái cáalíacáipináca. Íná yéewa uedáca ulíwa àicu ìyacaná, yá uyáacani. Yá utéca asìali íríni, yá iyáaca nacáini. Isicúata náalíaca mabàleca nía, íná namàni nabàlewa higuera⁺ ibáiná iyú, néepùacaténá níawà iyú.

Catácaalí yàacawa yái asìali úái nacái inanáica néemia Dios isàna bànacale yèewiré. Yásí cáaluca nía Dios íicha, íná yéewa nabàacawa íicha. Néese Dios imáidaca asìali. Yá íma asìali írí:

--¿Cáná pibàacawa nuícha? --cài íma asìali írí.

--Nuémíacata pisànatatá, néeni cáalucáita núa píicha mabàlecáiná núa íná yéewa nubàacawa píicha --íma Dios írí yái asìalica. Néese Dios íma asìali írí:

--Canácata icàlidéeri pírí mabàléenaca pía. Atata píalía mabàleca pía pidécáiná piyáacani yái àicu ìyacanáca càníiri numàaca piyáaca --íma yái Diosca.

--Uára inanáica pimánfichúaca iyéechúapináca núa-picha, úaquéera ité nulí yái àicu iyacanáca, íná yéewa nuyáacani --íima Dios irí yái asíalica. Néese Dios isutá yéemíawa úa:

--¿Càiná pidé pimànica? --íima inanái irí.

--Aapiquéera ichiwáidaca núa, íná yéewa nuyáacani, yái àicu iyacanáca --úumaca Dios irí úái inanáica.

Iná yéewa Dios yùuwichàidaca yái àapica, yá nacái quéechéeri asíalica úa nacái quéechéechúa inanáica. Dios íimaca àapi irí:

--Siùcasíjádé iwàwacutá piùwichàacawa pèepunícawa pitúra iyúwa. Pitaquénáipiná nàuwidenái namànica níájái inanái utaquénáipiná. Abéeri utaquéeripiná, yáta picuànica pinúawájáni, quéwa imáalàidéeripiná píajá --íima yái Diosca àapi irí. Néese, íima inanái irí yái Diosca:

--Siùcasíjádé pimusúadacaalí péenibewa, yá piùwichàacawa báawanamájá. Yáara piacawéerica, yáta píiwacalipiná --íima yái Diosca inanái irí. Néese Dios íima asíali irí:

--Peebáidacáiná piacawéetúa itàacáíwa piyáanápíná yái àicu iyacaná càníiri numàaca piyáaca, íná yéewa siùcasíjáde iwàwacutá píibaidaca cachàiníiri iyú piriwa manùbacáiná masicái báawéeri tuíri nacái imusúawa pibàna-cale yèewibàawa. Nudàbacaté pía cáli ichúmalé ícha, néese áibaalípiná béericaalí piacawa, yásí péetácawájá. Néese piinámi ichacamèeripináwa cáli ichúmalé iyú àniwa --íimaca yái Diosca.

Néese yái asìali íipidenéerica Adán yàaca uípidená Eva, úái yàacawéetúaca. Yái Adán "cáli", "wenàiwica" áiba íimáanáquéi càì íipidenáca. Ua Eva íimáaná nacái "wacáuca" íimáanámi nacái. Adán yàaca uípidená càì macái wenàiwic-
canái íirupinácáiná úa. Néese Dios imànité nabàlepiná cuwèesi íimami ícha. Yáté Dios ibànùa namusúanápíná bànacale cayábéeri íichawa. Yái bànacaleca íipidenéeri Edén.

Càitaté Dios ibànùà nàacawa bànacale ícha, nayáa-
cáicha nalíwa yái áiba àicu iyacaná yèeripiná wacáuca
càmíiri imáalàawa. Néseté Dios ibànùà cachàiníyèi
ángelnái⁺ nacáinaméeyèi ípidenéeyèi querubín⁺ nacùaca-
téná yái bànacaleca, íchaná wenàiwica nèepùaca nàa
nayáaca yái iyacaná yèeri wacáuca càmíiri imáalàawa. Dios
ibànùà néré nacái bànacale inùma néré abéeri manuíri
espada⁺ machete nacáiri quicháirica ilabatáníiriwa mamáa-
làacata, íchaná wenàiwicanái iwàlùawa néré.

Caín y Abel

Génesis 4-5

Néseté Adán iimáca yàacawéetúa yáapichawa ípide-
néechúa Eva, yásí udéricuca uìripináwa. Néese, umusúadaca
abéeri sumài yáana. Uaca ípidená Caín. Nésecáwa, áibaa-
lító àniwa uèpùà umusúadaca áiba sumài àniwa. Yá ùaca
ípidená Abel. Nadàwinàacaalíwa níái sumànáica, yái Caín

icùà cayába ibànacalewa. Abel nacái icùà ipìranáíwa ovejanái⁺. Abé èerité nàanàidaca nàasuwa nàacaténá Dios icàaluíniná. Abel yàanàida ipìranáíwa oveja⁺ cayábana-méeyéi, càide iyúwaté Dios idéená ichùuliaca wenàiwica nanúanápíná irí masaquéeyéi pìrái sacrificio⁺ iyú nabáyawaná ìwalíisewa. Caínta quéwa càmita yeebáida Dios ímáaná irí. Caín yàanàidacáita iyacanási meedá, ituínási nacái. Yásí cayábéeri Dios iicáca Abel íiwitáise, cayábéeri nacái iicáca Abel yàasu yàanàidéerica. Càmitaté quéwa cayába iicáca Caín íiwitáise, báawa nacái iicáca Caín yàasu yàanàidéerica. Iná yéewa calúaca Caín báawanama. Néese Dios íima Caín irí:

--Picá calúa pía, iwàwacutá pimàni cayábéeri. Pimànicaalí cayábéeri, yásí cayábaca nuicáca píajá --íimaca yái Diosca.

Caínta quéwa càmita yeebáida Dios ímáaná irí.

Aibaalí àniwa nàyacaalí manacúalibàa, yásí Caín inúaca yéénàsàiriwa. Yá báawaca Dios iicáwa yái iyúwa Caín imànífíná. Yá isutá yéemíawa Caín:

--¿Aléná piméeréeri? --íima yái Diosca.

--Càmita núalíawa ìwali. Núa, càmita icuèriná --íima icàlídaca ichìwawa Dios irí. Diosta quéwa íima irí:

--¿Cáná pimàni càì? Núalíaca pìwali pidéca pinúaca piméeréerimiwa. Pidécáiná pimànica càì, yásí iwàwacutá piùwichàacawa manuísíwata. Càmita quirínama píalimá pibà-naca pibànacalewa cáli yèewiré. Iwàwacutá pìacawa déeculé áibanái íicha --íima irí yái Diosca. Caín íima Dios irí:

--Máinícata manuíca yái nùuwichàanápínáwa. Cáaluca núa íichaná áibanái yàanàaca inúaca núa --íimaca yái Caínca. Néese Dios ichànàidaca ìwali abéeri yéénáíwaná-píná íichaná áibanái inúacani. Yási Caín yàacawa déeculé. Yá iyaca néré. Néese, yeedá abéechúa inanái. Aibaalí umusúadaca irí abéeri sumài yána íipidenéeri Enoc. Yási Caín imànica néré iyàcalepináwa ìyacatáipíná. Néese cáwa Enoc nacái yeedá yàacawéetúapínáwa. Néese madécaná camuí idénáami Caín idèníaca itaquénáíwa chínamáíwaca. Aibanái néená Caín itaquénái nacúa napìranáíwa. Aibanái néená Caín itaquénái imàníiyéicáita yáawami sànasi, áibanái néená Caín itaquénái nacái yáaliéyéi imànica wawàsi hierro íicha.

Adán, Eva nacái achúmaca nawàwa Abel ìwali, yéetá-cáinátéwa. Íicha nadènià quéwa àiba sumài àniwa íipidenéeri Set. Idécaalí béerica yái Set, yá yeedáca yàacawéetúapínáwa. Yá umusúadaca uìriwa íipidená Enós. Yái Enós, yéénánái yáapichawa, nadàba nasutáca níawa Dios. Abéeri Enós itaquéeri íipidená Enoc. Yái asìalí yeebáidaca Dios itàacái. Enoccáiná yeebáida Dios itàacái, íná càmita Dios imàaca yéetácawa. Dios imichàidacaté cáli íichani, méetá-nánamata, ínáté càmita áibanái idé iicáca quirínamani.

Yái quéechéeri Enoc ìirica, íipidenéeri Matusalén, iyaca cháí èeri irìcu novecientos sesenta y nueve namanùbaca camuí. Yá néese yéetácawa. Abéeri Matusalén itaquéeri íipidená Noé.

El arca de Noé

Génesis 6-9

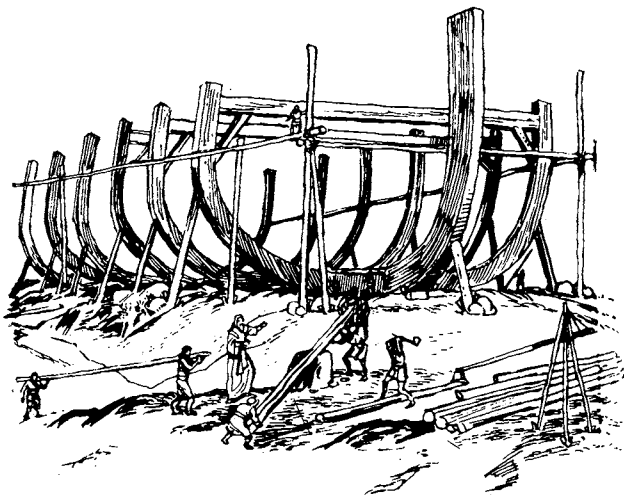
Néese Dios iicáca iyúwa èeri mìnánái imànííná báawéeri. Nawàwa namànica báawéeri mamáalàacata. Namà-nicáíná nabáyawanáwa níái èeri mìnánáica, íná yéewa achúma Dios iwàwa nàwalíise, iyúwa idéená idàbaca wenàiwicanái. Yá iwàwaca imáalàidaca macáita níái wenàiwicaca, níái nacái cuwèesínáica.

Abéerita asìaliquéi íipidenéerité Noé yáta abéerita cayábéeri íiwitáise asìalica. Yái Noé yeebáidaca Dios itàacái. Idènièri máisiba yéenibewa. Abéeri íipidenéeri Sem, áiba nacái íipidenéeri Cam, áiba nacái íipidená Jafet. Néese Dios íima Noé irí:

--Núalía nàwali níade èeri mìnánái báawasíwacata nía, íná yéewa numáalàidéeripiná níawa. Siùcade pimàni abéeri arca⁺. Pimàni madécaná imàdàaná irìcubàawa. Pipusúa ìwalíise macáita máini iyú úni iwàlùacáichawa irìculé. Pimàni yái arca⁺ manuíri béecaná. Pimàni ipùata càide iyúwa capli ipùata. Abéerita pimàni inùma. Aibaalí-piná yá nubànùaca úni yéesacái béecanápiná macái cáli-pináta. Càì numáalàidéeripináca níái èeri mìnánáica cuwèesínái nacái. Abéerita píaquéi nuedéeri yùuwichàidacáisi íichájá péenánái yáapicha. Iná piwàlùacawa arca⁺ irìculé, pía nacái, péenánái áibanái. Pitécué píapichawa macáita íiwitáaná cuwèesínái, màsibeenái nacái, àapínái nacái. Pitécuéca níái casaquèeyéi cuwèesínái abéerita quéwa asìali, yàacawéetúa yáapichatawa. Nàyaquéi masa-

quèeyéi pírái, cuwèesínái nacái, cayábéeyéi pinúanápiná nuli sacrificio⁺ iyú pibáyawaná iwalíisewa. Níái masa-quèeyéica, pitécuéca siete namanùbaca asíanái quéwa yàacawéeyéi yáapichéeyéiwa. Pitécué nacái piyáacalépináwa, nayáacalepiná nacái níái cuwèesínáica. Píacué nacái, cuwèesínái càmiyéitacué yéetápináwa, píaquéera arca⁺ irìculé. Nucùacué pía néeni yéesacái íichawa --càité Dios íimaca Noé irí bàaluité.

Noénái náibaida namànica arca⁺ ciento veinte camuí irìcu. Noé icàlida nacái èeri mìnánái irí iyúwa iwàwacutáaná nawènùadaca náiwitáisewa nabáyawaná íichawa, íichanáté Dios yùuwichàida nía manuíri yéesacái iyú.

Néese Noé idéca imànica canánama yái arcaca⁺ càide iyúwa Dios íimáaná irí. Néese Noé idécaalí imànica arca⁺, yá Dios ichùuliaca Noé iwàlùanápiná arca⁺ irìculé, yéenánái yáapichawa, cuwèesínái nacái. Yá Noé imànité càide iyúwa Dios íimáaná irí. Yá iwàlùacawa arca⁺ irìculé yàacawéetúa yáapichawa, máisiba nacái yéenibe, nàacawéetúanái yáapichawa. Níái cuwèesínái nawàlùà nacáiwa Noénái yáapicha. Yásí Dios ibàliaca arca⁺ inùma. Yái Noé, idè-nìacaalíté seiscientos namanùbaca camuí, yáté iwàlùacawa arca⁺ irìculé.

Néese, siete namanùbaca èeri idénáami, yá Dios ichùuliaca unía yúuwàacawa. Unía yúuwàacawa èeríapinama, táiyápinama macáicata cuarenta namanùbaca èerité. Táiyápinama nacái unía yúuwàacawa mamáalàacata. Dios imàacaca nacái úni imusúacawa cáli irìcuíse. Yéesáidaté macáita yái chuñnaméeri cálimica, macáitaté isawíacawa. Yái arcaca⁺ icùaca úni inàniacubàata. Macáita dúli cáalana-méeyéi nasawíataté nacáiwa. Macái èeri mìnánáitaté imáalàawa. Macáitaté cuwèesínái yéetácawa, àapínái nacái, màsibeenái nacái. Macáita níái iyéeyéicaté cáli chuñri íinatabàa néetátéwa canánama. Abétaté Noé càmítaté yéetáwa, yéenánái yáapichawa, níái nacái cuwèesínái iyéeyéica yáapicha arca⁺ irìcu.

Máisibawanáita quéri idenáamité, yáté Dios imàacaca iwacawa única. Néese yái arcaca⁺ iyamáacaté irìacawa cáaléeri dúli ipùatalìcu. Néese úni yèepùà iwacawa quiríta achúmáana àniwa. Néese Noé yàacùaca achúméeri ventanaca, yá ibànùaca abéeri wáchuli nacáiri yáalíacaténáwa chuínápinácaalí cáli. Néeni yái wáchulica càmita quirínama yèepùacawa néese Noé irí. Aiba semana, yásí Noé ibànùaca abéechúa unùcu. Uasí yèepuèchúawa néese aquialéta iyacáiná mamáalàacata yái yéesacái. Aiba semana àniwa, Noé yèepùà ibànùà úái unùcuca àniwa, úasí itéechúa néese àicu ibáiná unùmalìcuwa. Aiba semanata àniwa, Noé yèepùà ibànùà unùca àniwa, yásí càmita quirínama uèpùacawa. Iná Noé yáalíawa chuíná cáli. Néese Noé yàacùacací arca⁺ inùma. Yásí iicáca néré irìcuíseta. Yá nàyaca arca⁺ irìcutàacáwa mamáalàacata abéeri quéri quiríta. Néese Dios ichùuliaca Noé imusúanápináwa arca⁺ ícha yéénánái yáapichawa cuwèesináité nacái. Yá Dios ichùuliaca namànníinápiná néenibewa yéewanápiná nàyaca macái cáli ínatabàa. Iná macáitaté namusúacawa arca⁺ ícha. Néese Noé imànité altar⁺ yáawami íbata càiripináde iyúwa mesa. Yá

Noé inúaca pìrái masaquèeyéi, màsibee masaquèeyéi nacái. Néese yeemáca nainámi altar⁺ ínatabàa. Càité Noé imànica sacrificio⁺ yàacaténá Dios irí cayábéeri. Cayábéeri Dios iicáca yái Noé yèerica irí. Iná Dios íima Noé irí:

--Càmita numáalàida quirínamájá macái wenàiwicanái, cuwèesinái nacái úni yéesacái iyú, éwita namànicáaníta nabáyawanáwa báawanama níái wenàiwicaca --íimaca yái Diosca. Néese Dios icàlida Noénái irí àniwa:

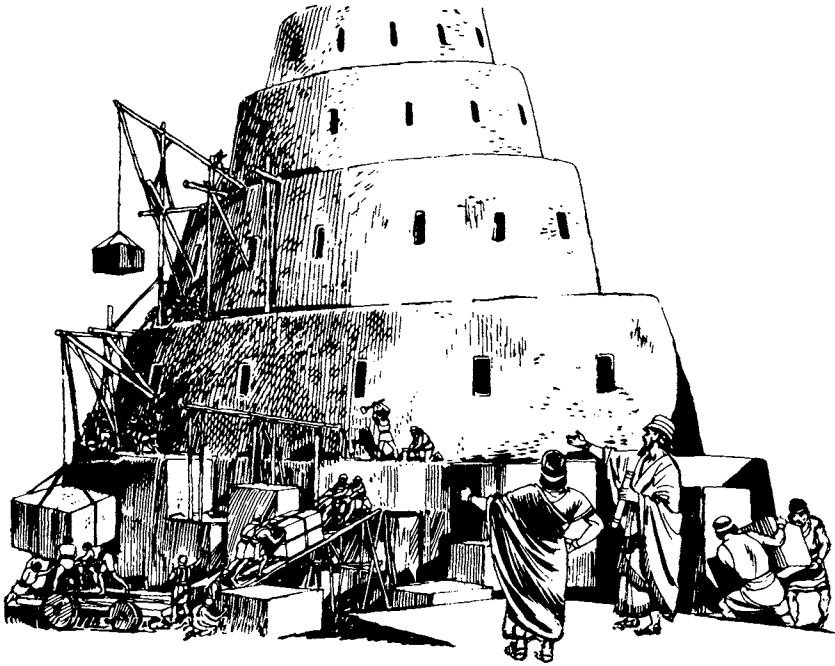
--Aiba wenàiwica inúacaalí inacáiriwawa, yá iwàwacutácué nacái pinúaca yái wenàiwica inuérica inacáiriwa. Yá nacái càinácaalí cuwèesi, càinácaalí nacái pìrái inúaca wenàiwica, yá iwàwacutácué pinúacani --íimaca nalí yái Diosca. Néese Dios íima Noé irí:

--Siùcasí níájái cuwèesica, cáalusí naicá wenàiwicájá. Siùcade numàacacué piyáaca cuwèesi iináwa, pìrái iiná áiba, abéeritacué náiraná picá piyáawa --íima nalí yái Diosca.

Yá Dios ibàlùada capìraléeri cáli irìcu abéeri épi yáasáidacaténá náalíawa càmfínápiná quirínama úni yéesacái isawíada cáli imanuíca.

La torre de Babel

Génesis 11.1-9

Yáté èerica macái wenàiwica natàaníta abéerita itàacáisi iyúta. Yáté nàyaca Sinar yàasu cáli néré. Nérété nawàwa namànica abéeri yàcale, abéeri capli cáaléeri chènuniréeri nacái. Nawàwacáináté máiní namànica càì ipíchanáté néenánái yàacawa náichawa, nàyacaténá macái cálitá, càide iyúwa Dios ímáaná nalí. Nawàwa nacái caináwanáca nía.

Báawata quéwa Dios iicáca yái iyúwa namàníináca, íná yéewa iwènùadaca nataacái natàanínápiná áiba tàacáisi iyúta náichawáacawa. Yá càmita quirínama néemìaca nataacáiwaca. Yátésí nàaca náichawáacawa macái cálipinásí. Nawàwacatalé namànica capli cáaléeri chènuniréeri, yáté ípidenácatalé Babel.

Abéerité Sem itaquéeri íipidenéerité Taré. Yái Taré idènièri máisiba yéenibewa, íipidenéeyéi Abram, áiba Nacor, áiba nacái Harán. Nàyaca Ur iyàcalená irìcu. Yái Harán idènièri ìiriwa abéeri íipidenéeri Lot. Néese Harán yéetátéwa Ur iyàcalenáìcu. Néese Taré yeedá Abram, Lot nacái nàacaténátéwa nàyaca Canaán yàasu cáli néré. Quéwaté nàanàa Harán yàasu cáli meedá. Yáté náináidaca nàyaca néeni. Néese Taré yéetátéwa Harán yàasu cáli néré. Abram idènièri yàacawéetúawa íipidenéechúa Sarai càmmíichúata yáalimá udéricucawa. Aléde Harán yàasu cáli néré Dios íima Abram irí:

--Pimàaca péenánaiwa, piyàcale nacái. Piawa áiba cáli néré núasáidéeripiná piríwa. Nérénicu pidènià pitaquénáiwájá madécaná. Néré nacái nua pirí cayábanaméeri wawàsicawa cayábacaténá piwàwa. Numàni nacái nalí cayábéeri níái wenàiwicaca imàníiyéi pirí cayábéeriwa. Nùuwichàidéeripiná nacái níái imàníiyéi pirí báawéeriwa. Numànica cayábéeriwa macáita èeri mìnanaí irí abéeri pitaquéeripiná yáapichawa --càitaté Dios íimaca bàaluité Abram irí.

Néese Abram imàni iyúwa càitade Dios iwàwáaná. Abram idènièrité setenta y cinco namanùbaca camuí. Yáté itéca yàacawéetúawa Sarai. Ité nacái Harán ìirimi, íipidenéeri Lot. Itécaté yàasuwa macáita, yàasu wenàiwicanái nacái itéca. Yáté namusúacawa Harán yàasu cáli íicha nàanàapinátéwa Canaán yàasu cáli nérépiná.

Yàanàacaalí Canaán yàasu cáli néré, yáté iicáca wenàiwica íipidenéeyéi cananeonái. Níái cananeonái, Noé

Ìirimí Ham itaquénáimicaté nía. Néese Abramnáí yàanàa Siquem iyàcalená irìculé, ìyacaté néeni yái nasutácatáica Dios. Yá Dios íima Abram irí:

--Nuèripiná pitaquénáí iríwa yáara cálica --íima irí yái Diosca. Yáté Abram imànica abéeri altar⁺ néré imànicaténá sacrificio⁺ Dios irí. Yáté yàacawa yái cáli ìyée-rica mawiénita Betel iyàcalená íicha. Nérété imàni áiba altar⁺ isutácatái Dios. Néese yèepùaté yàacawa àniwa, Néguev yàasu cáli nérépiná. Néese nàyacaté Néguev yàasu cáli néré. Néese máapicái ìyaca néré. Ináté Abram yàawa ìyacaténaté Egipto yàasu cáli néré. Canácaalí íicha máapicái, yá yèepùacawa Néguev yàasu cáli néré.

Abram y Lot se separan

Génesis 13

Càasuírité yái Abram, yá nacái Lot. Nadènièrité manùba plata, oro nacái napìranái nacáiwa. Nèepùatéwa mawiénita Betel iyàcalená íicha, yái yàcaleca Abram imànicatáicaté altar⁺ Dios irípinaté. Nérété Abram yàasu wenàiwicanái ipélia Lot yàasu wenàiwicanái ípunita, canácáiná masicái néré cayába napìranái iyáapiná. Iná yéewa Abram íima ìiriná iríwa:

--Canáta yéewaná wapéliaca yéenáyaquéeyéicáináwa wía. Manuíquéera yáara cálica íná iwàwacutá wamusúacawa wáichawáaca wàyacaténá méetaucunamata wáichawáaca. Siùcade, ¿alénacaalí cáliquéi piwàwa pìyaca? --íima Lot irí yái Abramca. Yái Lot iicáidaca cáli mawiénita Jordán

inanábàa irí. Iyaca néeni cayábéeri única, cayábéeri nacái cálica. Iná yéewa Lot iwàwa iyaca néeni. Yá Lot imànica icapèemawa néenita mawiénita Sodoma iyàcalená irí. Níái Sodoma mìnánáica máiníiyéi báawaca. Cà míiyéita yàa Dios icàaluíniná. Abramta quéwa iyaca Canaán yàasu cáli néré déeculéeri quéwa yái Sodoma iyàcalená íicha. Abram idécaalí yèpùacawa Lot íicha, yá Dios íima Abram irí:

--Piicáida pitéesewa. Nuèripiná pitaquénái irí macái cálica pidé piicáca déeculéecawa. Pidènièripiná madécaná-síwata pitaquénáiwa, iná càmita áibanái yáalimá idé iputàaca nía càisimacalénácaalí nía. Picá cáalu pèepuní-cawa chábàa cáli íinatabàa, nuèripinácáiná piriwani --íimaca irí yái Diosca.

Abram libera a Lot

Génesis 14

Néesecáwa Lot idèniaca icapèewa Sodoma iyàcalená irícu. Néenialí Sodoma íiwacali, Gomorra iyàcalená íiwa-cali nacái, áibanái íiwacanánái yáapichawa, namàni úwi Elam yàasu cáli íipunita. Elam íiwacali íipidenéeri Quedorlaomer. Yái Quedorlaomer iimáida áibanái íiwacanánái yàacawéeyéipináwa namànicaténá úwi náipunita, níái Sodoma, Gomorra mìnánáica. Néese níái Quedorlaomernái imawèniaca Sodoma, Gomorra mìnánái. Needáca Sodoma mìnánái yàasu canánama. Naté nacái Lot, áibanái Sodoma mìnánái nacái, Lot ipìranái imanùbaca yáapichawata. Abéeritaté quéwa asìali ichúuliacawa náicha, yá yàacawa icàlidaca Lot iináwaná iwali Abram irí.

Yátésí Abram iwacáidaca yàasu wenàiwicanáíwa. Yáté yàacawa Quedorlaomernái yáami caaquialéta, níái itéeyéi Lot. Néese Abram yàanàacaalí nía, yásí yáawàaca nía, yáté

imawèniaca nía. Néese, Abram yeedá Lot úwinái íicha macáita ipìranái yáapichawa. Abram yeedá nacái macáita needéerica Sodoma iyàcalená íicha, Gomorra iyàcalená íicha nacái. Yá Abram yeedá náicha canánama needéerica. Abram yeedá nacái manùba Quedorlaomernái yàasumi. Yáté Abram yèepùaca iyàcaleréwa àniwa.

Néenialíté iyéeri abéeri asìali íipidenéeri Melquisedec íimáanámiquéera, "Wáiwacali mabáyawanéeri". Yái asìali náiwacali níái Salem iyàcalená mìnánái. Salem íimáanámiquéera, "Níái iyéeyéica matuíbanáiwaca". Sacerdoteca⁺ yái Melquisedec íibaidéeri Dios irí. Yái Melquisedec yàanàidéeri yàacàsi, uva⁺ ituní nacái Abram-nái irí. Yá íima Abram irí:

--Yái Dios imàníirité yái èeriquéi, chènuniré nacái imàníiripiná pirí manùba cayábéeri. Nù Dios irí cayábéeri, idécáiná iyúudàaca pimawèniaca piùwidenáimi --íimaca Abram irí yái Melquisedeca. Néese, Abram yàaca irí abéeri décima⁺ íicha yái yeedéerica Quedorlaomernái íicha.

Néese casíimáica iwàwa yái Sodoma íiwacali, Abram yeedácáiná náicha nía nàuwidenái íichawa. Yá íima Abram irí:

--Peedá piríwa macáita wàasu wawàsi, macáita wàuwidenái yàasumi nacái peedéeri náicha. Abéerita quéwa pèepùada nulí níade nùasu wenàiwicanái, nuyàcale mìnánái --íima Abram irí. Néeni, Abram íima irí:

--Canácata nuedéeri nulíwa píichájá. Iichaná pitàaníca nùwali, "Idéca càasucani wàasu iyú", píimacáicha nùwali. Abéerita nuedáca píicha yái nayéerimicaté, níara nùasu wenàiwicaca. Cayábacata nacái pìacaalí nàasutá, níái ùuculiyéi amorreonái iyúudèeyéica núa --íimaca yái Abramca.

Néesecáwa áiba èeri àniwa Dios íima Abram irí:

--Numàni pirí cayábéeriwa --íima yái Diosca. Abramta quéwa íima Dios irí:

--Cáulenáca nuebáca pitàacái, méenibéericáiná núa meedá, íná nuétácaalíwa, yá canáca yáaliéri icùaca nùasumi canácáiná nuìrica. Nàyaca nùasu wenàiwicanái meedá, níata yeedéeyéipiná nalíwa macáita nùasumi --íima yái Abramca. Dios quéwa íima Abram irí:

--Càmíriquéera. Quéenibéerica píacawéera. Pitaqué-náipiná càiyéi imanùbaca iyúwa dùlupùta imanùbaca --íimaca yái Diosca. Yá Abram yeebáidaca yái Dios íimáaná irí, íná cayábaca Dios iicáca Abram. Yá Dios íima Abram irí:

--Yásí cayábéeri píiwitáise, peebáidacáiná nutàacái. Picá piimáicha núa, núacata Píiwacali Dios. Núaquéera yeedá pía Ur iyàcalená íicha nùacaténá pirí yáara cálica piyacatalépináca --íima yái Diosca. Néese Abram íima Dios irí:

--¿Càiná yéewanápiná núalíacawa báisí pièripináca nulíni, yáara cálica? --íima yái Abramca.

--Peedá masaquèeyéi pirái, màsibeenái nacái, yá pinúa nulí sacrificio⁺ iyú nía --íima yái Diosca. Néese Abram imànité càide iyúwa Dios íimáaná. Yásí Dios yáasáidaca yáawawa Abram iicáca càide iyúwa yéenáiwanási nacáiri. Yá íima Abram irí:

--Níái pitaquéenáipináca yèeyéipiná déeculé áiba cálrétawa. Aléde náibaidacatalépiná cachàiníiri iyú. Aiba cáli íiwacanánái yùuwichàidanica níájá cuatrocientos namanùbaca camuípiná. Néeni, nùuwichàidéeripiná níái wenàiwicaca báawanaméeyéica. Yánica numusúadaca pitaqué-

nái nàasu cáli ícha. Càasu béecanáca nía namusúacatái-
 pináwa yái cáli ícha. Aibaalípiná péetáwájá matuíbanáiri
 iyú, béerimíina quéwa. Néese, cuatrocientos namanù-
 baca camuí idénáami, yá numusúadanica pitaquénái. Nùanài-
 danica síisaara nía àniwa. Néenialípiná nùuwichàida níade
 amorreonái. Yásí nuèripiná pitaquénái irí yáara amorreo-
 nái yàasu cáli, ípidenééri Canaán --íimaca Abram irí yái
 Diosca.

Agar y su hijo Ismael

Génesis 16

Abram yàacawéetúa ípidenéchúa Sarai. Méenibeca úa.
 Càmfíchúata yáalimá umusúadaca unìri iríwa sumànái.
 Udènìaca quéwa abéechúa ùasu wenàiwicawa, ípidenéchúa
 Agar. Abé èeri úái Sarai úuma unìri Abram iríwa:

--Péemia, Dios càmita imàaca quéenibeca núatá.
 Nuwàwa quéwa pimàni nulí cayábéeri, peedá piríwa nùasu
 wenàiwica Agar pìacawéetúapínáwa, yéewacaténá nudènìaca
 nulriwa nùasu wenàiwica ìiri, udéricucaalíwa píapichawa
 --úumaca úái Saraica. Iná yéewa, Sarai yàaca Abram irí
 ùasu wenàiwicawa Agarca, Abram yàacawéetúapínáwa. Yásí
 Abram imàni càì iyúwa Sarai íimáaná irí. Yá udéricucawa
 úái Agarca. Néese, uínáidacawa uwàwa ùwaliwa cayábéechúa-
 pináca úa máini Sarai ícha. Iná báawa Sarai iicáca úái
 Agarca. Unúadáidaca úái Agarca. Néese úái Agar uchúulia-
 cawa Sarai ícha. Yá Dios ibànùà abéeri yàasu ángelwa⁺
 icùacaténá úái Agarca. Yá ángel⁺ yàanàaca úa dápú néré.
 Yá íima ulí:

--Pèepùawa píiwacalu Sarai yàatalé àniwa. Yái
 imusuéripináca pícha abéeri sumài asìalífinawa ípide-

neeripiná Ismael --íimaca ulí ángelca⁺. Néese úái Agarca uèpùacawa Sarai yàatalé. Néesecáwa imusúacawa uícha yái Ismael, Abram idèniacaalí ochenta y seis namanùbaca camuí.

La circuncisión como señal del pacto

Génesis 17.1-18.15

Néese Abram idèniacaalí noventa y nueve namanùbaca camuí, Dios íima irí:

--Nuwàwa numànica píapicha abéeri wawàsi. Peebáida-caalí nutàacái mamáalàacata, càmicaalí pimàni pibáyawa-náwa, yásí nuèripiná madécanápiná pitaquénáiwa. Nùaca nacái áibata píipidenáwa. Quéechéerica píipidenáca Abram íimáanáquéera "Náaniri cáimiétaquéeri". Siùca nùà píipi-dená Abraham íimáanáquéera "Madécaná wenàiwica yaawiría yáaniriquéera". Núacata yái Dios icuèripiná macáita níái pitaquénáica. Nuèripiná nalí yáara cálica, íipidenéeri Canaán nàyacaténá chábàì càiripináta. Piwàwacaalí quéwa numànica càì, néese iwàwacutá pimànica càide iyúwa núumáaná, péenibe nacái, pitaquénái nacái. Pimàni circuncisión⁺ macái sumánái asianái iríta. Pimàni càita péenibe iríwa. Pimàni macáita plasu wenàiwica iríwa. Pimàni circuncisión⁺ sumài irí abéeri semana idénáami imusúaca-dénáamiwa. Pimànicaalícué circuncisión⁺ péenibe asianái iríwa, yásí áibanái wenàiwica náaliéripináwa nucùanácué pía, pitaquénái nacáiwa, iyúwacué nacái placa nucàaluí-niná, peebáidáanácué nutàacái, wadécáinácué wamànica wáapichawáaca wawàsi. Nùà nacái placawéetúa íipidená áibatawa. Quéechéeri uípidenáca Sarai íimáanáquéera "Quínisi". Siùcade nùà uípidenáwa Sara íimáanáquéera "Náiwacali íidu". Yásí numàni ulí cayábéeri. Yá numàacaca quéenibeca úa. Náirupiná úa, níái madécaná wenàiwica

yaawiría, níái nacái náiwacanánáica --íimaca Abraham irí yái Diosca.

Néese Abraham idécaalí yéemiacani, yásí imàni iquí-niwa iyúunáidacáiná càmita yáalimápiná quéenibecani, idèniacáiná cien namanùbaca camuí. Ua nacái yàacawéetúaca udènia nacái noventa namanùbaca camuí, íná cáulenáca yeebáida Dios iríni, quéenibéenáca úái Saraca. Abraham íima Dios irí:

--¿Cáná càmita pimàni nulí cayábéeri nuìri Ismael yáapicha? --íima yái Abrahamca. Diosta quéwa íima:

--Càmíirita. Nucueripiná Ismael nacái. Idènièripiná nacái madécaná itaquénáíwa. Quéwa núumaca pirí báisípináca quéenibeca úái Saraca. Numàacaca ulí abéeri sumáíwa. Yá imusuèripiná uícha áiba camuí idénáami. Pimàni íipidená Isaac. Numànica nacái cayábéeri Isaac iríwa, itaquénái irí nacáiwa càide iyúwa núumáaná pirí --íimaca irí yái Diosca. Idécaalí itàaníca càì Abraham yáapicha, yásí Dios yèepùacawa íicha.

Néese Abraham imànité càide iyúwa Dios íimáaná. Yá imànica macái aslanái irí circuncisión⁺ iyéeyéica icapèerícu. Càitaté imàni nacái Ismael iríni, níái nacái yàasu wenàiwicacawa. Namàni nacái Abraham irí circuncisión⁺ idèniacaalíté noventa y nueve namanùbaca camuí.

Néese àniwa Dios yáasáidawa Abraham irí, Abraham yáawinéeriwa icapèema inùmalícuwa. Yá isicúata íicáca máisiba aslanái ibàluèyéíwa mawiénita irí. Yá Abraham yàaca nàatalé. Yá Abraham isutáca nayáanápiná nayáacaléwa yáapichatá

--Uwé --náimaca irí. Iná yéewa Abraham ichùullà Sara umàníinápiná pan. Ichùullà nacái abéeri yàasu wenàiwicawa inúanápiná abéeri ipíra nayáapináwa. Nayáacaalíca nàyaca nasutáca néemíawa Abraham jalénácaalí ùya úái yàacawéetúa Saraca. Abraham íima nalí:

--Uaquede iya capìima iriculé --íima yái Abrahamca. Néese abéeri asìali néená níái máisiba, yácata Dios càì asìali nacáica iicácanáwa, yá íima Abraham irí:

--Nuèpùà nùanàaca áiba camuíwa, yásí quéenibeca úái Saracawa --íimaca yái Diosca. Sarata yéemìacaalíni, yásí uícáaníca, canácáiná uíraná quirínama. Diosta quéwa íima Abraham irí:

--Càmita iwàwacutátá Sara íicáaníca. Càmita máiní cáulenáca Dios imàníiripináca. Báisíta nuèpùaca nùanàaca cháwa áiba camuíwa. Yásí Sara yàaca ìiniwa sumài ìira --íima yái Diosca. Cáaluca Sara iicácani íná úuma irí:

--Càmita nuícáaní --càì ucàlidaca uchìwawa. Dios quéwa íima ulí:

--Núalíacawa quéwa píicáaníiná --íimaca yái Diosca.

Dios destruye Sodoma y Gomorra

Génesis 18.16-19.38

Níái asìanái yàanèeyéica ipáchia Abraham, yásí nèe-pùacawa ícha. Nàacawa abéeri yàcalepinátatá ípidenácatalé Sodoma. Abraham yàacawa náapicha achúmáanata meedá. Néese, abéeri néená níái máisiba yácata Dios yái abé asìali nacái iicácanáwa íima iríwa:

--Càmita iwàwacutá nubàaca Abraham ícha nuíwítáise, yáa iyúwa numàníinápíná, nàawiricáiná níái wenàiwicaca cáininéeyéipíná nuicáca. Nudé nuedácani, nucua nacáini, yéewáidacaténá yéenánáiwa nàanápíná nucàaluíníná, yéewáidacaténá nacái namàníinápíná yái cayábéeri --íima iríwa yái Diosca.

Iná yéewa Dios icàlida Abraham iríni, yái imàníinápínáca. Dios iwàwasa iicáca Sodoma mìnánái, Gomorra mìnánái nacái yáalíacaténása nàwali báisícaalí namàni báawéeri càide iyúwa idéená yéemiaca naináwaná. Néese níái pucháiba asìanáica nàacawa Sodoma nérépiná. Níacata ángelnái⁺ quéwa. Pucháibata ìya néré, Dios, Abraham nacái. Abraham íima Dios irí:

--Nàyacaalísica néeni cincuenta namanùbaca Sodoma irícu cayábéeyéi íiwitáise, ¿pimáalàidapínásica báawana-méeyéi yáapicha néeni nía? Báawaca pimáalàidacaalítá cayábéeyéi báawéeyéi yáapichatá. Píacata yái yáaliérica macái wenàiwicaca iwàwa íná núalía pimàníiná cayábéeri --íima yái Abrahamca.

--Càmita numáalàida Sodoma iyàcalenáca nàyacaalí néeni cincuenta namanùbaca wenàiwica cayábéeyéica --íima yái Diosca.

--Nàyacaalí néeni cuarenta y cinco namanùbaca wenàiwica cayábéeyéi íiwitáise, ¿pimáalàidatasica nacái àniwa? --íima yái Abrahamca.

--Càmíirita --íima yái Diosca. Yá Abraham isutáca yéemiawa mamáalàacata Dios:

--Néeni, nàyacaalí néeni cuarenta namanùbaca, trein-tacaalí namanùbaca nía, néeni veintecaalí namanùbaca nía, néeni diezcaalí namanùbaca níái cayábéeyéica íiwitáise, ¿pimáalàidatasica nacái àniwa? --íima yái Abrahamca.

--Càmita numáalàida Sodoma iyàcalenáca nàyacaalí néeni diez namanùba wenàiwica cayábéeyéi --íimaca Abraham irí yái Diosca. Néese yèepùacawa Abraham íicha, yá nacái Abraham yèepùacawa icapèe néréwa.

Catácaalí yàacawa, níái pucháiba ángelnái⁺ yàanàaca Sodoma iyàcalenáliculé. Yá nàanàaca Lot yáawinéeriwa iyaca yàcale iwáiná inùma néeni. Yá Lot imichàacawa itàidaca nía. Yá íima nalí:

--Piyamáacuéwa nucapèe néeni abé catájá --íima nalí yái Lotca.

--Uwé --náimaca irí. Néese, Lotnái iyáacadénáami iyáacaléwa, ya macáita asìanáica Sodoma mìnanáica nàanàaca Lot icapèe ibàacháwalená irìculé. Yá náima Lot irí:

--Pité walí síisa níáde pucháiba asìanáica yéewaná-
piná waduica nía --náima. Lot càmita iwàwa namàni càì.
Yá íima nalí:

--Picácué pimàni nalí báawéeri níara ipáchiyéica
núa. Piwàasicacué numàacaca pirí pucháiba núidu càmi-
yéitàacáwa iduì asìali --íima nalí yái Lotca. Càmita
quéwa neebá Lot itàacái, calúa nacái nía Lot yáapicha.
Nawesìaca cachàini capìi inùma iwéréni, yái Lotca, yá
batéwa nabacàidaca capìi inùma namusúadacaténá níatá.
Néese níái ángelnái⁺ náibàa nawàlùadawa capìirìculé, yái
Lotca, yá nabàlìaca capìi inùma. Yá matuíca namànica
Sodoma mìnánái, íná càmita nadé nàanàa capìinùma nabacà-
dàanápínátáni. Néese níái ángelnái⁺ nachùulì Lot itéca
yéenibewa pucháiba, yàacawéetúa nacáiwa Sodoma iyàcalená
íicha ipíchacáwa namáalàidaca macái yái yàcaleca. Néese,
táiyápi Lot yàaca itàaníca náapicha níái iwàwéeyéica
yeedáca yàacawéetúapínáca Lot yéenibeca. Càmita nàacawa
yáapicha càmicáiná neebá Dios imáalàidàanápíná Sodoma
iyàcalená.

Amalácaalí yàacawa níái ángelnái⁺ iwàwaca namusúa-
daca Lotnáí caaquieléta Sodoma iyàcalená íicha. Néeni,
Lotnáí càmita namàaca nàasuwa caaquieléta, íná ángelnái⁺
íibàa Lot icáapi ìwali, yàacawéetúa nacái, yéenibe
pucháiba nacái, namusúada napiadawa nía Sodoma iyàcalená
íicha. Yá náima Lotnáí irí:

--Pipìacatécuéwa dúli manuíri íinatalé. Picácué
piwènù piicáidaca píamirìculéwa, Dios imáalàidéeripíná-
cáiná yáara yàcaleca manacúalibàanama --náima Lotnáí irí.
Néese, cáalu Lot ipíchana máiní cáulená yàanàaca manuíri
dúli néré ipíchacáwa Dios imáalàidaca níái yàcalemica,
íná Lot isutá cáiwíiri iyú ángelnái⁺ imàacáanápíná nawà-
lùacawa achúméeri yàcale yána irìculé íipidenéeri Zoar.

Yái yàcale iyaca manacúalibàa. Yá namàacaca Lotnái yàacawa néré. Yá náima Lotnái irí:

--Pipiàcatétacuéwa --náimaca nalí. Yásí Lotnái idàba yàacawa Zoar iyàcalená iriculépiná. Néese, imusúacaalíwa èeri, Lot yàanàa yéenibe yáapichawa Zoar iyàcalená iriculé. Néese Dios ibànùà chènuníise quichái máiníiri cachàiníiri quichái íicha yúuwàacawa Sodoma, Gomorra iwali. Lot yàacawéetúa quéwa yèechúawa ééréta Lot yáami-

wáise, yá uwènùaca uicáidaca úamirìculéwa, yásí uchacamàa ubàlùacawa iwidùma iyú. Dios ibànùà chènuníise yái quicháica yeemáca macáita yàcalemica itéesebèeyéi, púubéeyéi yàcaleca, manacúali nacái. Abéerita Zoar iyàcalená camíiri yeemáwa. Macáita wenàiwica namáalàacawa nabàncale nacái. Abéerita Lot Dios icuèri, Abraham ìirinácáiná quéwani. Cayábacainá Dios iicáca Abraham íná yéewa Dios icùaca yái ìirináca. Aibaalí àniwa mapisáita, Abraham yàaca iicáca yái manacúalica. Yá iicá mamáalàacata cáisalenátàacáwani açalèe nacáiri ísaca imichàacawa iyaca chènuniré cáli ícha.

El nacimiento de Isaac

Génesis 21

Néese Dios imànicaté càide iyúwa ímáaná Sara irí. Yátésí udéricucáwaca. Yá imusúacawa uícha yái uíríca. Yá namànica ípidená Isaac. Idènìacaalí abéeri semana, yásí Abraham imàni càide iyúwa Dios ímáaná irí. Imànica Isaac irí circuncisión⁺ Abraham idènièrité cien namanùbaca camuí. Casíimái béecanáca Abraham iwàwa, Sara nacái, quéenibecáiná nía. Isaac imàacacaalí ìiraca ìnisi, yá Abraham imànica irí fiesta manuírí. Néese fiesta irícu Sara iicáca Ismael íicáaní mamáalàacata Isaac iquíniná, yáalimáida iicáwa nacáini. Yá calúaca Sara iicáca Ismael. Yá Sara ucàlidaca Abraham iríni, ibànùacaténá Ismael yàacawa yáatúa Agar yáapichawa méetauculé. Uái Agar íbaidéechúa Sara irínama. Uái Saraca càmita uwàwa Abraham yàaca Ismael yàasupiná Isaac ícha. Achúmaca Abraham iwàwa cáininácáiná iicáca ìiriwa Ismael nacáiwa. Néese Dios íima Abraham irí:

--Picá achúma piwàwa, pibànùà yàacawa Ismael yáatúa yáapichawa. Ismael idènièripiná madécaná itaquénáíwa. Càita nacái Isaac idènièripiná itaquénáíwa --íimaca yái

Diosca. Yásí Abraham ibànùaca Ismael yàacawa, Agar yáapicha méetauculé. Yá Dios icùaca néré nía.

Dios pone a prueba la fe de Abraham

Génesis 22

Néenialíté béeriwanái quiríta Isaac, yá Dios yáali-máida Abraham yáalíacaténá asáisi Abraham yeebáidacaalí Dios ímáaná. Yá Dios íima Abraham irí:

--Pité pìiriwa Isaacawa. Pìawa dúli manuíchúa néré ípidenéchúa Moriah. Néré pinúa sacrificio⁺ iyú nulípináni. Néréca pinúa pìiriwa Isaacwa piwàwéerica càide iyúwa pinúaná pìrái masaquèeri sacrificio⁺ iyú --íimaca yái Diosca. Néese Abraham iwàwaca yeebáida yái iyúwa Dios ímáaná, yá yàacawa Isaac yáapicha máisiba èeri dúli Moriah ínatalé. Mawiénicaalí nàanàaca néré Isaac íima Abraham irí:

--Wadènia macáita wawàsi wamànicaténá sacrificio⁺, abéerita pìrái masaquèeri canáca walí wanuéripináca --íima yái Isaac. Néeni, Abraham íima Isaac irí:

--Dios yèeripiná walí yái wanuéripináca --íimaca yái Abrahamca. Nàanàacaalí dúli ínatalé, Abraham imàni

abéeri altar⁺ íba yáawamita. Yá ìwacáida quichái, yáawináida altar⁺ ínata. Néese idacúa Isaac, yá yáawináidaca quichái ínatani. Néeseca, icáapíca wisuanási inúanápináni. Yásí Dios imáida Abraham irí:

--¡Abraham! --íima irí.

--¿Càiná? --íima yái Abrahamca.

--Picá pinúa pìiriwa. Pidéca píasáidaca núalíacawa

báisíta piwàwa peebáidaca nutàacái, càmicáiná pimáisanía núícha abéerimfinata pìiriwa --íimaca irí yái Diosca. Néese Abraham iicáca abéeri oveja⁺ asìali yàabàacawa catuíréeri yèewiré ichàle ìwalísewa. Yásí Abraham inúani, yá yeemáca iinámi altar⁺ ínata yàacaténá Dios icàaluíniná. Néese Dios íima Abraham irí àniwa:

--Piwàwacáiná pimànica càide iyúwa núumáaná pirí, yánica numànica pirí cayábéeri quiríta. Pidènièripiná pitaquénáiwa càiyéide iyúwa waicáaná dùlupùta manubéeyéi chènuniré. Càì pitaquénáiwade iyúwa càina ituíná imanù-baca. Imawènièyèipiná yùuwidenáiwa. Pitaquénái yáapícha numàníripiná cayábéeri nalí níái èeri mìnánái canánama. Numàníripiná macáita càì pidécáiná peebáidaca iyúwa núumáaná --íimaca yái Diosca Abraham irí.

Néese, Abraham yèepùacawa dúli íícha, yásí ìyaca Beerseba yàasu cáli néese.

Muerte y sepultura de Sara

Génesis 23

Aibaalítécáwa, Abraham itéca macáita yàasuwa, macáita yàasu wenàiwica yáapichawa, ìyacaténá Hebrón yàasu cáli néré. Yáté Sara yéetácawa néré udènièricaalí ciento veintisiete namanùbaca camuí. Néese, achúma Abraham iwàwa íináidáanícawa Sara yáamirìcubàami. Néese canácaté irí cáli ibàlìacatáipiná úa. Iná yéewa isutáca náicha wawàsi níái ìyéeyéica irí mawiénita ípidenéeyéi hititanái. Yá Abraham iwènìaca íicha, yái ípidenéerica Efrón, abéeri cáli ibàlìacatáipiná yàacawéetúamiwa. Yá yàaca Efrón irí cuatrocientos namanùbaca moneda níawamita plata mèlumèluíri. Yái cáliculi yàasu cáli ípidenáté Macpela.

Abraham busca esposa para Isaac

Génesis 24

Idécaalíté ibàlìaca Sarami, yá Abraham icutácaté Isaac yàacawéetúapiná. Càmita iwàwa Canaán minalu Isaac irípiná íná yéewa ibànùa abéeri yàasu wenàiwicawa cáimié-taquéeri icutácaténá Isaac yàacawéetúapiná. Ibànùa yàasu wenàiwicawa Harán iyàcalená néré. Nàyacaté néré níái Abraham yéénánái. Yá Abraham íima yàasu wenàiwica iríwa:

--Pìawa picutáca Isaac yàacawéetúapiná. Picá pité Isaac néré ìyacáicha uénánái yáapicha néré. Peedá néese úa ùyacaténá yáapichatá --íimaca Abrahamca.

Néese, yái Abraham yàasu wenàiwica ichùnìa diez namanùbaca camello⁺, yéepùadaca yàasuwa itéeripináwa. Itéca madécaná wawàsi cawèninaméeyéi yèeripiná ulí, úái inanáica, uénánái irí nacái. Néese, yá yàacawa Harán

iyàcalená nérépiná. Nàyacaté néré Abraham yéénánái, Nacor yéénibenái. Catácaalí yàacawa Abraham yàasu wenàiwica yàanàaca cháí needácatáicaté úni yàcale ibàacháwalenálìcu. Máiní macàlaca nawàwa níái camelloca⁺, íná imàacaca naliacawa néenita nàului iyúwa. Yásí iicáca manacànái yàacawa néese ìiséeyéi úni. Yá Abraham yàasu wenàiwicaca íima Dios irí:

--Píá Dios, Abraham yèeri icàaluíniná. Pimàni nulí cayábéeri nàanàacaténá Isaac yàacawéetúapiná. Nùyaca mawiénita irí yái needácatái úni. Níade manacànáica nadéca namusúacawa yàcale íicha. Nusutácaalí nuìrapináwa uícha úni, yásí pimàni nulí cayábéeri pimàaca ùanápiná camellonái⁺ naçái ìiraca úni úái manacàuca Isaac yàacawéetúapináca. Yánica núalíacawa báisíca cayába piicáca yái nuíwacalica Abraham --íimaca Dios irí yái Abraham yàasu wenàiwicaca.

Itàanícaalí iyaca Dios yáapicha, iicáca manacàu cayábéechúa iicácanáwa úái yèechúapínáca úni néré. Udécaalí upuníadaca únide yàaluwa, yá Abraham yàasu wenàiwica yàaca ùatalé, yá isutáca ìirapínáwa uícha úni. Yá ùaca ìira yái única. Yá ùaca nàira macáita úni níái camelloca⁺. Nadécaalí nàiraca úni, yásí Abraham yàasu wenàiwica imusúada ulí yàasu yèewísewa cawèníiyéi ùana-bàapipíná, imiéri anillo áiba. Yá íima ulí:

--¿Càiná íipidená píaniri? ¿Cayábasica wayamáacaa-
líwa yàatalé? --íima ulí. Néese úuma irí:

--Núaniri íipidená Betuel, Nacor ìiri. Cayábaca piyamáacuéwa wàatalé manùbaca nacái néré camello⁺ iyáa-
piná --úumaca irí. Néese Abraham yàasu wenàiwica yàaca ulí tùliquìchi ùanabàapipíná, imiéri anillo áiba. Yá yàaca Dios irí cayábéeri idécáiná yàanàaca Abraham yéená-
nái néré. Néese úái manacàuca, íipidenéechúa Rebeca, upìacawa ucapèe néréwa. Yá ucàlidaca uénánái iríwani macáita iyúwa iyáaná. Yá uénàsàiri íipidenéeri Labán yàaca yeedáca Abraham yàasu wenàiwica itécaténáni icapèe-
rìculéwa. Yá iyúudàaca ichùnìà yàasuwa nayamáacawa néré táiyápi. Néese Labán itéca Abraham yàasu wenàiwica irí iyáapíná. Abraham yàasu wenàiwica càmita yeebá iyáaca. Iwàwa icàlidaca Rebeca yéénánái irí cáná yéewaná idé yàanàa néré. Ima nalí:

--Núaca Abraham yàasu wenàiwica. Idéca Abraham ibànùaca núa nucutácaténá abéechúa manacàu Abraham ìiri yàacawéetúapíná. Bawiná nùanàacaalí cháí needácatái únina-
nama, nusutáca Dios néeni yáasáidáanápíná núalíacawa càichúanápínácaalí manacàu Isaac yàacawéetúapíná. Yásí Rebeca yàaca wà úni, camellonái⁺ ìira nacái. ¿Cayá-
basicacué pimàaca Rebeca yàacawa núapicha Isaac yàacawée-
túapíná? --íima isutáca yéemíawa nía.

Néese úaniri Betuel, uénàsàiri Labán nacái náalía-

cawa yái iyúwa Dios iwàwáaná úa Isaac yàacawéetúanápíná.
Yá náima irí:

--Uwé --náimaca irí. Néese Abraham yàasu wenàiwica

yeedá wawàsi cawèníiri yàacaténá macái Rebeca uénánái
irí. Yá nayáa nayáacaléwa. Amalácaalí yàacawa Abraham
yàasu wenàiwica isutáca náicha wawàsi yèepùanápínáwa
náicha. Rebeca yéénánái iwàwaca uyamáacawa quiríta.
Máiníta quéwa iwàwa yèepùacawatatá, yái Abraham yàasu
wenàiwicaca. Rebeca nacái iwàwasíwéechúa yàacawa. Yáta
èerica nèepùacawa náicha Abraham yàatalépiná. Nàanàacaalí
Abraham yàatalé, yásí Isaac yeedáca úa yàacawéetúapíná
Yásí cáininá iicáca úa.

Muerte y sepultura de Abraham

Génesis 25.7-11

Abraham idèniaté ciento setenta y cinco namanùbaca
camuí. Néese, yéetácaalíwa yái Abrahamca, yá Isaac
idènièrité Abraham yàasumi macáita. Yásí Abraham ìirimi
Isaac, Ismael yàapicha, nabàlia mawiénita yàacawéetúa

Sara iríwamini íipidenácatái Macpela, yái cálica. Ismael idèniaté yéenibewa madécaná. Yáté nàyaca méetauculé Canaán yàasu cáli íicha. Dios imàni mamáalàacata cayá-béeri Isaac irí.

Nacimiento de Jacob y Esaú

Génesis 25.19-27

Méenibeca uèpunícawa úái Rebecaca Isaac yáapicha batéwa veinte namanùbaca camuí. Iná Isaac isutá Dios imàacáanápíná nalí néenibepíná. Néese, Dios yéemìà yái isutáaná íicha, yásí udéricuca úái Rebecaca. Mùlimùlica udéricuni napéliacáiná náipunitawáaca níái pucháiba quiràsínáica. Iná usutá uémìawa Dios cánásica yéewaná càica. Néese Dios íima ulí:

--Pucháiba níara. Imusuéyéipínáwa pucháiba yaawiríà wenàiwica. Yái iméeréerica cachàiníiripíná ibèeri íichawa --Dios íimaca ulí. Yá ùasu èeri umusúadaca uénibewa, namusúacawa uícha pucháiba sumànáí. Yái quéechéerica imusúacawa cáanáiri ichùna ìwalíisewa quíiréeri iwéré wenàiwicaca. Yá namàni íipidená Esaú. Néese àniwa yèepùà imusúacatétawa uícha yái iméeréeripínáca. Iibàaca ibèeri yàabàli ìwaliwa imusúacawa. Yá namàni íipidená Jacob. Béeyéicaalí nía, yái ibèerica casíimáica ichàwidàaca íidewa, wíisicáínáni, yái Esaúca. Jacobta quéwa casíimáica iyaca mawiénita caplí irí, icùaca néenibàa ipìranáíwa. Cayába Isaac iicáca Esaú, caséecáiná iyáaca Esaú íide. Rebecata cayába uicáca yái Jacobca.

Esaú vende sus derechos de hijo mayor

Génesis 25.28-34

Aiba èeri Jacob ìyaca icapèe néréwa. Yá ichànàaca iyáawa cutúasi. Néese, Esaú yàanàa yàacawa canéerita íide. Máapíiri yàanàaca, íná isutáca Jacob íicha cutúasi iyáapínáwa. Jacob quéwa càníirita yàa iyáapíná mawèniata. Yá íima Esaú irí:

--Pimàacacaalí nuedáca nuliwa wáaniri yàasumi cayábéerica yéetácadénáamipínáwa, píiwacalicaténá núa, cáimiétaquéericaténa píicha núa, yásí nùaca siùcade piyáapínáwa --íima yái Jacobca. Mawèníiri meedá Esaú iicáca yáaniriwa Isaac yàasu, íná yéewa Esaú imàacaca Jacob iríni. Yá Jacob yàaca Esaú iyáapíná pan, cutúasi yáapicha.

Isaac se va a Gerar

Génesis 26.1-5, 34

Néenialí máapicái ìyaca néré. Dios yáasáidacawa Isaac irí, yá íima irí:

--Cháta píawa. Picá píawa Egipto yàasu cálirewa. Nùacawéerida píawa cháí. Numàni cayábéeri pírí nacáíwa. Numàníiripiná pírí càide iyúwa núumáanáté píanirí Abraham irí. Nuèripiná pitaquénái irí macáita yáara Canaán yàasu cáli. Pitaquénáipiná càiyéiwade iyúwa dùlupùta imanùbaca chènuniré. Numàníiripiná pírí macáita càì Abrahamcáináté yeebáida nutàacái --íimaca yái Diosca Isaac irí. Dios imànica cayábéeri Isaac irípiná mamáalàacata. Iná yéewa càasuíríca yái Isaaca. Idènièri madécaná ipìranáíwa, madécaná nacái yàasu wenàiwica.

Néese cuarenta namanùbaca camuícaalí idènià yái Esaú, yá yeedáca pucháiba inanái yàacawéetúanáipináwa. Isaac Rebeca nacái, máiní achúma nawàwa Esaú ìwalíise, hititanáicáiná níái Esaú yàacawéetúanáica, càmfíyéica yeebáida Dios itàacái.

Isaac bendice a Jacob y Esaú

Génesis 27.1-28.22

Béerimíinacaalí yái Isaacca, yá càmita idé iicáca cayába. Yá iyúunáidaca yéetápinácawatá. Iná iwàwa itàaníca cayábéeri iyú irí yái quéechéeri ìiricawa imànicaténá irí cayábéeri càide iyúwa náíwítáise ìyáanáté, ipíchacáwa néetácawa níái béeyéimica. Néese Isaac imáida Esaú. Yá íima irí:

--Pìla pichàwidàa píidewa. Peemáni. Peedá néese nuyáapináni. Yásí nusutá pírí Dios imàníinápiná pírí cayábéeri. Numàacaca nacái pírí nùasu cayábéerimiwa, péenánái íiwacalicaténá píawa --íimaca yái Isaacca. Néese, Esaú, yèepùacawa yáaniri íichawa yàacaténá icutáca íidewa. Rebecata yéemiacaalí yái iyúwa Isaac íimáaná Esaú irí, yá umáidaca ùataléwa Jacob. Yá úuma irí:

--Pia pinúaca pucháiba caba⁺ yéenibe --úumaca irí. Yá Jacob yeedáca ulí nía. Yá Rebeca ichànàaca yái caba⁺ iinámica càiride iyúwa caséená Isaac iyáaca. Néese Rebeca yeedáca Esaú ibàle, uíyàaca Jacob ìwalini. Yá uchànàida icáapi ìwalibàa caba⁺ íimami, icanápi ìwali nacái íná Jacob yéewanápiná cachùnacatáni càide iyúwa Esaú. Yá ùaca Jacob irí yái yàacàsica itécaténá yáaniri iyáapináwa. Yá úuma Jacob irí:

--Pité yáara yàacàsi píaniri ìríwa yéewanápiná isutáca pirí Dios imàníínápiná pirí cayábéeriwa Esaú ícha, peedácaténá piríwa píaniri yàasumi, náiwacalica-téná pia, níái pibèenáica: --úumaca irí. Yá Jacob yàaca yáaniri yàataléwa. Yá ichìwáidaca yáaniriwa. Isaac iyúunáidaca Esaúcatáni. Isaac yeebáidatatáni, Esaúcani imíacáináni, Esaú ibàle isàni, íibaidaca nacái iicáwa icáapi ichùna, éwita yáalíaca yéemiaca Jacob isàna. Yá Isaac isutáca irí Dios imàníínápiná Jacob irí cayábéeri, yéewanápiná cáimiétaquéeri ibèeri íchawa, càasuíri ícha nacái. Yá Isaac isutáca Dios yàaca Jacob irí cayábéeri ibànacaleca. Isutáca nacái Dios imàacáanápiná náiwacali-

cani, níái manùbéeyéica wenàiwicaca, yéenánáiwa íiwacalícaténá nacáini. Néese Isaac íima Dios irí àniwa:

--Níái imàníyéica nuìri irí cayábéeri, pimàni nalí nacái cayábeerì, níái nacái imàníyéica irí báawéeri, piùwichàidaca níajá --íimaca yái Isaacca.

Idécanáami Jacob yèepùacawa yáaniri íichawa, yásí Esaú yàanàaca yáaniri néréwa. Esaú yeedáca íidewa yàacaténá yáaniri iyáapináwa. Yá isutáca Isaac isutáanápíná irí Dios imàníínápíná Esaú irí cayábéeri. Isaac yáalíacaalí idéca isutáca Jacob irí Dios imàníínápíná Jacob irí cayábéeri Esaú íicha, yá maséeca íináidacawa iwàwa, yái Isaacca. Càmita Isaac idé yáalímá yèepùadaca Jacob íichani. Esaú isutáca Isaac íicha cáiwíiri iyúni isutáanápíná irí Dios imàníínápíná Esaú irí cayábéeri. Néese, Isaac íima Esaú irí:

--Pìasu cálipíná quéwa ìyéeri méetauculé cáli cayábéeri íicha. Píaca imàníripíná yèepunícawa úwicái. Yáta píiwacalipíná yái péenásàiricawa, áibaalítàacá quéwa pimàníripíná úwi íipunitawa pimusúacaténá íichawa --íimaca yái Isaacca.

Néese máini calúaca Esaú Jacob yáapicha idécáiná yeedáca íicha yái cayábéerica. Yá Esaú íináidaca iwàwawa inúanápíná Jacob, Isaac yéetácaalíwa. Rebeca úalíacawa Esaú iwàwáaná inúaca Jacob, íná uwàwa Jacob yàacawa íicha áibalé. Yá úuma Jacob irí:

--Pìacatétawa picuíri Labán néréwa calúacáiná Esaú iicáca pía. Néréta pía àta Esaú iimáichacataléta yái pimèlùdáanáca íicha píaniri yàasumi --úumaca úái Rebecaca. Néese ùacawa Isaac yàatalé. Yá úuma irí:

--Báawa nuicáca níáde hitita inanáináica Esaú yeedéeyéica iríwa, càmicáiná neebáida Dios itàacái. Càmita quirínama nuwàwa Jacob yeedáca nèewíise yàacawéetúapínáwa --úumaca Isaac irí. Néese Isaac imáida Jacob yàataléwa. Yá íima irí:

--Pława pátúanái yéénánái yàataléwa. Picutá płaca-
wéetúapiná néré náicha, níái picuíri íidunáica --ímaca
yái Isaacca. Yá Jacob yàacawa. Néese, canácatáita yèepùà
iicáca yáatúawa, uétácáináwa ipíchacáwa uiri Jacobwa
yèepùacawa néese.

Abéeri catá Jacob íimácaalí àyapulìcu, yá iicáca íimácabeni irìcuísewa yái càiride iyúwa escalera, càiride iyúwa capli yàasu yàawa. Yái escaleraca ibàluèriwa cáli íinata chènuniréeri quéwa. Yá iicáca ángelnái⁺ iricùacawa iyaca íwalibàa, náiríawa nàyaca nacái íwalibàa. Néese Dios yáasáidacawa Jacob irí. Yá íima irí:

--Núacata Dios Abraham, Isaac nacái nèericaté icàaluíniná. Nuèripiná pitaquénái iríwa yáara Canaán yàasu cálica. Manùbéeyéipiná pitaquénáiwa. Nucuèripiná cayába píawa. Nutéeripiná píawa píaniri yàataléwa àniwájá --íimaca yái Diosca. Néese, Jacob icawàacaalíwa, yá yáalíaca Dios iyaca néré íná imàni ípidená néré Betel "Dios icapèe" ímáanamiquéera. Yá Jacob íima Dios irí:

--Báisícaalí picùaca néré núa, néeni pèepùadacaalí núa núaniri icapèe néréwa àniwa, yásí nua picàaluíniná. Nua nacái píí abéeri décimawa⁺ macái nùasu íichawa --íimaca yái Jacobca.

Jacob trabaja por Raquel y Lea

Génesis 29.15-30

Jacob yàanàaté icuíri Labánwa icapèe néré Harán iyàcalená iriculé. Yá iyaca néré abéerí quéerita icuíri yáapichawa. Iibaida nacái néré náapicha. Labán idènièrité yéenibewa pucháiba inanái. Abéechúa ípidená Lea, áiba nacái uípidená Raquel. Raquel ibèeruca úái Lea, cà míichúa máiní cayába iicácanáwa. Raquel, úái Lea yùuchaca, cayá-béechúa iicácanáwa. Abéeri quéeri idénáami Labán iwàwa ipáyáida Jacob idécainá íibaidaca irí. Yá íima Jacob irí:

--¿Càinásica piwàwa nupáyáida pía? --íima yái Labánca.

--Nuíbaidéeripiná píí siete namanùbaca camuíwa nuedácaténá úade Raquel nùacawéetúapináwa --íima yái Jacobca.

--Uwé --íimaca Jacob irí yái Labánca.

Néese Jacob íibaida siete namanùbaca camuí Labán irípiná. Idécanáami Jacob íibaidaca siete namanùbaca camuí, yásí Labán imànité manuíri fiestaca Jacob irípiná. Yá Labán ichìwáidaca yái Jacob. Táiyápi Labán ité irí úái Lea cà míichúaca Jacob iwàwa. Jacob càmita yáalíawa Labán idéená ichìwáidacani. Mapisáítasí átata yáalíacawa quéwa idéechúa iimáca yáapicha. Néese amalácaalí Jacob itàaní cachàiníiri iyú Labán irí. Yá Labán íima Jacob irí:

--Càmita cayába Raquel icásàacáwacawa. Iwàwacutá-tàacáwa ubèeru idàba icásàacawa. Piwàwacaalí píibaidaca nulí siete namanùbaca camuí quiríta àniwa, yásí átata numàacaca pírí úade Raquel --íimaca yái Labánca. Yá Jacob yeedáca Raquel nacái yàacawéetúapínáwa. Nacásàacatáicawa Labán yàaca íidunái iríwa abéechúa ùasu wenàiwicapíná. Yàaca Lea irí úái íipidenéechúaca Zilpa. Yàaca nacái Raquel irí úái íipidenéechúa Bilha.

Los hijos de Jacob

Génesis 29.31-31.24

Néese cáininá Jacob iicáca úái Raquel Lea íicha. Catúulécaná Dios iicáca Lea íná imàacaca quéenibeca úa Leaca. Báinúaca yàawiría quéenibeca úa. Yái quéechéeri uíríca íipidená Rubén. Néese áiba camuí àniwa umusúadaca uírí íipidená Simeón. Néese, áiba camuí àniwa, umusúadaca uírí àniwa íipidená Leví. Néese áiba camuí àniwa umusúadaca uírí abéta àniwa íipidená Judá. Uái Raquel méenibéechúa meedá íná yéewa cáudeni uicáca Lea. Yá uchùulia Jacob iimáanápíná Bilha yáapicha úái íibaidéechúa Raquel irí. Yá udéricucáwa úái Bilhaca. Yá asáica uícha sumài yáana, Raquel yéenibepíná. Raquel imànica íipidená Dan. Néese Bilha yèepùà umusúadaca áiba sumài àniwa, Raquel yéenibepíná. Yá Raquel imànica íipidená Neftalí. Canácáwa Lea yéenibe Judá iméeréeripínátá, íná Lea ichùulia Jacob

imáanápíná Zilpa yáapícha úái íibaidéechúa Lea irí. Yásí udéricucáwa úái Zilpaca, yá asáica uícha abéeri sumàì yáana, Lea yéenibepíná. Yá Lea imànica íipidená Gad. Néese yèepùà càirica Zilpa quiríta àniwa. Lea imànica íipidená Aser. Néese Lea yèepùaca quéenibeca úa àniwa íipidenéeri Isacar. Néese áiba uìri àniwa íipidenéeri Zebulón. Néese yèepùaca asáica uícha sumàù yáana íipidenéechúa Dina. Néese madécamá camuí idécanáami, yá Dios yéemiaca yái Raquel isutáaná ícha, yásí udéricucáwa. Yá imusúacawa uícha abéeri sumàì yaana íipidenéeri José. Iná yéewa Jacob idèniatè yàacawéetúanáiwa yáapichawa doce namanùbaca yéenibewa, náapícha, níái Lea, Raquel nacái, Bilha nacái, Zilpa nacái, báinúaca Jacob yàacawéetúanáica.

Jacob y Labán hacen un pacto

Génesis 31.43-55

Idécaalí asáica uícha José, yásí Jacob iwàwa yèepùacawa yáaniri icapèe iriculéwa. Yá itàaníca icuìri Labánwa yáapícha yáaliacaténá càinácaalí Labán ipáyáidaca Jacob irí yái íibaidacaleca. Yá Labán iwènùadaca Jacob yàasu iwèni méetauculé ichìwáidacaténá meedáni. Diosta quéwa icùa yái Jacob. Yá Dios imànica irí madécaná cayábéeri

wawàsi yái Jacobca íná yéewa càasuca Labán íchani. Néese abéeri èeri Dios ichùulìa Jacob yèepùà caaquialéta Labán ícha. Iná yéewa Jacob ibànùà tàacáisica yàacawéetúanái néréwa. Iwàwacutása nàanàaca yàatalé aléde icùacataléca ipìranáíwa manacúaliré. Nàanàacaalí yàatalé, yá Jacob ichùulìa nàacawa camello⁺ íinata. Yásí nèepùacawa Labán ícha. Càmita nacàlida naináwanáwa Labán irì.

Raquel udécaalí uchùnià ùasuwa ùacaténáwa, yá uyéedua úaniri yàasu cuwáinái yéenáíwanáwa. Uyéedua ibàacanéeri iyúni Jacob ícha. Labán idécaalí yáalíacawa canáaná yàasu cuwáisàiri yéenáíwaná, yéemìà nacái Jacob-nái iináwaná idéená yàacawa, yá calúaca Labánca. Néese Labán yàacawa caaquialéta Jacob yáami. Yá yàanàaca Jacob ìwali. Néese Labán icutáca yàasu cuwáisàiri yéenáíwanáwa. Canáca yàanèeri Raquelcáiná ibàa nía yàalubái yáapiréwa, yá úawinaca íinata. Néese nía Jacob, Labán nacái abédanama náíwitáise nàyacaténá matuíbanáita náapichawáaca. Yá Labán yèepùacawa icapèe néréwa. Néese Jacob yèepùacawa Canaan yàasu cáli nérépiná.

Jacob y Esaú se encuentran

Génesis 32.1-33.17

Cáalu Jacob iicáca yéenásàiri Esaúwa íná yéewa iseríà yàasuwa. Iseríaté yàasu wenàiwicawa, ipìranái nacáiwa pucháiba yàaluanápiná. Yá isutáca nacái Dios icùanápináni. Néese yeedáca ipìranáíwa ícha madécaná cabranái⁺, ovejanái⁺ nacái, camellonái⁺ nacái, pacánái nacái, burronái nacái yàacaténá yéenásàiri Esaúwa ipìrapináwa. Yá ibànùaca nía ipíchaléwa Esaú íipunita. Iwàwa yàaca Esaú ipìrapiná cayábacaténá iicáca Jacob. Néese ibànùaca yàacawéetúanáíwa yéenibenái yáapichawa ipíchaléwa. Yá iyamáacawa néeseta Jacobca abéeri catápiná. Catácaalí abéeri asìali yàanàa Jacob yàatalé, yá ipéliaca

Jacob ípunita, táiyápinama. Càmita idé imawèniaca iríwa Jacob. Amalácaalí yá íima Jacob irí yái asìalica:

--Pimàaca nuèpùacawa píicha --íima Jacob irí.

--Càmíiri. Pimànica nulí quéecha cayábéeri, yásí numàacaca pèepùacawájá --íima yái Jacobca, yáaliácáináwa idéená ipéliaca abéeri chènuníiséeri ípunita. Néese yái asìali íima Jacob irí:

--Numàni píipidená áibatawa. Siùca Israel náima pìwalíjá, íméeriquéera "Náiwacaliná, Dios yáapichéerica", píaliácáiná pisutáca piríwa Dios imàníinápíná pirí cayábéeri, píaliácáináwa nacái picùaca áibanái wenàiwica --íima Jacob irí yái asìalica. Néese Jacob isutá yéemíawa íipidená yái asìalica. Càmita quéwa icàlidaca íipidenáwa Jacob irí. Imàni Jacob irí cayábéeri quiríta. Icàlidaca Jacob irí nacái yái iyúwa Dios imàníinápíná Jacob irí cayábéeri quiríta. Yásí Jacob yáaliaca idéená ipéliaca Dios ípunita idéeri yáasáidacawa Jacob irí asìali iyú.

Néese, Jacob yèepùa yàacawa àniwa. Yá iicáca Esaú yàanàaca ípunita cuatrocientos namanùbaca yàasu úwinái yáapichawa. Yá Jacob ipìlacawa Esaú ípunita. Casíimáica Jacob iwàwa iicáca yái Esaú càita nacái Esaú casíimáica iicáca yái Jacob. Yá náibàayacacawa. Néese Jacob yáasáidaca yàacawéetúanáiwa Esaú iicá, yéenibenái nacáiwa. Néese Jacob yàaca Esaú irí ipìranái yéenáwa. Quéechacáwa Esaú càmita iwàwa yeedáca iméeréeri ipìranáiwa, Jacobta quéwa isutáca mamáalàacata Esaú yeedáanápíná iríwa nía. Atata Esaú yeedáca iméeréeri íichawa níái pìráica, itécaténá yàasù cáli néréwa nía. Yá cayábaca iwàwa yái Jacob, Esaú nacái. Yá Jacob yàacawa ìyaca Sucot iyàcale-nálìculé. Yá iwènià abéeri cáli ìyéeri Siquem yàasu cáli néeni. Iwènià néeni náicha cáli cien namanùbaca ipìranái yéená iyúwa.

Néese Dios ichùuliaca Jacob yàanápíná ìyaca Betel iyàcalená irìcu. Dios ichùuliaca nacái imàníínápíná néré abéeri altar⁺ Dios irípiná isutácaténá néré Dios. Iná Jacob ichùulìlì níái macái yéénánáiwa, yàasu wenàiwicanái nacáiwa ìyéeyéica icapèe néeni, namáalàidáanápíná níái nàasu ídolonáicawa⁺, níái cuwáinái yéénáiwanáca. Néese nàaca Jacob irí macáita níái nàasu ídolonáicawa⁺. Yásí Jacob ibàlìlìaca ídolonáimica cáli irìculé. Néese nàacawa Betel iyàcalenáliculé, yái Betel Dios itàanícataíté Jacob irí iimácabeni irìcuíse ipìlacaalítéwa Esaú íicha, madécaná camuí néese. Jacob imànité néré abéeri altar⁺ Dios irípiná imànicatáipíná Dios irí sacrificio⁺ yàacaténá Dios icàaluíníná. Néese nàacaalítéwa Betel íicha, yáta udéricucáwa úái Raquelca. Nàacaalítéwa nàacawa yáté asáica uìri úái Raquelca. Yáté uétácawa idécaalí asáica uíicha uìrica. Jacob imàni íipidená Benjamín. Yá ibàlìlìaca Raquelmi àyapu idùlepi mawiéni Belén iyàcalená irí. (Siùca èeri náima Belén ìwali, "Raquel iyàcalemi", cáí náimaca.) Néese Jacob yèepùacawa Hebrón iyàcalená irìculé. Yá yàanàacaté yáaniri Isaacwa ìyéerité mamáalàacata néeni. Achúma èerínata ìyaca, yásí Isaac yéetácawa átata. Yá Jacob, Esaú nacái nabàlìlaté náanirimiwa.

Néese Esaú yàacaté ìyaca Seir yàasu cáli néeni manùbacatái dúli ìyaca, canácáináté cayába masicái ipìranái iyáapínáwa néeni Jacob ipìranái yáapicha. Manùbacáináté máiní napìranái. Manùbacáiná nacái níái Esaú itaquénái.

Jacob ìyaca Canaán yàasu cáli néeni mamáalàacata. Cayábéeri Jacob iicáca ìiri Joséwa, áibanái yéenibe íichawa. Iná yéewa, báawaca naicáca naméeréeri Joséwa, níái Jacob yéenibe áibanáica. Dios icàlida José irí iimácabeni irìcuíseni, iyúwa áiba èeriwa náiwacalinápinácani, yái Joséca, icùanápiná nacái yáanirináiwa, yáatúanái nacáiwa, ibèerinái nacáiwa. José icàlidacaalí yéenánái iríwani, yá máinícáita báawa naicácani.

Néenialíté Jacob ibànùà José yàacaténáté icutáca yéenánáiwa, níái icuèyéicaté ipìranáiwa oveja⁺, cabranái⁺ nacái manucúalibàa. Jacob iwàwacáináté yéemìaca naináwaná. José yàacaalíwa mawiénita yéenánái iríwa, yásí naicácani. Yá náimaca nalíwáaca:

--Aca néese yáara cáanái yáamacanica ùuculirica. Wàacué wanúacani. Wáuca iinámiwa utàwi irìculéwa. Wacàlida wáaniiri iríwa, "Cuwèesica inúamini", wáimacáitájá --náima nalíwáaca. Nabèeri Rubén quéwa yá íima nalí:

--Càmitacué wanúani. Wáucacué utàwirìculéni cáutájáni --íima càì yái Rubénca, iwàwacáiná yeedá utàwi irìcuíseni, yeedácaténá yáaniri yàataléwani àniwani. Néese yá náibàacani. Yá needáca íicha yàasu ruana nacáiríwa. Yá náucaca utàwirìculéni, naméeréeri Joséwa. Néenita àniwa yá naicáca áibanái cacharéerunáica, iwéni-déeyéica yèepunícawa yàasuwa, yèeyéicawa Egipto yàasu cáilirépiná. Judá idécaalí iicáca níái cacharéerunáica, yá íima yéenánái iríwa:

--Canácata walí wawàsi wanúanápiná Josétá. Wàacuéwa wawénidaca nalí níáinide iwénidéeyéi yèepunícawa --íima yái Judáca.

--Uwésí --náimaca irí. Yá nawénidaca nalí José veinte namanùbaca moneda plata mèlumèluíri ìwaliná. Canácaté náapicha Rubén néeni nawénidacaalíté José. Néese Rubén yèepùaté iicáca utàwi néré. Yá canácata iiquéeri José néeni. Ináté yéewa máiní achúma Rubén iwàwa. José yéenánái yeedáca yàasu ruana nacáirimi. Yáté napusúadaca yàasu ruanami cabra⁺ íiranámi iyú. Néese naté náaniriwa iicáwa yàasu ruanami. Jacob yáalía iicáca yái José iruananimica. Yá iyúunáidaca cuwèesi idéená inúaca Josétá. Iyúunáidaca José idéená yéetácawa báisítatá, ínáté yéewa Jacob íicháaníca ìwali cáíwíiri iyú. Macáita níái yéenibeca càmita náalimá nasíimáidacani, máiníiri achúmaca iwàwa íináidáanícawa mamáalàacata.

José en Egipto

Génesis 39.1-23

Níái cacharéerunáica nàacawa Egipto yàasu cáli néré, yá nawénidaca abéeri asìali irí yái Joséca. Yái asìali

iwènièrica José íipidená Potifar. Yái Potifar yáta úwisàiri icuèri rey⁺ faraón yùuwidenái íicha. Yái rey⁺ faraón ucùaté macáita Egipto yàasu cáli. Dios ìyaca José yáapicha. Iyúudàa nacái José cayábacaténá José imànica íibaidacalewa. Néese Potifar yáalíacawa Dios iyúudàaná José, íná imàacaca José náiwacalipiná níái yàasu wenàiwicacawa icùacaténá nacái macáita Potifar yàasu icapèèricuírica. Dios iyúudàa José mamáalàacata íná macáita yàasu wawàsi ìyaca cayába Potifar icapèèricu.

Néenialí Potifar yàacawéetúa iicáca José, cayábéeri iicácanáwa asìali. Yá cayába uicácani, íná usutá iimáanápiná úapicha. Joséta quéwa íima ulí:

--Càmíirita. Càmita nuwàwa numàni báawéeri nuíwacali Potifar iríwa. Càmita nacái nuwàwa numàni báawéeri méetauculé Dios itàacái íicha --íimaca ulí yái Joséca. Mamáalàacata quéwa usutáca íichani.

Néese áiba èeri àniwa canácaalí nàyaca capìirìcu, pucháibata nía meedá ìya néeni. Yá uíbàaca José yàasu ruana nacáiri ìwali, yá uèpùà utàaní yáapicha àniwa. José quéwa càmfirita iwàwa imàni ibáyawanáwa úapicha, íná imusúacawa yàasu ruana íichawa. Yá ipìacawa uícha. Néese calúaca Potifar yàacawéetúa José yáapicha. Yá utàaníca uchiwawa áibanái yàasu wenàiwica iríwa. Uuma nalí:

--Joséca iwàwa iduìca núa --úuma ucàlidaca uchiwawa. Potifar yàanàacaalí icapèerìculéwa, yá ucàlidaca iríni. Yá Potifar yeebáidaca uchiwa. Yá calúaca José yáapichani. Yásí yúucaca José cárcel irìculé. Néese Dios iyúudàa José cárcel irìculé. Yái cárcel íiwacali cayába iicáca José imànífiná. Iná yéewa imàacaca José náiwacali níái áibanái presoíyéica.

José interpreta dos sueños

Génesis 40.1-23

Néese áiba èerita àniwa, yái icuèri Egipto yàasu cáli ípidenéeri faraón, yá calúacani pucháiba yàasu wenàiwica yáapichawa. Iná yúucaca cárcel irìculé nía, yái cárcel José iyacatáica. Abéeri yàasu wenàiwica imàníirité pan yáawamita faraón iyáapiná. Aiba nacái yeedéericáita nacái irí uva* ituní ìiréeripiná. Abéeri catá pucháiba-nama nía faraón yàasu wenàiwicaca náamacanica. Yá achúma nawàwa càmicáiná náalíawa càiná ímáanácaalí yái náamacaníirica. Dios quéwa imàacaca José yáalíacawa ìwali yái náamacaníirica. Yá José íima irí yái asìali yeedéericaté uva⁺ ituní faraón irí:

--Cayábaca íimaca yái píamacani irìcuíséerica. Siùcatájá faraón yeedá pía cárcel íicha pitécaténá irí uva⁺ ituní àniwa --íima yái Joséca. Néese José íima irí yái imàníirité pannama:

--Siùcata faraón ichùulìà nanúanápiná píawa --íimaca irí yái Joséca. Càitaté faraón imànica nalí càide iyúwa José ímáaná nalí. Néese José íimaca irí yái itéeri uva⁺ ituní faraón irí:

--Pitàaní cayábéeri iyú faraón irí nùwali càmicáináté numàni báawéeri. Náucaca núa meedá cárcel irìculé nachìwa ìwalíisewa --íimaca irí yái Joséca. Batéwa pucháiba camuí yái asìali iimáicha yái iyúwa José ímáaná irí.

José interpreta los sueños del faraón

Génesis 41.1-36

Néese abéeri catá faraón yáamacanica. Yá iicáca siete namanùbaca pacá yúuwiéníiyéiwa nawetúaca siete

namanùbaca nacái walíbanaméeyéi pacá. Yá iicáca nacái
 siete namanùbaca ituínási báawanaméeyéi quéwa meedá
 nawetúaca siete namanùbaca cayábanaméeyéi ituínási.
 Càitaté faraón yáamacanica. Yá amalácaalí yàacawa, faraón
 imáidaca níái cáaliácáiyéica Egipto yàasu cáli íiwacaná-
 náica. Iwàwa yáaliácawa ìwali yái yáamacaníirica càiná
 íimáanácaalí. Canáca yéewaná nacàlidaca iríni càmicaíná
 náalía ìwali. Néese yái asìali itéeri faraón irí uva⁺
 ituní, yá iwàwalica José. Yásí icàlidaca faraón irí José
 iináwaná iyúwa José icàlidáanáté irí yái iyúwa yáamaca-
 níináté cárcel iriculé. Néese faraón imáidaca José, yá
 icàlidaca José irí yái iyúwa yáamacaníiná. Néese José
 íima faraón irí:

--Abéericata wawàsi càì íimáaná yái píamacaníirica.
 Dios idé yáasáidaca pirí yái iyúwa ìyáanápináwa. Níái
 siete namanùbaca pacá walíbéeyéica, níái nacái siete

namanùbaca ituínási cayábanaméeyéica ímáanámiquéera siete namanùbaca camuí cayábaca yái bànacale needéericawa. Néese níái siete namanùbaca pacá yúuwiéyeyéicawa, níái nacái siete namanùbaca ituínási báawanaméeyéica ímáanámiquéera siete namanùbaca camuípiná báawaca yái bànacale needéericawa. Iná yéewa máiní máapica níái pìasu wenàiwicaca. Quéechacáwa siete namanùbaca camuí imanùbaca needéeyéipiná cayába yái bànacalecawa. Néese yàanàa siete namanùbaca camuí àniwa yá canáca needéeripiná yái bànacaleca. Pidécáiná píamacanica pucháiba yàawiría, iná yéewa wáalíaca báisícani càide iyúwa iyáanápiná --íima yái Joséca. Néese José íima faraón irí àniwa:

--¿Cána càmita picutáca abéeri asìali cáalíacáiri náiwacalipiná. Yá pimàaca yeedáca vienta por centaje yái needéeripináca bànacaleca cayábéeri camuí imanùbaca. Abéeri asìali yeedápinácaalí yàasu bànacalecawa diez namanùbaca yàalu ituínási, yá iwàwacutápiná yèepùadaca gobierno irí pucháiba yàalu máapicái íicha. Iwàwacutéeripiná nacua pìasu bànacale yàalunáca irìculé yái bàna-

cale yeedéeyéipínácani. Iná yéewanápiná pidènià yàacàsi nayáapíná canácaalí bànacale siete namanùbaca camuípíná-cáwa --íimaca faraón irí yái Joséca.

--Néese faraón yáalíaca cáalíacáirica yái Joséca. Yá imàacaca náiwacalica yái Joséca. Abéerita faraón cachàiníiri quiríta José íicha. Yá faraón imàni cayábéeri José irí. Yá yàaca nacái irí abéechúa manacàu Egipto minalu yàacawéetúapíná. Yáté èerica José idèniàtè treinta namanùbaca camuí. Néese José íibaidaca càide iyúwa icàli-dáaná faraón irí. Yá ichùulì needáca vientè por centaje bànacale siete namanùbaca camuípíná cayábaca íichaná wenàiwica yúucacani. José idé icúa madécaná yàacàsi. Máinícáiná imanùbaca íná càmita náalíawa càinácaalí imanùba macáita. José yàacawéetúa imusúadaca pucháiba uénibewa irícu níái siete namanùbaca camuí cayábéerica. Quéechéeri ìiri íipidenátè Manasés, yái iméeréeri íipidená Efraín. Néese idàbacaalí àniwa siete namanùbaca camuípíná canácatáipíná bànacale. Yásí máapica níái Egipto yàasu cáli mìnanáica. Máapica nacái níái mawiéni-bàa Egipto yàasu cáli irí. Abéerita Egipto néeni nadèniàca nayáapínáwa Josécáiná icúa néeni yàacàsi béecaná. Iná madécaná wenàiwica yàanàa Egipto yàasu cáli néré iwènièyèi iyáapínáwa.

José se reune con su familia

Génesis 42-45

José yáaniri Jacob ìyaca mamáalàacata Canaán yàasu cáli néeni José yéénánái yáapicha. Máapicaalí nía, yá Jacob ibànùaca níái diezca namanùbaca José ibèenái Egipto yàasu cáli néré. Yáté nàaca nawèniacaténá nayáapínáwa néré. Nàanàacaalí Egipto néré, yá nàacawa José yàatalé nawèniacaténá íicha nayáapínáwa. Càmita quéwa náalía naicácani. Nabàlùacawa nàului ipùata iyúwa nàacaténá José

ímiétacaná, nasutácaténa íicha wawàsi cáiwíiri iyú, catúulécanácaténá iicáca nía. Yásí José yáaliéri iicáca nía, iwàwalica nacái iyúwaté yáamacaníiná manùba camuí néese, iyúwa icuèrinápinaté ibèenáiwa. Yá itàaníca nalí cachàiníiri iyú. Yá José icháawàaca nía càinide iyúwa nadéénátá nàanàaca naicáca Egipto yàasu cáli nacàlidacaténá iináwaná Egipto yùuwidenái irítá, yéewanápiná namàni úwi Egipto ípunitatá. Yá náima José irí:

--Càmita wawàwa wamàni úwicái. Yéénánáiyaquéeyéicawa wíaquéi. Abéericata yái wáanirica. Iyaca wáaniri yáapicha abéeri waméeréerica --náima José irí. José yáalíawa natàaníná báisíiri iyú quéwa, iwàwacáita yùuwichàidaca nía achúmáanata meedá. Yá yúucaca nía canánama cárcel iriculé. Máisiba èeri idénáami, yá imusúadaca nía cárcel iricuíse. Néese José íima nalí:

--Abéeri péenacué iwàwacutá iyaca cárcel iriculé. Piwàwacaalícué piwèniaca piyáapináwa àniwa iwàwacutácué peedáca píapichawa néese yái piméeréericawa --íima nalí yái Joséca. Néemiacaalí José íimáaná nalí, yásí nadàba natàaníca náapichawáaca natàacái iyúwa. Nayúunáida José càmita yéemia natàacáitá, Josécáiná itàaníca nalí Egipto mìnanaí itàacái iyú. Náimaca nalíwáaca:

--Siùcatájá Dios yùuwichàidéeripiná wía wabáyawaná ìwalíise, càmicáinaté weebáca waméeréerimi José isàna íicháaníná walí icàlùniwa --náimaca nalíwáacawa. Néese Rubén íima nalí:

--Nuchùuliacuécaté pía cachàiníiri iyú càminápiná-técué pimànica irí báawéeri. Néenité, càmitacué peebá nusàna. Siùcade, wéetácawájá, wanúacáinámité waméeréerimíinacawa --íimaca yái Rubénca.

Idécaalí José yéemiaca iyúwa natàaníná, yásí imusúacawa náicha caaquialéta, yá íicháaní iwàwalícuísewa ibàacanéeri iyú, yáalíacáináwa iyúwa yéenanái idéená nawènùadaca náiwitáisewa nabáyawaná íichawa, achúma nacái nawàwa náináidacawa. Néesecáwa, yèepùacawa nàatalé.

Yásí José iwénidaca nalí nayáapináca átata. Yá ibàacanéeri iyú yèepùadaca nalí nàasu plata. Saco iriculéta iya nalí meedáni. Yásí José yàasu wenàiwicanái

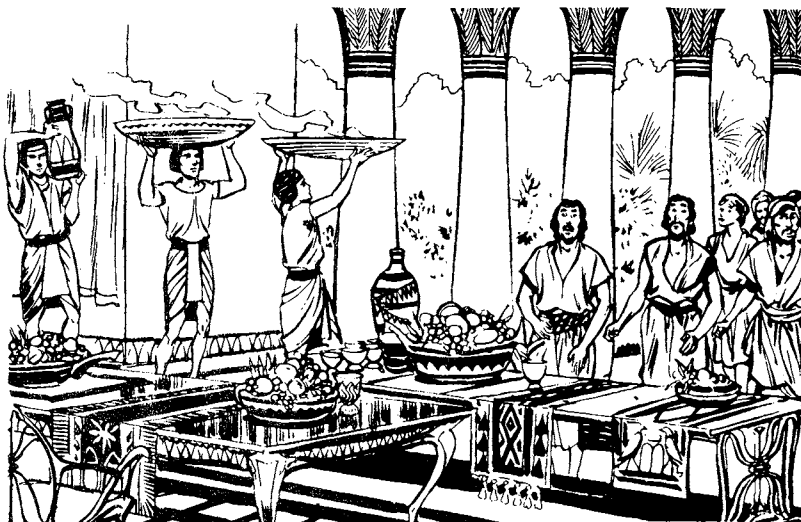
náibàaca nadacùawa Simeón, yá nabàliaca cárcel iriculéni, yá José imàacaca áibanái yèepùacawa Canaán yàasu cáli nérépiná.

Imáalàacaalíwa náicha àniwa yái nayáacaléca, yá Jacob iwàwaca ibànùaca nía Egipto néré àniwa nawèniaca-téná nayáapínáwa àniwa. Càmita quéwa iwàwa Benjamín yàacawa náapicha abéericáináta máiní Jacob iríni, yái Raquel ìirimica. Néese Jacob yéenibenáica náima náaniri iríwa:

--Canácaalí wáapicha Benjamín, yá canácata yéewaná wawèniaca wàasuwa néré --náimaca Jacob irí. Néese Judá íima yáaniri iríwa:

--Núacata icùawa yáara Benjamínca --íima yái Judáca.

--Uwé --íimaca nalí yái náaniricawa. Yá imàacaca

Benjamín yàacawa náapicha. Yá Jacob ibànùà náapicha iwèni yái quéechéerica natéca. Ibànùà nacái náapicha iwèniapíná yái needéeripínáca àniwa. Ibànùà nacái cayábanaméeyéi wawàsi náiwacali irípiná, yái asìali itàaníiricaté nalí lúasi iyú. Yái Jacob càníiri yáalía iyáaná néré yái Joséca. Yá macáita Jacob yéenibe nàacawa Egipto nérépiná àniwa. José idécaalí iicáca nàanàaca yàatalé àniwa, yá ichùulia yàasu wenàiwicanáíwa namàníinápíná nayáapínáwa.

Yá imusúadaca Simeón cárcel irìcuíse iyáacaténa iyáacaléwa náapicha. Néese José ichùuliaca yáawinacawa quéecha nabèerica. Néese iméeréeri yáawinawa yáamita àniwa. Néese iméeréeri yèepùa yáawinacawa náamita àniwa. Néese àiba naméeréeri yèepùa yáawinacawa náimita àniwa àta namáalàacataléta náawinacawa canànama. Yá cáaluca nawàwa náináidacawa càmicáiná náalíawa cáná yéewaná yáalíacawa nàwali iyúwa namusúanáwa.

Nadécaalí nayáaca, yá nawèni íicha natéeripiná. Néese José ichùuliaca yàasu wenàiwicawa yèepùadánápiná nalí iwèni ibàacanéeri iyú. Ibàaca nacái saco irìcubàani. Yá ichùulí nacái nabàaca Benjamín yàasu saco irìcu abéechúa Josè yàasu bacàa cawèníchúa. Yá yàasu wenàiwica imànica ibàacanéeri iyú càitade iyúwata íimáaná irí. Nèepùacaalí nàacawa Canaán nérépiná, yá José ibànua abéeri yàasu wenàiwicawa náami. Yá yàanàaca nía. Yá íima nalí:

--¿Cánacué piyéedua nuíwacali yàasu bacàa cawèníchúa? --Íima nalí. Níái yéénánáica náalíaca canácata nayéeduéri íicha, íná yéewa náimaca irì:

--Pìanàacaalí úái bacàa cawèníchúaca wàasu irìcu, yásí pitéca yái asìali yeedéerica úa píiwacali inúacaté-náni. Néese, wíacata píiwacali yàasu wenàiwicanái càiripináta --náima irí, nayúunáidacáiná canáaná néená idènièrica José yàasu bacàa. Néenita, José yàasu wenàiwica íima nalí:

--Càmitacué iwàwacutá macáita píibaidaca nuíwacali irí. Abéerita yái cabáyawanéerica, yácata nuíwacali yàasu wenàiwica càiripináta --íimaca nalí. Néese yái José yàasu wenàiwica yàanàaca úái bacàa Benjamín yàasu saco irìcu. Achúmaca nawàwa náináidacawa Benjamín ìwali. Náaniri Jacobcáiná càníri iwàwa namàacaca déeculé íicha yái ìirica íná máiní achúmaca nawàwa ìwali. Néese nèepùacawa

macáita José yàatalé àniwa. Yásí José icuísaca nía. Yá José íima nalí yái Benjamíncaté yàasu wenàiwica càiripináta. Aibanáita quéwa José imàacáanápíná nèepùacawa náaniri yàatalépináwa.

Néese Judá íima cáiwíiri iyú:

--Núata iwàwacutá pìasu wenàiwica càiripináta. Pimàacaca Benjamín yèepùacawa yáaniri yàataléwa máinícáiná iwàwacutácani. Iwàwacutá núacata pìasu wenàiwica càiripináta, ipíchaná wáaniri yùuwichàacawa máiní iwàwalìcuni, yáara Benjamínca ìwali, ipíchaná wáaniri yéetácawa máinícáiná achúmaca iwàwa ìiri ìwaliwa --íima yái Judáca.

José yéemiacaalí íimáaná írí, yásí iwàwaca íicháaníca iwàwalìcuísewa, yáalíacáináwa iyúwa báisícata yéenánáiwa idéená nawènùadaca náiwitáisewa nabáyawaná íichawa. Iná yéewa José càmita iwàwa yùuwichàidaca quirínama nía. Yá ichùuliaca nía macáita Egipto mìnánái yèepùanápínáwa íicha icapèèricuísewa. Néese José íima yéenánái íríwa:

--Núacata José péenásàiricué. Ewitaqué piwénidacáa-
níta núa nàasu wenàiwicacaténá núa càiripináta, Dios
ibànùacáaníta núa cháí nucùanápíná yáara yàacàsica piyáa-
pinácuéca. Iya máapicáíwa abéemaa wacáapi camuípináca
quiríta. Pitécué yáara numéeréeri Benjamínca núaniri
yàataléwa. Iwàwacutácué pèepùacáwacawa peedácaténácué
néese wáaniri, péenánái nacáícuéwa, péenibenái nacáícuéwa
púubanaméeyéí, pipìranáícué nacáíwa cháí nuatanapináta,
núacaténátacué icúa píawa. Dios imàacaca núa máiní
iwàwacutéeri cháí Egipto yàasu cáli íinata. Iná nualimá-
cué nucua píawa ipíchanácué piùwichàacawa máiní pimáa-
picáwa --íimaca nalí yái Joséca.

Faraón, yái icuèrica Egipto yàasu cáli, casíimáica
iwàwa yéemíacáiná José yéenánái ipáchiacani. Yá abédana-
mata íináidacawa José yàapicha iwàwacutáanápíná José

yéenánái iyaca yáapicha Egipto irìcuta. Yá ibànúa nalí
manùbéeyéí carretón⁺ natéeyéipíná néenibewa irìcu nàasu
nacáíwa. Néese José yéenánái yèepùacawa Canaán yàasu cáli
nérepíná. Nèepùadaca Benjamín náaniri Jacob iríwa. Yá
nacàlidaca Jacob irí cáuca iyaca yái Joséca. Nacàlidaca
nacái iríni Joséca máiníiri iwàwacutácawa Egipto irìcu.

Macáita Jacob yéénánái canánama nàacawa yáapicha nàyacaténá Egipto yàasu cáli néré. Nàacaalí nàacawa yá nanúa áibanái napìratawa sacrificio⁺ iyú nàacaténá Dios icàaluíniná. Néré Dios íima Jacob irí:

--Picá cáalu piacawa Egipto néré. Núacata ìya píapicha néréwa. Madécaná pitaquénái imusuéyéipiná néréwa. Néese nèepùapináwa Canaán yàasu cáli nérépináta àniwa --íimaca irí yái Diosca.

Néese Jacob yèepùà yàacawa àniwa yéénánái yáapichawa. Jacob yéenibe itaquénái nacái namanùbaca sesenta y seis namanùbaca asíanái níái yèeyéicawa Egipto néré. Pucháiba nacái José yéenibe ìyèeyéi Egipto yàasi cáli irìcu. (Càmita wáalíawa càisimacalénácaalí inanái yàawa náapicha). Néese yásí nàanàaca Egipto néré. Jacob yàaca iicáca faraón, yái icuèrica Egipto. Yá faraón imàacaca irí cáli ìyacatalépiná ípidenácatalé Gosén ìyéeri Egipto yàasu cáli imuchùlicu. Cayábacatalé quéwa cáli napìranáipiná. Yá Jacob ìyaca Gosén yàasu cáli néré. José nacái icùà néré nía. Níái Jacob yéenibeca mamáalàaquéeyéita quéenibeca yàacawa, càita nacái néenibe imusúacawa níái itaquénáica.

Jacob yàanàacaalí Egipto néré, yá idèniaté ciento treinta namanùbaca camuí. Yá ìyaca néré diecisiete namanùbaca camuí. Néese yáalíacaalí yéetápináwa yàacawa, yásí imáidaca José yàataléwa. Yá íima José irí:

--Picá pibàlì núa cháí Egipto irìcu. Pìà pibàlìaca nuinámiwa Macpela yàasu cálíina néré. Aléde nabàlìacatái-cataté nùawirináimi, núanirináimi nacái --íima yái Jacobca.

--Uwé --íimaca irí yái Joséca. Néese José itéca irí

yéenibewa pucháiba ípidenéeyéi Manasés, Efraín nacái. Yá Jacob íima nalí:

--Dios idé icàlidaca nulí madécanáanápíná nutaquénáíwa. Iimaca nulí nacái iyúwa nàyáanápínáwa Canaán yàasu cáli néréta àniwa --íima yái Jacobca. Néese Jacob íima José irí:

--Nuwàwa nuicáca níára péenibe càide iyúwa nuicáaná nuénibenáisiwawa, íná yéewa nadènièyèipíná nacái nàasu cáliwa nuénibe yáapichawa Canaán néré --íima yái Jacobca.

Néese José ibàlùadaca yéenibewa Jacob idaní. Yá ibàlùadaca Manasés yái quéechéerica ìiricawa mawiénica Jacob icáapi yéewapuwáiséeri irí. Ibàlùadaca nacái Efraín mawiéni Jacob icáapi apáuwáise irí. Néese Jacob imàacaca icáapiwa náiwita ìwali. Càmita quéwa imàacaca icáapiwa nàwali machacànita. Yúuca yàanawa ínatabàawáacawa, yá imàacaca icáapiwa náiwita ìwali. Yá imàacaca icáapiwa yéewapuwáiséeri Efraín íiwita ìwali éwita iméeréericáanítani, Jacob yáalíacáináwa iyúwa Dios imàacáanápíná cachàini Efraín ibèeri íichawa. Yá Jacob isutá cayábéeri Dios íicha nalípiná. Yá isutáca cayábéeri Dios íicha Efraín irípiná Manasés íicha. Càitaté Jacob yàaca José irí Canaán yàasu cáli yèewi pucháibacatalé cáininácáiná Jacob iicáca ìiriwa yái Joséca.

Néese Jacob imáidaca macáita yéenibewa yàataléwa. Yá icàlidaca nalí càinápinácaalí nàyáaná níái nataquénáipínáca. Yá íima ìiri Rubén iríwa, yái Jacob quéechéeri yéenibe:

--Càmitapíná áibanái iicá cáimiétaquéeri iyú níájá, níái pitaquénáica, càide iyúwa níái áibanái quéechéeyéica yéenibeca, piimácáináté úapicha úái nùacawéetúa íipide-néechúa Bilha, úái péenánái yáatúa --íimaca Rubén irí. Néese Jacob íima nalí, Simeón, Leví yáapicha:

--Càmíiyéitapínácué máiní cachàinica pitaquénáíwa,

pinúacáinámicué meedá lúasi iyú macáita aslanái abéeri yàcale mīnanáimica --íimaca Simeón, Leví nalí. Néese íima Judá irí yái naméeréerica:

--Níata pitaquénáipináwa icùanica macái yéénánáiwa --íimaca Judá irí. Néese íima Zebulón irí:

--Níái pitaquénái iyéeyéipináwa mawiénita úni manuíri irí --íimaca Zebulón irí. Néese íima Isacar irí:

--Pitaquénái cà míiyéipináta iwàwa ipáchiaca, íibai-déeyéipiná càita meedá àibanái irípiná --íimaca Isacar irí. Néese íima Dan irí:

--Píá càmitanica máiní manùbaca pitaquénáiwa --íimaca Dan irí. Néese íima Gad irí:

--Pitaquénái ipéliyééipiná áibanái íipunitawa. Néese, áibanái yàanàa pitaquénái yàatalé napéliacaténá níawa --íimaca Gad irí. Néese íima Aser irí:

--Pitaquénái idènièyéipiná madécaná nayáacaléwawa --íimaca Aser irí. Néese íima Neftalí irí:

--Pitaquénái itàaníiyéipiná cáalíacáiri iyú --íimaca Neftalí irí. Néese íima José irí:

--Pitaquénáisi càiyéipinájáde iyúwa àicuca cayábéeri idènièrica iyacanáwa. Ewita nàuwidenái ipéliacáaníta náipunitawájá, Dios iyúudàanica pitaquénái namawèniaca níawa. Níasi Dios iyúudèeyéipiná mamáalàaca èeritájá --íimaca José irí. Néese Jacob íima Benjamín irí:

--Pitaquénái cáanáiripináta ilúa macái wenàiwica yáapichata --íimaca Benjamín irí. Càité Jacob íimaca macái yéenibe íríwa. Néese íima nalí àniwa:

--Picácué piimáicha pibàllanápiná nuinámi Macpela yàasu cálíina néeni iyéerica Canaán yàasu cáli íinata --íimaca nalí yái Jacobca. Yátésí Jacob yéetácawa. Néese José ichùulia yàasu wenàiwicawa nachùniadánápiná Jacob ichèecami, yéewanápiná nabàlliacani. Yá macáita níái iyéeyéica Egipto yàasu cáli néeni náicháaníca macái

náináidáaníca nacáíwa Jacob yéetámicáináwa. Néese José isutáca wawási faraón íicha imàacáanápíná José yàacawa ibàlìaca yáaniriwa Canaán yàasu cáli néré. Yá faraón imàacaca José yàacawa. Yásí José yàaca yéénánái yáapichawa nabàlìacaténá náanirimiwa Macpela yàasu cálíina néré. Nadécaalí nabàlìacani, yásí nèepùacawa Egipto yàasu cáli néré. Níái José yéénánáica cáaluca naicácani. Náima nalíwáacawa:

--Wáanirimi Jacob idéca yéetácawa. Siùcatasica José inúa wíawa wawénidacáináté wáichawani --náimaca nalíwáacawa. Néese José imáida nía yàataléwa. Yá íima nalí:

--Picácué cáalu piicáca núa. Ewitatécué piwàwacáaníta piùwichàidaca núa, quéwasí Dios icùacaté núa iwàwacáináté quéwa nùyaca chá nucùanápínáté yàacási ipíchanaté wenàwicanái yéetácawa máapicái --íimaca nalí yái Joséca. Yásí José yéénánái náalíaca idéená imàacaca iwàwawa íichéi báawéerica namàníiricaté irí. Yásí càmita quirí cáaluca naicácani.

José idèniacaalíté ciento diez namanùbaca camuí, yásí yéetácawa átata. Yéetácaalícáwa ìyaca yá íima yéénánái iríwa:

--Dios quéwa iyúudèeripinácué píawa. Aibaalí Dios itécué pitaquénaíwa Canaán yàasu cáli nérépináwa. Pèepùacaalícuéwa Egipto íicha, pitécué píapichawa núapimiwa pibàlìacaténácué Canaán nérétájáni --íimaca nalí yái Joséca.

Sufrimientos de los israelitas en Egipto

Exodo 1.1-21

Nadécaalí nacái néetácawa níái José yéénánáica, níái nataquénaíca, áibaalí náipidená Israel⁺ itaquénáimi nàyaca mamáalàacata Egipto yàasu cáli néeni. Madécaná

camuí idénáami yásí chinamáica néenibe. Nàyaca néré tres-
cientos quiríta namanùbaca camuí. Néese yái wàlisàì
faraónca icùaca Egipto yàasu cáli àniwa. Càmitaté yáalí-
wa José iináwaná ìwali. Báawéerisí meedá iicáca Israel⁺
itaquénáimi máinícaíná madécanáca nía. Cáalu iicáca nía
íichaná namànica úwi íipinita áiba èeri cachàinícaíná nía
Egipto mìnánái íicha. Néese faraón ichùuliaca Israel⁺
itaquénáimi íibaidaca cachàinífiri iyú. Imànica nía yàasu
wenàiwicawa, íipidenéeri esclavo⁺ camíiyéita ipáyáida.
Yásí iseríaca nèewi náichawáaca méetauculénamata. Yá
imàacaca náiwacanánái Egipto mìnánáita. Yá ichùuliaca
namànica pucháiba yàcale manuínaméeri nadènìacatáipiná
yàacàsi. Dios quéwa icuèri níái Israel⁺ itaquénáica
mamáalàacata. Aibaalí náipidená israelitanái⁺. Ewita
Egipto mìnánái ichùuliacaánáita náibaidaca cachàinífiri
iyú, yá mamáalàacata madécanáca quéwanáta néenibe. Máiní
manùbaca nía mamáalàacata, íná yéewa níái Egipto mìnánái-
ca máiní báawa naicáca nía. Néese nèepùasí nachùuliaca
nía máiní yáawanái cachàinífiri iyú mamáalàacata. Faraón
ichùulìà nacái níái iyúudèeyéipináca níái asáiyéica
yéenibe. Yá íima nalí:

--Umusúadacaalí sumài, yáta pinúacata uíchani
--ímaca nalí yái faraónca. Níái inanáica quéwa càmita
nanúaca níái quiràsica nawàwacáiná neebáidaca Dios
itàacái. Iná yéewa Dios imànica nalí cayábéeri. Néese
faraón ichùulìà náucaca sumánái asíanái inanábàa yáaculé
asáicaalí néenibe náicha. Yái inanábàa íipidená Nilo.

Nacimiento de Moisés

Exodo 2.1-10

Néenialíté abéeri Leví itaquéerimi idènìaté ìiriwa.
Cayábéerité iicácanáwa yái sumài yáanaca. Iná úái yáatúa-

ca càmita uwàwa úucaca Nilo inanábàa yáaculéni. Yá ucùaca ibàacanéeri iyú máisiba quéeri ucapèericutawani. Néese máisiba quéericaalí idèniaca, yá càmita quirínama úalimá

ubàacani Egipto mìnánái íicha. Yá uedáca abéeri batalisa nacáiri. Néese upusúaca ìwalíise máini iyú íichaná úni iwàlùacawa irìculé. Yá úawináidaca néré yái sumàica. Yá umàacaca inanábàa Nilo yáaculéni quíra yèewiré. Néese sumài ibèeruta ubàlùaca uicácani càinápinácaalí iyaca yái sumài yáanaca. Néese achúmáanata, abéechúa inanái, úái faraón íiduca, ùanàaca néré. Yá ùacawa inanábàa néré ùapìdacaténá inanábàa yáaculé. Yásí uicáca batalisa nacáiri icùacawa úniáculé. Yá ubànùà ùasu wenàiwicawa uedácaténá ulíni. Yá ùacùaca uicáwani. Yá uicáca néeni sumài yáana. Yá íicháaníca, íná catúulécaná uicácani. Néese úái sumài ibèeruca ùacawa faraón íidu yàatalé. Yá úumaca ulí:

--¿Piwàwasica nucutáca pirí abéechúa Israel⁺ itaqué-
túami icuèchúapiná piríni? --úuma.

--Uwé --úumaca úái faraón íduca. Néese ibèeru yàaca
yeedáca sumài yáatúa icuèchúapináni. Yá faraón ídu
ipáyáidaca úa, ucùanápiná ulí yái sumàica. Néese sumài-
caalícáwani, yá yáatúa itéca faraón ídu yàataléni. Yá

cayábaca faraón ídu iicácani. Yá uedáca ulíwani, uírí-
pináwa. Néese, umànica ípidená Moisés.

Moisés huye de Egipto

Exodo 2.11-22

Néese béericaalí yái Moisésca, yá yèepunícawa
ipáchiaca. Yá iicáca yéenánaiwa israelitanái⁺ íibaidaca
cachàinífiri iyú. Achúma iwàwa iicáca Egipto mìnanaí

nàuwichàidáaná nía. Néese Moisés iicáca abéeri Egipto
mínali inúadáida abéeri asìali israelita⁺. Yásí calúaca
yái Moisésca. Yá canáca iiquéeri áibanái wenàiwicaca
itéesewa, yátasí Moisés yéetáidaca yái Egipto mìnanimica.
Yá ibàliaca iinámi càina yèewiré íchaná áibanái yáalí-
cawa íwali yéetáidáaná wenàiwica. Néese áiba èerita
àniwa, Moisés yèepuní ipáchiaca, yá yàanàaca pucháiba
israelitanái⁺ ipéliyéyi. Yá Moisés icuísaca yái asìali
cabáyawanéeri idécáiná ipéliaca yàacawéeriná ípunitawa.
Yá calúaca yái asìali cabáyawanéerica. Yá íima Moisés irí:

--¡Pía camíirita icùa wía! ¿Piwàwasica pinúaca núa càide iyúwa pinúaná Egipto minalimi táquicha? --íimaca Moisés irí. Néese cáaluca Moisés íináidacawa yéemiacaalí iináwaná yàì inuérimica. Iináidacawa manuísíwata cawàwacaná macáita náalía iináwaná ìwali. Faraón idécaalí yéemiaca iináwaná, yásí ichùuliaca nanúanápíná Moisés.. Moisés quéwaté ipiériwa Egipto íicha. Yáté yàacawa Madián yàasu cáli nérépiná. Moisés ìyaca Madián íiwacali icapèerícu. Néese yeedáca iríwa Madián íiwacali íidu yàacawéetúapínáwa íipidenéechúa Séfora. Néese idènià ìiriwa íipidenéeri Gersón.

Dios llama a Moisés

Exodo 2.23-4.31

Madécaná camuí idécanáami, yá yéetácawa yái faraón iwàwéerité inúa Moisés. Iyaca yáamiricubàami abéeri wàlisài faraón icuèri Egipto àniwa. Yásí Dios iwàwa iyúudàaca níái wenàiwicaca cáininéeyéi íicáca níái

israelitanáica⁺. Iicáca iyúwa Egipto mìnánái yùuwichàidáaná nía. Yéemia iyúwa nasutáaná íicha yeedáanápíná nía Egipto irìcuíse. Yá Dios íináidacawa ibànùanápíná Moisés yeedácaténá Egipto irìcuíse níái israelitanáica⁺.

Néese néenialí Moisés icùaca icuíri ipìranáíwa manucúalibàa. Yá yàanàa dúli manuíchúa néré ípidenéechúa Horeb. Yá iicáca néré abéeri àicúuna yeeméeriwa ìyaca quichái iyú quéwa càníirita yéewa quichái imáalàidaca yái àicúunaca. Yá Moisés yàaca iicáca mawiénitani, yáalíacaténá cáná yéewaná càmita imáalàacawa yái àicúunaca. Néese Dios imáidaca Moisés irí:

--¿Moisés! --íima irí yái Diosca.

--¿Càiná? --íima yái Moisésca.

--Picá pìawa mawiénita nulí. Píwatàa píichawa pizapatoníwa pìacaténá nucàaluíniná, pibàlùacáináwa nuacúalicu, núa mabáyawanéerica --íima yái Diosca. Yásí Moisés iwatàa íichawa izapatoníwa. Yá Dios íima Moisés irí àniwa:

--Núacata Náiwacali Dios yái nèeri icàaluíniná, níái pìawirináica, níái Abraham, Isaac, Jacob nacái. Nudé nuicáca Egipto mìnánái yùuwichàidaca cáiwíiri iyú níái péenánáica cáininéeyéi nuicáca, níái israelitanáica⁺. Iná yéewa nuedáca nía íichájá yái nàuwichàidáanaca nía. Yánica nuedáca nía yáde Egipto yàasu cáli irìcuíse. Yánica nutéca nía áiba cáli néré cayábéeri íipidená Canaán, ína nàyacaténá néré matuíbanáita. Píá Moisés, nuwàwa pìacawa faraón yàatalé yái icuèrica Egipto yàasu cáli. Pitàaníca yáapícha. Píacata itéeripíná Egipto irìcuíse níái israelitanáica⁺ --íima yái Diosca. Néese Moisés íima Dios irí:

--Níái israelitanáica⁺ iwàwéeyéipíná yáalíacawa cawinácaalí yái ibànùa núa. ¿Néeni? ¿Càinásica núumaca nalíwa? --íima yái Moisésca.

--Píima nalí cài, "Píawirináimi íiwacali Dios, yái Diosca nèerité icàaluíniná, níái pìawirináimica Abrahamca, Isaacca, Jacobca, yácata yái Dios ibànùaca núa", cài píima nalí. Picàlida nalí nacái nuípidená Jehovah íimáaná-quéera "Núacatéera càmíiri imáalàawa", cài píima nalí. Píá picàlidaca israelitanái⁺ íiwacanánái iríni. Pidécaalí picàlidaca nalíni, néese pìacuéwa macáita faraón yàatalé. Píimacué iríwa, "Wáiwacali Dios idéca ichùuliaca wàaná-pináwa máisiba èeri chuítaliré wacapèe íichawa. Néré iwàwacutáwa wanúa áibanái wapìrawa sacrificio⁺ iyú wàacaténá Dios icàaluíniná néré", píimacué irí cài yái faraón. Néeni, yái faraón càmitanica imàaca pìacuécawa íicha, ína nùuwichàidéeyéipíná níái Egipto mìnánáica. Néese, yásícué imàaquéeripíná pìacawa yásí ichùulia cachàiníiri iyú pìacuécawa macáita íichawa --íima yái Diosca. Néese Moisés íima Dios irí:

--Níái israelitanáica⁺ íiwacanánáica càmítapíná neebáidawani, yái iyúwa núumáaná nalíwa --íima yái

Moisésca. Néese Dios ichùulìà Moisés yúucáanápíná yái yàasu àicuwa icáapirìcuírìca cáli ínatalé. Iná Moisés yúucaca íchawani. Yásí yái àicuwa ichacamàacawa àapi iyú. Yá Moisés ipìawa àapi íicha icàlùniwa. Néese Dios ichùulìà Moisés íibàanápíná àapi isìpi ìwali. Iná Moisés íibàaca àapi isìpi ìwali. Yásí yèepùaca àicuwa àniwani. Néese, Dios ichùulìà Moisés àniwa iwàlùadàanápíná icáapiwa yàasu ruana nacáiri yáapiréwa. Néese, imusúadacaalí icáapiwa, yá cáanáica icáapi icháuná. Néese, yèepùacaalí iwàlùadaca icáapiwa yàasu ruana yáapiréwa àniwa, yásí cayábaca icáapi àniwa. Néese Dios íima irí:

--Pimànicaalí níara pucháiba wawàsica càmfíyèi wenàiwica idé yáalimá imànica, yásí náalíacawa ìwali yái nudéénaca nubànùaca pía. Néese càmicaalí neebáida mamáalàacatani, yá píaca pìisàaca úni inanábàa Nilo yáacuíse. Piùcùani cáli ínataléni. Yánica ichacamàacawa irái iyúwa --íima yái Diosca. Cáaluca quéwa Moisés imànica yái Dios iwàwáaná. Yá íima Dios irí:

--Càmíiri núalimá nutàaníca cayába --íima Dios irí.

--Núacata yái imàníirica pinùma. Pìawa pimàni càide iyúwa nucàlidáaná pirí, yásí nuyúudàa pitàaníca cayábéeri iyú náapichájá --íima yái Diosca. Càmita quéwa Moisés iwàwa imànicatatáni. Isutáca Dios ibànùanápíná áiba asìalítá. Yá báawaca Dios yéemíaca Moisés íméerica, isutácáináta áibanái imànínápínáni. Yá Dios íima Moisés irí:

--Pibèeri Aarón yáalimá iyúudàaca píawa. Quéechacáwa nutàaníiripíná píapichawa néese píanama pitàaní Aarón yáapichawa, yásí icàlidaca áibanái iríwani. Pìacaalí píacawa Egipto nérépiná, yá pibèeri Aarón íipunitáidaca píawa àyapulicubàawa --íimaca Moisés irí yái Diosca.

Moisés regresa a Egipto

Exodo 4.18-31

Néese Moisés yèepùacawa iyáawiri yàataléwa. Yá isutáca íicha wawàsi imàacáanápíná Moisés yàacawa ipá-chiaca yéenánáiwa Egipto néré. Yá iyáawiri Jetro imàacaca Moisés yàacawa. Yá Moisés idàba yàacawa Egipto néré yàacawéetúa yáapichawa yéenibe nacái. Néese Dios íipunitáida nía àyapulìcu. Yásí iwàwa inúaca Moisés càmicáiná Moisés idé imànica ìiri iríwa circuncisión⁺. Yá Moisés yàacawéetúa imànica uìri iríwa circuncisión⁺ ráunamáita. Yásí Dios imàacaca Moisés yàacawa.

Néese Dios ichùullia Aarón yàaca íipunitáidaca Moisés. Yá náipunitáyacacawa àyapulìcu. Yá Moisés icàlidaca irí macáita yái iyúwa Dios íimáaná irí. Nàanàacaalí Egipto néré yá nàwacáidaca níái israelitanái⁺ íiwacanánáica. Yá Aarón icàlidaca nalí macáita yái iyúwa Dios íimáaná Moisés irí. Néese náasáidaca nalí yái àicuca. Néese yá ichacamàidaca naicá àapi iyúni. Néese yèepùaca ichacamàacawa àicu iyúta àniwa. Náasáida nacái nalí càide iyúwa Moisés icáapi icháuná. Néese yèepùaca cayába icáapi àniwa. Iná yéewa níái israelitanái⁺ íiwacanánáica neebáidaca yái Dios iwàwáaná iyúudàaca nía. Yásí nàaca Dios icàaluíniná manuísíwata.

Moisés y Aarón hablan con el faraón

Exodo 5.1-7.9

Moisés yàacawa Aarón yáapicha faraón yàatalé, yái icuèrica Egipto yàasu cáli. Yá náimaca irí iyúwa Dios idéená ichùullia nàacawa méetauculé nàacaténá Dios icàaluíniná néré. Néese faraón íima nalí:

--Canácata nulícué piasu Dios. Càmitacué numàacaca piacawa. Piwàwacué pisàiwica piicáwa núa meedá. Càmicái-

tacué piwàwa israelitanái⁺ íbaidaca nulítá meedá
 --ímaca nalí yái faraónca. Néese faraón ichùuliaca yàasu
 wenàiwicanáiwa nachùulianápiná israelitanái⁺ íbaidaca
 cachàini quiríta. Yá faraón íma yàasu wenàiwicanái iríwa:

--Picácué pía nalí masicái ladrillo piná. Pichùu-
 lliacué namàníinápiná càitade namanùbacade iyúwaté namà-
 níiná quéechaté. Máini ínuca nía níara israelitanáica⁺.
 Nawàwa nachúuliacawa wàasu cáli ícha namànicaténá fiesta
 nàasu cuwáisàiri irípiná --ímaca nalí yái faraónca. Iná
 yéewa iwàwacutá israelitanái⁺ yàacawa déeculé nacutáca-

téná masicái ladrillo piná. Càmita quirínama náalimá
 namànica nía càide iyúwa namanùbacaca namànica nía
 quéecha níái ladrilloca. Yásí Egipto mìnanaí icapèedái-
 daca nía nàwalíise. Néese yásí calúaca níái israelitanái⁺
 Moisés yáapicha, Aarón nacái, càmicáiná Moisés idé itéca
 nía ícha nàuwichàanácawa náibaidaca. Yásí iwàwacutá
 yèepùa náibaidaca mamáalàacata cachàiníiri iyú quiríta.
 Néese Moisés yàaca isutáca Dios. Yá íma Dios irí:

--Nuíwacali, ¿cáná pimàni walí càì? ¿Siùcade máini
 báawaca quéechéeri ícha! --íma yái Moisésca.

--Picùa piicáwa. Macáita nudé nucàlidaca pirí iyúwa
 iyáanápiná, yásí iyáanápináwéera. Yá faraón ichùulière-

pinácué pìacawa íchawa. Núatacué ité píawa Canaán yàasu cáli nérépináwa. Yásícué nùaca pirí yái cálica pìyacatalépinácuécawa --íimaca Moisés irí yái Diosca. Yá Moisés yàaca icàlidaca nalí níái israelitanái⁺ íiwacanánáica càide iyúwa Dios íimáaná irí. Néeni càmita neebáida quirínama iríni.

Las Plagas

Exodo 7.9-10.29

Néese Moisés yèepùacawa Aarón yáapicha faraón yàatalé. Yá Aarón yúucaca cáli ínatalé àicu. Yá ichacamàacawa àapi iyú yái àicuca. Faraónta quéwa imáida yàasu wenàiwicanáíwa camàliquéeyéica. Pucháiba aslanái camàliquéeyéi náipidená Janes, Jambres áiba, yùuwide namànica Moisésnáí. Faraón ichùuliaca macáita yàasu camàliquéeyéiwa nachacamàidáanápíná nacái àapi iyú nàasu àicuwa canánama. Yásí namàliaca, nachacamàidaca àapi iyú nàasu àicuwa canánama. Aarón yàasu àicuta quéwa iwetúaca iríwa níái camàliquéeyéi yàasu àapínáimica. Faraón quéwa càmita imàaca nàacawa níái israelitanáica⁺ Egipto irícuíse. Néese Dios ichùulia Moisés, Aarón yáapicha nàaca inanábàa

Nílo néré, yá nacapèedaca úni inàni nàasu àicu iyúwa. Yá ichacamàacawa iráí iyú yáí única. Níái iyéeyéica inanábàa yáacubàa cubáimica néetácawa macáita. Canácata cayábaca-tái úni wenàiwica ìiréeripinátá. Faraón quéwa càmita imàacaca israelitanái⁺ nàacawa íicha.

Yá Dios ibànùà nalı áiba wawàsi níái Egipto mìnánái nàuwichàacaténáwa. Dios ibànùà nàatalé balùta imanùbaca-náami. Néese ibànùà nàwali mapìri chínamáiwaca àniwa, néese ibànùà nàwali níawami èeriba manuínaméeyéita àniwa. Canácata quéwa èeriba Gosén yàasu cáli néré yáí israeli-tanáí⁺ iyacataléca. Néese Dios ibànùà úláicái àniwa, yá Egipto mìnánái ipiranái iyéeyéica manacúalibàa néetácawa canánama. Israelitanái⁺ càmíiyéitaté ipìra yéetáwa náicha. Néese Dios imàacaca cháunási cáíwíiri yúuwàacawa macáita nàwali níái Egipto mìnánáica. Néese Dios ibànùà nàwali granizo⁺ íba nacáiri yúuwàacawa nàwali táitáiwaca, yá

yéetáidaca nabànacalemi madécaná. Yái granizo⁺ càmita yúuwàawa israelitanái⁺ iyàcale ìwali. Néese Dios ibànù madécaná wirìchu nacáinaméeyéi nayáacaténá Egipto mìnánái ibànacale àniwa, yái cànííricaté granizo⁺ imáa-làidéericaté. Néese Dios ibànù catéeri béecaná macáita Egipto yàasu cáli ìwali. Aléta amalái israelitanái⁺ ìyacatalé, yái Gosén yàasu cáli. Yái catéerica ìyaca máisiba èericatáipíná máisibata nacái catá.

Nueve namanùbaca yàawiríacaté Dios ibànùaca Egipto mìnánái ìwali báawéeri wawàsica yùuwichàidacaténá nía. Egipto mìnánái yùuwichàacaalícáwa báawéeri imanùbaca, yá faraón íma iwasàanápínátá nàacawa, níái israelitanáica⁺. Iná yéewa, Moisés isutáca Dios yeedáanápíná náicha yái báawéerica. Néeni, idécaalí ichàbacawa náicha yái báawéerica macái yàawiría imanùbaca, yásí faraón iwènùadaca íiwitáisewa àniwa, yá càmita imàaca nàacawa íicha níái israelitanáica⁺. Néenialíté Dios íma Moisés irí:

--Pia píimaca faraón irí, "Dios imàacaca pìyaca quirítàacáwa yáasáidacaténá èeri mìnánái naicáca Dios íiwitáise ichàini", càì píimaca iríwa --íimaca Moisés irí yái Diosca.

Los israelitas salen de Egipto

Exodo 11.1-13.16

Yái faraón icuèrica Egipto yàasu cáli càmita imàacaca nàacawa mamàalàacata níái israelitanáica⁺. Càmicáiná iwàwa iwasàaca nía, yásí Dios íináidacawa ibànùanápíná Egipto mìnánái ìwali abéeri báawéeri wawàsi àniwa. Yá íináidacawa inúanápíná náicha níái idàbéeyéica néenibeca aslanái níái Egipto mìnánáica, níái nacái napìranáica. Iwàwa quéwa icùaca yéetácáisi íicha níái israelitanái⁺ yéenibeca. Néese Dios icàlida Moisés irí, Aarón irí nacái càinácaalí israelitanái⁺ iwàwacutá imànica íichaná néetácawa idàbéeyéica néenibeca, íichaná nacái napìranái idàbéeyéica yéenibeca néetácawatá. Yá Dios íima Moisés irí Aarón irí nacái:

--Diezcaalí namanùbaca èeri udènià úara quéerica, yácué iwàwacutáca macái asìali yéenánái yáapichawa nactáca napìra asìali ìiriwa cayábéeri. Pichùulìacué nactáca oveja⁺ ìiri, canácaalí oveja⁺ ìiri, néeni cabra⁺ ìirita. Yáta quéwa idènièri abéeri camuí canéerita quéwa icháuná. Néese nacua báinúaca èerini. Catorcecaalí namanùbaca èeri udènià úara quéerica, yá nanúacájáni, catácalìcubàawájá yàacawa. Yá needánica íiranámi, yá nachànàidanica nacapèe inùmalìcuwani, báipunitácanama inùma yéetaná ìwali, inùma iwicáubàa nacái. Nadécaalí nachànàida íiranámi nacapèe inùma ìwaliwa, yánica nawàlùacawa náapicha macáita níái néenánáica. Táiyápinamapíná nàyaca náapicha néré. Neemánica iinámi nayáapínáwa capìliriculéni

Nayáanica iinámi, bànacale ipisíiri yáapicha, pan aliséeri yáapicha, yái pan càmfiri yèewìadawa levadura⁺ yèewi. Càmitanica nabaquíada yáapi yái nanuérimica. Iyacaalí iiná yéenámi quiríta, iwàwacutá neemáca meedáni. Ipíchacáwa nayáacani, náiyàanica nazapatoni nàabàli ìwaliwa, yéewanápiná nàacawa caaquialéta --càitaté Dios icàlidaca Moisés irí Aarón irí nacái.

Néese Moisés icàlida nalíni, níái israelitanái⁺ íiwacanánáica. Yá macáita israelitanái⁺ imànica càide iyúwa Dios ichùulianá namàni néenánái irípináwa. Néese Dios ibànùaté yàasu ángelwa⁺ inúacaténá macáita Egipto

mìnanái idàbéeyéica néenibeca asìanái, níái nacái napìra-
nái idàbéeyéica néenibeca asìanái. Iicácaalí irái
ichànàacawa nacapèe inùma ìwali, níái israelitanáica⁺,
yá càmìta inúa níái quéechéeyéi néenibeca asìanái. Yá
ichàbacáita yàacawa nacapèe iwicáu meedá, íná yéewa náima
ìwali, "pascua⁺", natàacái iyúwa, ímáanáquéera, "ichàba-
cáitawa iwicáubàa", náimaca càì pascua⁺ ìwali.

Catá bamuchúami néetácawa macáita níái Egipto
mìnanái quéechéeyéi néenibeca asìanái. Néetácawa nacái
níái napìranái idàbéeyéi yéenibe asìanái. Yéetácawa nacái
yái faraón quéechéeri ìirimica.

Yáta catá faraón ichùulìà nàacawa íchawa níái
israelitanáica⁺. Yásí natéca pan íibená càmíiri idé
yèewìadawa levadura⁺ yèewibàa, máinícáiná caaquialéta
namusúacawa. Yá needáca nàasu macáita nàacaténacatétawa.
Yá nasutáca Egipto mìnanái íicha tùliquìchi cawèníiyéi,
oro áiba, plata mèlumèluíri áiba, íba wanàli nacáiyéi
cawèninaméeyéi, nabàlepináwa nacái. Yásí Egipto mìnanái
yàaca nalíni macáita iyúwa israelitanái⁺ nawàwáaná. Yátá
catá namusúacawa níái israelitanáica⁺ Egipto yàasu cáli
íicha. Yá nàacawa Sucot iyàcalená nérépiná. Nàyaca seis-
cientos mil namanùbaca asìanáica béeyéi, yáaliméeyéi
imànica úwi. Natété náapichawa macái néenánáiwa, napìra-
nái nacáiwa. Níái israelitanáica⁺ nadécaàyaca Egipto
néese cuatrocientos treinta namanùbaca camuí.

La Pascua

Exodo 12

Yá Dios ichùulìaca namàni culto camuí imanùbaca
nawàwalicaténá yái catáca namusúacatáiwa Egipto irìcuíse.
Iwàwacutá nanúa camuí imanùbaca abéeri oveja⁺ ìiri.
Canácaalí oveja⁺ ìiri, cabra⁺ ìirita. Ipíchawáise namàni

yái culto iwàwacutá natunúaca nacapèèricuísewa cayába yái levadura⁺. Yá nacái nayáaca néeni pan aliséeri càmfiri idé yèewìadawa levadura⁺ yèewibàa. Abéeri semanapíná nayáacani. Iwàwacutá namàni càì nawàwalíínápiná yái catáca namusúacatáicatéwa Egipto íicha. Dios ichùulìà macáita israelitanái⁺ imànica yái cultoca. Dios ichùulìà nacái nacàlidaca néenibe iríwa cáná yéewaná namànica yái cultoca, ípidenéeri Pascua⁺.

El rescate por los hijos mayores

Exodo 13.1-16

Néese Dios ichùulìaca israelitanái⁺ nawàwalíínápiná-nama yái iyúwa Dios càmita inúaná idàbéeyéi néenibe asìanái, napìranái nacái, yái quéechéérica Pascuami⁺ irìcu. Iwàwacutáca nanúaca macái pìrái asìali quéechéèricaalí yéenibeni, imusuériwa yáatúa íichawa. Masacàacaalí yái pìrái, iwàwacutá nanúaca sacrificio⁺ iyúni, nàacaténá Dios irí cayábéeri. Casacàacaalí yái pìrái, iwàwacutáca nanúacáita meedáni. Cáininácaalí naicáca yái napìra casaquèeriwa, yásí iwàwacutá nanúaca sacrificio⁺ iyú abéeri masaquèeri napìrawa, casaquèeri ìwalíise, napáyáidacaté-ná casaquèeri icáuca ìwalíná.

Macái sumài yáana, quéechééricaalí wenàiwicacani imusuériwa yáatúa íichawa, iwàwacutá napáyáidaca icáuca ìwalíná. Nanúaca Dios irí abéeri napìra masaquèeriwa, sumài yáana ìwalíise. Namàni càì nàacaténá Dios irí cayábéeri, càmicáiná inúa néenibenái yái catáca imusúadacatáica nía Egipto irìcuíse. Néese Dios ichùulìà nacàlidaca néenibe iríwa cáná yéewaná namàni càì. Càmita Dios iwàwa néenibe iimáichacani, yái catá namusúacatáicatéwa Egipto íicha Dios íiwitáise ichàini iyú.

Namusúacaalítéwa Egipto yàasu cáli íicha iwàwacutá nachàba filisteonái yàasu cáli néenibàatá. Dios quéwa càmita iwàwa itéca níái israelitanáica⁺ néenibàatátá íichaná filisteonái imànica úwi náipunitatá achúmacáicha nawàwa níatá israelitanái⁺. Iná yéewa Dios itéca nàacawa méetaucubàata náicha. Iwàwacutá nachàbaca néenibàa úni manuíri puiwéeri ípidenéeri Mar Rojo. Níái israelitanái⁺ namusúacaalítéwa Sucot iyàcalená íicha, yá Dios ibànùaca abéeri acalèe yèeripinàwa yàacawa napíchalé èeríapinama yáasáidacaténá yàacawa náalíacawa alénacaalí iwàwacutáca nàacawa. Táiyápi yá càicanide iyúwa abé quichái yái acalèeca icànacaténá nacái nalí asáiwaca. Yásí cacaama-láca nía quiríta nàacaténáwa táiyápinama. Nàacaalítéwa, yaté natéca José yáapimi náapichawa nàawirináimicáináté quéwa càì náimaté José irí nabàlìanápínáté yáapimi Canaán yàasu cáli nérépinátá, namusúacaalípináté Egipto íicha.

Israelitanái* yàanàacaalí Etam néré, yá Dios imàaca-ca nayamáidacawa Mar Rojo yàasu càina íinata. Dios iwàwaca faraón iyúunáidaca cáulenásica náicha yái àyaputá, faraónecaténá yàacawa náami yàasu úwinái yáapichawa. Iná níái israelitanái* nàyaca Mar Rojo yàasu càina íinata. Néese yái faraón íináidacawa. Níái yàasu náiwacanánái náináidacawa nacái:

--Máalíawáiseta wía meedá iná yéewa wamàacaca nàacawa wáicha, níái israelitanáica⁺ --náimaca nalíwáaca. Yá namáidaca madécaná úwinái napíacaténá nèepuadaca néese níata israelitanáica⁺. Yá nàacawa manùba carro⁺ irìcu, yái carro⁺ caballo itéerica yáamiwáisewa. Seiscientos namanùbaca cayábanaméeyéi carro⁺ níái càì itéca úwinái. Aibanái úwinái manùbéeyéi nàacawa caballo íinata. Yái

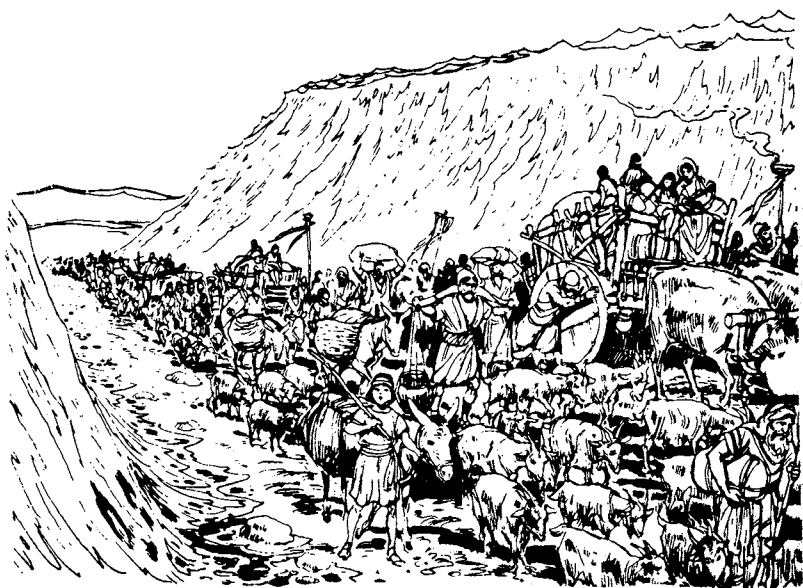
faraónca nacái yàacawa yàasu úwinái íiwacanánái macáita yáapichawa. Yáté napianícawa israelitanái⁺ yáami. Yáté nàanàaca nía manuíri úni Mar Rojo yàasu càina íinata. Nadécaalí naicáca úwinái yàanàaca, níái israelitanái⁺, yásí cáalu béecanáca naicáca nía. Yáté nasutáca Dios iyúudàanápíná nía. Yáté náicháaníca nacàlùniwa. Yá náima Moisés irí:

--¿Cánaté càmita pimàaca wàyaca matuíbanáita Egipto néeni? ;Siùcata nanúa wíajá! --náima néemíanícawa Moisés irí:

--Picácué cáalu pía. Siùcata Dios yeedá wía náichawa. Achúmaánatàacáwacué càmita piicá quirínama níawade Egipto mìnanaíca úwinái. Wáiwacali Dios Jehová ipéliéripíná walíwájá --íimaca nalí yái Moisésca. Néese Dios íima Moisés irí:

--¿Cána píicháaní nulí? Pichùulìà nàacawa manuíri úni íipunita. Piducùà plasù àicu úni iwicáubàa, yá piacùaca úni yèewi, yéewanápíná israelitanái⁺ yàacawa chuìri cáli íinata úni ìwaliabàa --íimaca yái Diosca.

Néese yái acalèe yèeriwa napíchalé, Dios iwènùadaca náamiwáisepináni, níái israelitanáica⁺ yéewanápíná acalèe icùà namuchùlicu, níái Egipto mìnanaí, níái israelitanáica⁺. Néese níái úwináica càmítaté náalimá nàanàaca níái israelitanái⁺. Acalèeca meedá yái càì catáca imànica. Néese táiyápinama cáuli cachàiníiri ipùaca yái úni manuíri yéewanápíná yàacùaca yèewiwa yái única. Yásí israelitanái⁺ ichàbacawa abéemaalé chuìri cáli íinatabàa-ta. Yái úni ibàlùacawa càide iyúwa pucháiba capli iwáiná ìyáaná, abéeri iwáiná ìyéeri apáulicuíse náicha, áiba iwáiná ìyéeri yéewapuwáise náicha. Néese, macáita faraón yàasu úwinái yèeyéicawa caballo íinata, níái nacái carro⁺ seiscientos namanùbaca nawàlùà napiadáidaca nía úni ìwaliabàapíná. Néeni, amalácaalí yàacawa, Wáiwacali Dios

Jehová iicáida nalí machacànita acalèe quichái nacái nèewíise. Yásí ibànùaca báawéeri yúuwàanápínáwa nàwali, níái Egipto mìnanáimica. Yá imàacaca nàasu carro⁺ yàabàli nawàlùacawa dàalanama cáli bàsabàséeri yèewiré. Inaté

yéewa máiní cáulená nachàbacawa nàyaca. Néese israeli-tanáí⁺ nadécaalí nàanàaca abéemaalé manuíri úni Mar Rojo, yásí Dios íima Moisés irí àniwa:

--Piducùà picáapiwa úni iwicáubàa àniwa --íimaca yái Diosca. Moisés idécaalí imànica càide iyúwa íimáaná irí, yásí ibàliacawa yái única. Níái Egipto mìnánái úwináica nàyaca àyapulìcubàatàacáwa úni bamuchúami, yáté úni

ibàllacawa nawicáulé. Yáté nàisicùmacawa macáita úni iyú úwináimica. Càitaté níái israelitanái⁺ macáita nadé nachàbacawa náicha. Càitaté Dios yeedáca níái israelitanáica* nàuwidenái Egipto mìnánái íchawa.

Nadété naicáca yái iyúwaté Dios iyúudàaná nía, yátésí náima nalíwáacawa:

--Cachàiníiriquéi Wáiwacali Dios Jehová --náimaca. Yásí neebáidacaté Dios itàacái iyúwaté ímáaná nalí yái Moisés. Néese nadàbaté nacántàaca Dios irí. Yáté nadàbaca nalíwa wàlisài canción. Yá íma càì:

--Wàaca Dios irí cayábéeri idécáiná yeedáca wía Egipto mìnánái ícha. Idé nacái ìisicùmaidaca wáicha níái wàuwidenáimica manuíri úni Mar Rojo yáaculé. Canácata cuwáisàirica cachàiníiri ícha, yái Wáiwacali Dios Jehová. Yáta icuèri wía. Yáta nacái itéeripiná wía Canaán yàasu cáli nérépiná --càì nacántàaca Dios irí.

El agua amarga

Exodo 15.22-27

Néese Moisés itéca israelitanái⁺ manuíri úni Mar Rojo ícha. Yáté itéca nía abéeri chuiri cáli ínatalé canácataléta wenàiwica. Nàatéwa máisiba èeri canácatalétaté nàanèeri única. Néese yásí nàanàaca Mara néré, iyacatalésí úni ipisíirité quéwa ìiracawa. Yáté nacuíscaca Moisés ipisíiri úni ìwalíise. Néese Moisés íma Dios irí:

--¿Càiná iwàwacutá numànica? --íma yái Moisésca. Néese Dios yáasáidaca Moisés irí abéeri àicu cayábéeri yeedácaténá yúucawa úniáculéni yéewanápiná cayábaca yái única. Inaté Moisés imàni càitade iyúwa Dios ímáaná irí. Yátésí macáita nàiraca yái única. Mara néré, Dios ichùu-llaca israelitanái⁺ yeebáidáanápínaca itàacáíwa íchanápiná imàaca nàuwichàacawa càide iyúwa níái Egipto mìnánái

yùuwichàanáwa báawanama. Néese níái israelitanái⁺ yàacawa Elim nérépinaté. Nérété iya doce namanùbaca needácatalé úninama, yáté nayamáacawa néeni.

Dios da el maná

Exodo 16.1-36

Néese nèepùà nàacawa Elim íicha àniwa, yáté nàacawa canácatalétaté wenàiwica. Yá israelitanái⁺ idàba nacuísaca Moisés àniwa. Náima irí:

--Cayábacatá wayamáacaalítéwa Egipto néenitatá, íichaná wéetácawatá máapicái iyútá, cháí canácatalé walí wayáapinátá --náima Moisés irí. Néese Moisés íima nalí:

--Càmita núa yái picuíséericué, yácatacué picuíséeri píchawa yái Diosca. Siùcawade Dios yàacué pirí piyáapináwa --íimaca nalí yái Moisésca. Táicalé Dios ibànùà nalí chácani imanùbacanáami nàatalé. Yá náibàaca nía nanúacaténá nayáawa nía. Néese amalácaalí nalí, níái israelitanáica⁺, yá naicáca cabalèeri wawàsi cáli íinata càiri iicácanáwa iyúwa úni icàli mapisáita. Néese Moisés íima nalí:

--Yáara cabalèeri wawàsica yáta Dios ibànùericué piyáapináca càiride iyúwa pan. Siùcade peedácuéni pucháiba litro abéeri wenàiwica irípiná. Iwàwacutátacué peedáca mapisái imanùbacani piyáapináwa. Picácué pichàbáida peedácani. Picácué pidènià yéenáimiwa piyéeripinácuéca mapisáita, enìsicáiná iyáacué píchájáni --càitaté íima nalí yái Moisésca. Néese yèepùà íimaca nalí àniwa yái Moisésca:

--Picácué peedá sábado⁺ irìcuni, yá èeriquéi wayamáidacatáicawa. Peedácué cuatro namanùbaca litro abéeri wenàiwica irípiná, viernes irìcu, ipíchawáise èeriquéi

wayamáidacatáipinácawa. Càmfiritacué quéwa enìsi iyáacué pífichani --ímaca nalí yái Moisésca. Néese macáita níai israelitanáica⁺ nàaca needáca yái cabalèeri yàacàsica. Aibanái yeedáca achúmáanata. Aibanái nacái needáca manùba. Néese nèepùacaalí nàaca náalimáidacani, yá macáita nadèniaca yái nawàwacutéerica nayáapiná. Néese áibanái néená càmita neebá Moisés ímáaná nalí. Nadèniaca nayáa-caléwa yéenáimiwa mapisáipiná. Yásí quéenica náichani, báawaca isàni yáasaca nacáini. Néese àniwa áibanái nacái càmita needá nalíwa pucháiba èericatáipináni ipíchawáise sábad⁺, yái èeri nayamáidacatáicawa. Néese yái èeri nayamáidacatáicawa canáca nalí nayáapiná. Yá nàaca nacu-tácani. Yá canáca cabalèeri yàacàsi néeni Dioscáiná iwàwa nayamáidacawa. Iná yéewa níai wenàiwicaca neebáidaca yái Dios ímáanáca Moisés irí cabalèeri yàacàsi iwali. Yái cabalèeri yàacàsica ípidená maná⁺. Yái manáca⁺ puchì-chéeri iyáacawa càide iyúwa macàdu nèewiadeéchúaca máaba ituní yèewi. Aibaalí yái manáca⁺ namàni càide iyúwa macàdu, áibaalí nachànàa úni yèewi nàiracaténá càide iyúwa icùliacaná chucùsi.

Néese Dios ichùulìà Moisés yeedáca catùà yáalimée-chúa yeedáca pucháiba litrocatái, ipuníadacaténá maná⁺ iyú úa. Néese Dios íima irí:

--Pité úade catùaca aléde mawiéni altar⁺ irí. Iná níái pitaquénáicuécawa naicácaalí yáwade manáca⁺ yásí náalía nacái iicácanáwawa --íimaca yái Diosca. Néese Moisés imàni càide iyúwa Dios íimáaná irí. Néese níái israelitanáica⁺ needáca maná⁺ èeri imanùbaca, abéerita yái èeri nayamáidacatáicawa, néenialíta càmita needáni. Yá nayáaca yái manáca⁺ èeri imanùbaca cuarenta namanùbaca camuí àta nàanàacataléta Canaán yàasu cáli nére.

Agua de la roca

Exodo 17.1-16

Néese níái israelitanái⁺ nèepùà nàacawa àniwa. Yá nàanàaca Refidim néré. Yá nayamáacawa néré. Canáca néré nàiracatáipiná úni. Néese níái wenàiwicaca nèepùà nacuísaca náichawa Moisés àniwa. Yá náima irí:

--¡Wéetácawájá canánama macàlacái iyújá! --náimaca nacuísaca náichawa Moisés. Néese Moisés íima nalí:

--Picácué picuísa píichawa Dios --íimaca yái Moisésca. Néese isutáca yéemlawa Dios, càinácaalípiná iwàwacutá imànica. Néese Dios íima irí:

--Peedá piasu àicuwa yáta àicuquéi picapèedáanácaté Nilo inanábàa yáaculé. Siùcade picapèeda iyú àniwa úade íbaca --íimaca yái Diosca. Néese níái israelitanái⁺ íiwacanánáica naicáca Moisés imànica càide iyúwa Dios íimáaná irí. Yásí úni imusúacawa nalí íba yèewíise nàirapínásí. Iná yéewa macáita nàiraca, napìranái nacái.

Néese áibanái wenàiwica íipidenéeyéi amalecitanái nàanàa namànicaténá úwi israelitanái⁺ íipunita. Níái

amalecitanáica níata Jacob yéenasàirimi Esaú itaquénáimi. Néese Moisés ichùulìà Josué itéca níái áibanái néená israelitanái⁺ úwináica napéliacaténá amalecitanái ípu-nita. Yátésí Josuéná imawèniaca níái amalecitanáimica. Báawaca Dios iicáca amalecitanái íiwitáise. Yá íima Moisés irí:

--Píima càì Josué irí iyúwa numáalàidáanápínáwa amalecitanái --íimaca yái Diosca.

Los israelitas llegan al Sinaí

Exodo 19.1-25

Néese níái israelitanáica⁺ nèepùà nàacawa Sinaí nérépiná. Yá nayamáacawa mawiénita dúli manuíchúa irí íipidenéechúa Sinaí. Yá Moisés yàacawa dúli íinatalé. Yá Dios itàaní yáapicha néré. Yá íima irí:

--Pèepùawa pìà picàlidaca nalí càì, "Pidécué piicáca càide iyúwa nùuwichàidáaná Egipto mìnánái nuyúudàacaté-nacué pía israelitanái⁺. Nudécué nucùaca pía cayábéeri iyú. Nutécué nacái pía néese. Nuwàwacué numàni wawàsi píapicha. Peebáidacaalícué nutàacái, pimànicaalícué nacái càide iyúwa núumáaná, yásí cayábacué nuicáca píawa áibanái cáli mìnánái íichawa. Núata icuèri macái wenàiwicanái cháì èeri irìcu, nuwàwacué nacái péewáidaca áibanái èeri mìnánái, náalíacaténá nùwali, naicácaalícué pìyaca mabáyawanéeri iyú", càì píima nalíwa --íimaca yái Diosca.

Néese Moisés yà icàlidaca wenàiwicanái irí iyúwa Dios íimáaná irí. Yá nawàwa namànica wawàsi Dios yáapicha. Néese Moisés yèepùà yàacawa dúli íinatalé àniwa. Yá icàlidaca Dios irí càide iyúwa wenàiwicanái íimáaná. Néese Dios íima Moisés irí àniwa:

--Uwé. Nuwàwacué pimànica cerca dúli itéese macapucuíwaca íichaná áibanái íiríacawa dúli íinatalé. Iicha-

nácué nacái pipìranái yàacawa mawiénita dúli irí. Càmita nuwàwa áibanái wenàiwica idunùà dúli ìwali. Abéeri idunùacaalí yáara dúli ìwali, néese iwàwacutácué pinúaca íba iyúni --íima Moisés irí yái Diosca. Néese Dios yèepùà íimaca Moisés irí àniwa:

--Pichùulìà náiba nabàlewa níade wenàiwicaca. Pichùulìà càminápiná naimá nàacawéeyéi yáapichawa máisiba catápiná. Máisiba èeri idénáamicáiná nulicùawa dúli ipùata ínataléwa --íimaca irí yái Diosca.

Néese, máisibaná èerica, mapisáita quéwa, yásí manuíri acalèe cúulíiri ísa nacáiri yàanàaca chènuníise dúli ínatalé, yá ibàlìaca macáiri dúli manuíri Sinaí. Icànaca énuca mamáalàacata acalèe yèewíise, énu isàna nacáiri néemìaca. Casàna máiní béecanáca trompeta⁺ nacáiri isàna, cachàiníiri quéwa tínamáiwaca acalèe yèewíise, íná yéewa níái israelitanái⁺ natatácawa nacàlù-niwa.

Néese Moisés ité wenàiwicanái canánama dúli manuíri yàabàliriculé, náipunitáidacaténá Dios. Yá naicáca macáiri dúli manuíri Sinaí ibàlìèriwa ísa iyú, Dios Jehovácaína idéca iricùacawa ipùata ínatalé quichái yáapicha, ísa nacái imichàacawa dúli íicha chènuniré iyúwa manuíri quichái ísalená, yá macáiri dúli chènuníiri icusúacawa mamáalàacata cachàiníiri iyú.

Néese, cachàiníiriwanái quiríta yàacawa mamáalàacata yái trompeta⁺ isàna tínamáiwaca, yá Moisés itàaníca Dios irí. Néese, Dios itàaníca Moisés irí énu isàna iyú. Yásí Dios Jehová iricùacawa dúli manuíri Sinaí ipùatalìcu. Néese Dios imáidaca Moisés íiríanápináwa dúli ínatalé. Idécaalí Moisés yàanàaca néré, yá Dios ichùulìà Moisés iricùanápináwa dúli íinatáise ichùulìacaténá wenàiwicanái càminápiná nachàbacawa abéemaalé cerca íicha, íichaná Dios inúaca nía. Yá Moisés imàni càide iyúwa Dios íimáaná irí.

Néese Dios itàaní wenàiwicanái irí dúli manuíri íinatáisetá. Yá fíma nalí:

--Núacata Píiwacalicué Dios Jehová, yái itéericaté-cué píá íicha yái piùwichàanácucawa Egipto irìcu.

1. Picácué píá nuícha cuwáinái icàaluíniná.
2. Picácué pimàni ídolo⁺ cuwáinái yéenáiwaná, píacáichacuéwa nuícha nacàaluíniná, cachàiníiricáiná nuíwítáise nùuwichàidáanápíná níái camíiyéica yeebáida nutàacái.
3. Picácué píma nuípidená mawènfiri iyú nùuwichàidacáichacué píawa.
4. Piwàwali yái èerica sábad⁺ piyamáidacatáicawa. Seis èeritacué píibaidaca. Néese piyamáidacuéwa sietená èeri sábadoca⁺. Pimànicué nulí culto, píacué nucàaluíniná, píináidacué nacái nùwali. Picácué pimàaca náibaidaca níái ìyéeyéica picapèerìcu níái wenàiwicaca, níái pipìraca nacái. Piwàwalicué yái iyúwa idéerica numànica seis namanùbaca èeri irìcu macái iicácanáwa cháí èeri irìcu, yá nacái ìyéerica chènuniré. Seis namanùbaca èeri irìcu nudété numànica macái iicácanáwata. Néese yá nuyamáidacawa sietená èeri irìcu. Yái èericué piyamáidacatáipínácawa, máiníirita iwàwacutácué pirí.
5. Píacué náimiétacaná níái píanirináicawa, píatúanáicué nacái. Pimànicaalícué càì, yácué numàacaca pìyaca madécaná camuípíná yái cáli nuèripínácué piríwa.
6. Picácué pinúaca meedá áibanái wenàiwica.

7. Píatacué asìanái idènièyèi íinunáíwa,
píatacué inanái idènièyèi nacái inìrináíwa,
picácué piduìwa áibanái. Abéechúata píinu
piduìca, abéerita pinìri piduìwa.
8. Picácué piyéedua áibanái yàasu.
9. Picácué picháawàa áibanái wenàiwica pichiwa
iyúwa.
10. Picácué cáudeni piicáca áibanái íinunái.
Picácué piwàwa áibanái icapèe nacái,
napìranái nacái, nàasu wenàiwica nacái,
áiba wawàsi nadènièri nacái.

Càitaté Dios icàlidaca israelitanái⁺ iríni, aléde dúli manuíri Sinaí néré. Néemìacaalíté Dios isàna, yáté cáaluca níai wenàiwicaca. Yá nasutáca Moisés íicha cáiwíiri iyú itàaníinápíná nalí Dios inùmalìcuíse. Cáaluca nía íichaná néetácawatá néemìacaalíta Dios isànatá àniwa. Néese Moisés íima nalí:

--Picácué cáalu pía Dios íicha, Dios iwàwacáitacué cáaluca meedá pimànica pibáyawanáwatá --íimaca nalí yái Moisésca.

Varias leyes

Exodo 20.21-23.33

Néese Moisés yèepùà íiríacawa dúli manuíri Sinaí íinatalé, aléi Dios iyacataléca acalèe yèewi. Yá Dios íimaca Moisés irí:

--Picàlidaca israelitanái⁺ irí macáita yái iyúwa núumáaná pirí. Picàlidaca nalíni, nadéená néemìaca nusàna chènuníise, namànicáicha ídolo⁺ cuwáisàiri yéenáíwaná oro íicha, plata mèlumèluíri íicha nacái. Nawàwacaalí nàaca nucàaluíniná, yá iwàwacutá namàni abéeri altar⁺ cáli yáawami, néeni íba yáawami áibata, càníiyéi nabaquía

ìwali íbaca. Càmita iwàwacutá máiní namànica chènuníiri. Càmita nuwàwa escalera ibàlùacawa ìwalibàa néré --íimaca yái Diosca Moisés irí.

Néese Dios icàlida Moisés irí yéewáidacaténá nàaná-piná Dios icàaluíniná. Yá ichùulìa Moisés icàlidaca israelitanái⁺ iríni. Yá íima Moisés irí:

--Iwàwacutácué pìa nucàaluíniná, abéericata núa, canácata áiba. Abéeri israelitacaalí inúaca ipìrawa sacrificio⁺ iyú yàacaténá cuwáisàiri icàaluíniná, yá iwàwacutácué péetáidaca íipuninájáni. Iwàwacutácué pinúaca níái canánama imàliéyéica. Iwàwacutácué piyamáidacawa irìcu sábad⁺, yái èeriquéi piyamáidacatáipinácuécawa. Pidécaalícué peedáca pibànacale seis namanùbaca camuí, yásícué iwàwacutá pimàacacawa abéeri camuípiná càmíirita-cué pibàna piyáacaléwa. Máisiba yàawiríacué camuí imanùbaca pìwacáidáyacacawa pimànicaténá nulí culto, macáita asìanáica. Catúulécanácué piicá níái yàanèeyéicuéca pìatalé déecuise càmíiyéicáanítacué péenánái nía pidécáinátécué piméeraacawa Egipto néeni. Níái catúulécanéeyéi péenánáica pichàbacaalícué nalí plata, picácué picobra nía ichàbanamawa. Picácué pimànica báawéeri nalí níái inìrimi yéetèeyéicawa íicha, níái nacái canéeyéica isèenái. Picácué piicáca báawéeri iyú Dios. Picácué picuísa níái piyàcale íiwacanánáica. Picácué piyáa iinámi, yái cuwèesi, pìrái áiba yéetèerimicawa. Piicá abédanamata níái wenàiwicaca càasuíri nacái catúulécanéeri nacái. Yàcale íiwacanánáicaalícué pía, picácué peedá náicha plata pichiwa ìwalíisewa, pimànicaténátá nalí cayábéeri plata ìwalinátá --càitaté íimaca Moisés irí yái Diosca. Néese Dios íima Moisés irí àniwa:

--Nubànua abéeri ángel⁺ yàanàa pìatalécué icuèripi-nácué pía. Yá itécuéca píawa Canaán yàasu cáli nérépiná. Yái cáli nudéericatécué numàacaca pirípiná. Peebáidacaa-

lícué iyúwa yái ángel⁺ ímáanáciu pirí, yásí nuyúudàa-
 cuéca pimawèniaca níái úwinái iyéeyéica Canaán yàasu cáli
 íinata. Nuyúudàacué pimáalàidaca níawa canánama, yásícué
 pidènièripiná nàasu cáli macáiriwa. Picáciu pitàaní
 náapicha. Picáciu pimàacaca nàyaca píapicha. Picáciu pía
 nàasu cuwáisàiri icàaluíniná. Píacué nucàaluíniná núata
 abéerita. Pimáalàidacué macáita níái wenàiwicaca, piba-
 quíacué náicha macáita níái nàasu altar⁺, pimáalàidacué
 macáita náicha nàacataléta cuwáinái icàaluíniná íichaná
 nachìwáidacuéca pía, píacáichacué nacàaluíniná, níái
 nàasu cuwáináica --càitaté Dios íima Moisés irí dúli
 manuíri Sinaí íinata.

Confirmación del pacto

Exodo 24.1-11

Néese Moisés icàlidaca israelitanái⁺ irí macáita yái
 Dios íimáaná irí, iyacaalíté dúli manuíri íinata. Icàli-
 daca nalí macáita càide iyúwa Dios iwàwáaná namànica.
 Abédanamata náiwitáise níái wenàiwicaca namànicaténá
 càide iyúwa Dios iwàwáaná. Iná Moisés itànàaca macáita
 yái iyúwaté Dios íimáaná irí.

Amalácaalí àniwa Moisés imàni abéeri altar⁺ dúli
 Sinaí yàabàli néenibàa. Néese ichùulia ùuculiyéi inúaca
 pacanáí aslanáita. Yá yèepùà ichùulia àniwa neemáanápíná
 iiná yéená altar⁺ íinata, íichaná calúaca Dios wenàiwica-
 náí yáapicha nabáyawaná ìwalíise. Néese iráí yéená iyúta
 Moisés idàchiadáidaca íinatabàawa yái altar⁺ imànírica.
 Yá idèniaca catùà irìcu iráí yéená. Yá iléeca wenàiwica
 irí yái idéerica itànàaca Dios inùmalìcuíise. Yásí abéda-
 namata náiwitáise neebáidáanápíná macáita yái Dios
 itàacáica. Iná Moisés idàchiadáidaca nacái wenàiwica
 ìwali, yái iráica catùà irìcuírica. Yá íima nalí:

--Yáara irái yácata imàaquéeri báisísíwéericani yái wawàsica pidécué pimànica Dios yáapicha. Siùcata, iwàwa-cutácué peebáidaca càiripináta Dios itàacái. Dios nacái imàníiripinácué pirí macáita cayábéeri càide iyúwacué idéená íimaca pirí, peebáidacaalícué quéwa itàacái --íimaca nalí yái Moisésca.

Moisés en el monte Sinaí

Exodo 25.1-31.11; Levítico 24.1-9

Néese Moisés itéca yéenàsàiriwa Aarónwa, pucháiba Aarón yéenibe yáapicha. Náiríacawa báawatatá dúli manuíri ìwali meedá. Níái Aarón ìirinái abéeri ípidená Nadab, áiba ípidenéeri Abiú. Moisés itéca náapicha setenta namanùbaca israelitanái⁺ íiwacanánái. Dios idéca ichùulìaca Moisés imàni càì, càmita quéwa imàaca áibanái yàacawa mawiéni dúli irí. Náiríacaalíwa dúli ìwali yásí naicáca Dios yéenáiwana nacáiri. Néese nayáaca néré pacá iiná yéenáimi. Néese Dios ichùulì Moisés íiríacawa quiríta náicha dúli ìwali. Néré Dios yàaca Moisés irí pucháiba íba sàabadanaméeyéi alisàwaca. Níái íba sabadée-yéica Dios idéeyéi itànàaca ìwali iyúwa ichùulìaná Moisés icàlidáanápíná nalí. Moisés ìyacaalí dúli ìwali, yá nèepùacawa níái Aarónnáica wenàiwicanái yàatalé. Caná-caalí Moisés, yá imàacaca Aarón icùanápíná níái wenàiwicaca, yáapicha yái ípidenéerica Hur. Yá Moisés íiríacawa mamáalàacata manuíri dúli ìwali. Néese Dios imáida acalèe yèewíiseni. Yá Moisés iwàlùacawa acalèe yèewiré. Iyaté néré cuarenta namanùbaca èeri.

Moisés iyacaalíté manuíri dúlí Sinaí yàatalé, yá Dios icàlidaca irí iyúwa iwàwáaná israelitanái⁺ imànica irí abéeri manuíri capìima mabáyawanéeri nàacatalépiná icàaluíniná. Yá Dios íima Moisés irí:

--Picàlida israelitanái⁺ irí nuwàwaca nàwacáidaca nulíni namànicaténá nulí manuíri capìima mabáyawanéerita, yàalubáiná yáapichéeriwa. Iwàwacutá namànica macáita càide iyúwa nuchùulìaná píimaca nalí. Càirita nuwàwa namànica. Nuwàwa namànica bàacháwabàapiná iwáiná, veinticinco namanùbaca metrota ité yái icàcumàaca, cincuenta namanùbaca metro ibalàì icáalaca. Pimàni inùma síisái èeri imusúacatáisecewa. Pimàni yái bàacháwa iwáiná yáawami wáluma lino⁺ cabalèerita. Picùadáidacué wáluma àicu ìwalibàa quéwa yái àicuca yéetanáca natéeripiná meedá --íima yái Diosca. Néese Dios íima Moisés irí àniwa:

--Néese, yái capìimaca quince namanùbaca metroíri icáalaca, abéemaa wacáapi metro icàcumàa icáalaca. Pimàni yàabalìricu cáli yèewiré. Pichànàida irí yái ibàluèri-pinácawa yàacawa ìwali. Pimàni yái capìima ipùatétenápiná báinúaca yàawiría íinatawáacani. Yái quéechéeri íinatawáaca pimàni wáluma lino⁺ cayábéeri. Pimànicué querubín⁺ yéenáiwana ìwali lana iyú yái wálumaca. Néese piúca íinatabàa yái wáluma pìráì cabra⁺ ichùnèérica. Néese pèepùà piúca íinatabàa áiba àniwa oveja⁺ íimami quíiréerimi. Néese pèepùà piúca íinatabàa áiba pìráì íimami àniwa. Pimàni pucháiba imàdàaná capìima irìculéwa, wáluméeri iwáiná iyúta, iyéérica capìima bamuchúamibàa. Pimàni iwáiná càide iyúwa yái íinatabàawéérica wálumaca querubín⁺ yéenáiwana iyéeri ìwali. Yái imàdàanáca capìima

imáalàacatalécawa, yáta nùyacatáica, núa mabáyawanéeri
 Diosca. Yái imadáaná iriculé, pimàacaca nùasu yàalubái
 mabáyawanéeri yáawami àicuíchúata pimànica. Néese
 pipusúa ìwalíise oro iyúni. Piwàlùada nùasu yàalubái
 iriculé pucháiba íba nutànèeyéi ìwali diez namanùbaca
 nutàacái nuchùulianácué peebáidaca. Néese pimàni yàalubái
 inùmabàalé oro iyú nacái. Pibàlùada nacái yàalubái inùma
 ínatabàa pucháiba querubínnái⁺ náipunitáidéeyéica
 nabàlùacawa nalíwáacawa. Néeni, càanabáiyéica nía.
 Naicáidéeyéi yàalubái inùma irí, nadunùaca nàanabái
 ipùata ìwaliwa yàalu inùma iwicáubàa, ípidenéeri "Imàa-
 quéeri iwàwawa wabáyawaná ícha". Néeni nuwàwacaalí
 nutàaníca israelitanái⁺ irí, yásí nùanàaca nutàaní
 náapicha yàalubái inùma iwicáulé náalíacaténá càide iyúwa
 nuwàwáaná namànica. Yái imadáaná bamuchúamírica iyéerica
 mawiéni mabáyawanéeri Dios irí, pimàaca néré máisiba
 wawàsi. Abéeri mesa pimàaca néré. Yái mesaca yáawami
 àicuírica, néese napusúa oro iyú ìwalíise. Pimàaca néré
 abéeri lámpara àicu cáiwinéeri nacáiri iicácanáwa
 pimàníiri oro ícha, idènièri icamaláwa siete namanùbaca.
 Pimàaca néré nacái abéeri altar⁺ achúméeríina neemácatái-
 pináta pumèníyéi isàni ínatabàa. Yái altar⁺ yáawami
 àicuírita napusúacáita meedá ìwalíise oro iyú. Macái
 semana imanùbaca iyaca nalí èeri nayamáidacatáipináwa,
 yá sacerdotenái⁺ iwàwacutá nachùchùaca pumèníiri isàni
 pan ínatabàa. Doce namanùbaca pan nàaliada mesa ínata.
 Pucháiba yáapuná nàaliadaca níái panca seisnaméeyéi
 imanùbaca nàaliadaca níái panca. Sábado⁺ imanùbaca yái
 nayamáidacatáicawa, iwàwacutá needáca mesa ícha níái
 éwisàimi panca. Néese, nàaliadéeyéipiná wàlisàinaméeyéi
 pan àniwa. Néese níái sacerdotenáica⁺ yéewanápiná nayáaca
 yái éwisàimi panca. Càmita áibanái yéewa iyáaca náapicha-
 ni. Níái sacerdotenái⁺ iwàwacutá nacùaca cayába yái

lámpara idènièri siete namanùbaca icamaláwa. Yái lámpara-
 ca càmfirita namàacaca ichacàcawa, icànéeri táiyápinama,
 èeríapinama nacái. Néese bàacháwabàa nucapèema íicha
 pimàaca nacái néré pucháiba wawàsi. Abéeri altar⁺ manuíri
 pimàni yáawami àicuírita. Néese pichànàida ìwalíise
 bronze⁺ iyú, lata nacáiri imiéri, yéewanápiná peemáida
 íinatabàa pìrái iinámi sacrificio⁺ iyú. Néese pimàni
 abéechúa yàalusì sacerdoteená⁺ yàapìdacatáipináwa. Pimàni
 úái yàalusica yáawami bronceechúata⁺. Pimàni macáita
 yàalubáiná píaliméeyéipiná pèepunídaca pitéca píapicha.
 Pichànàida nàwali macáita anillo nacáinaméeyéi, píiyàaca-
 tabàapiná àicu yéewanápiná pitéca nía. Pimàni nacái
 áibanái wawàsi níái iwàwacutéeyéicawa nucapèericu. Pimàni
 níái quírápielica oro yáawamíiyéita, níái nacái úni
 yàalupináca oro yáawamíiyéita nacái. Pimàni nacái níái
 palaca bronze⁺ yáawamíiyéita, tenedor manuínaméeyéi nacái,
 quichái yàalupiná nacái. Yáawami broncéeyéita⁺ níái càì
 pimànica yéewanápiná peemáidaca pìrái iinámi sacrificio⁺
 iyú manuíri altar⁺ íinata, ìyéerica bàacháwabàa nucapèema
 íicha --càitaté íimaca Moisés irí yái Diosca.

Néese, Dios icàlidaca Moisés irí càinácaalí iyú
 imànica yái pumèníiri isàní neemácaténá Dios icapèericu-
 lèni. Abéerita Dios icapèemalìculé neemàcani. Càmita
 yéewa áibanái yeemáca matuíwaca nacapèericubàawa. Néese
 Dios icàlidaca Moisés irí yái idéená imàacaca sacerdote-
 náipiná⁺ níái Aarón itaquénái, nacùacaténá cayába yái
 Dios icapèema mabáyawanéerica. Iwàwacutá namàni néeni
 cultotá. Dios icàlidaca Moisés irí àniwa namànicaténá
 sacerdoteená⁺ irí cayábéeri nabàlepiná, yáawami wáluma
 lino⁺. Yái Aarón, sacerdoteená⁺ íiwacali, idènià áiba
 ibàlewa quiríta. Idènià icàyuwaniwa cayábéechúa yéepùaná-
 ca íiuitawa, idènià nacái ináawaniwa yàcuì nacáiri
 iicácanáwa. Idènià nacái achúmèeri icamisani íinatabèeri-

wa, idènièri iwácutanálicuwa abéechúa íba cawèníichúa càita abéemaa néese. Nachànàida néeni náipidená seis namanùbaca níái israelitanái⁺ yaawiría càita nacái abéemaa iwácutawa néese, áibanái seis namanùbaca yaawiría. Camisa íinatéeri yùucutanálicubàa nachànàacawa doce namanùbaca íba cawèníiyéi. Níái íbaca íméeyéica ìwali náipidená níái israelitanái⁺ yaawiríaca. Néese Dios icàlidaca Moisés irí cànácaalí iyú iwàwacutá namàni yái séenási pumèníiri isàni náucuanápiná nàwali níái wàlisà-naca sacerdotenáica⁺. Yái séenási abéta Dios icapèema irípináta. Càmita yéewa áibanái wenàiwica idènià icapèe irìcubàawani. Néese Dios icàlidaca Moisés irí cànácaalí iwàwacutá imànica Aarón irí, Aarón yéenibe nalí nacái, nawàlùacaalípináwa quéechéeri yàawiría Dios icapèemalì-culé, náibaidacaténá Dios irí sacerdote⁺ iyú.

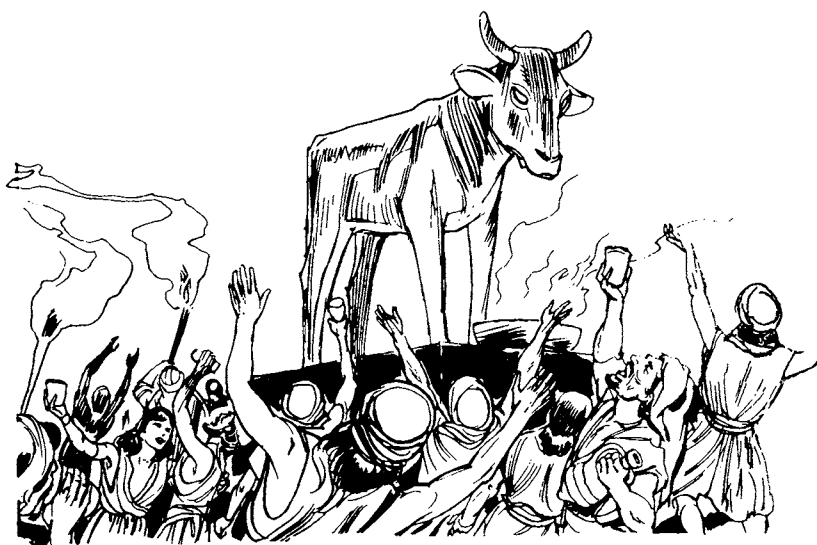
Dios icàlidaca nacái Moisés irí cawiná aslanáica yáaliméeyéi imànica canánama yái wawàsica Dios icapèerìcu. Náiwacali íipidená Bezaleel. Yàacawéeriná íipidená Aholiab.

El becerro de oro

Exodo 31.18-34.35

Moisés iyaca cuarenta namanùbaca èeri manuíri dúli Sinaí íinatalé. Néré Dios icàlidaca Moisés irí macáita wawàsi iyúwa iwàwáaná israelitanái⁺ imànica. Níái wenàiwicaca nacùaca Moisés dúli yàapu néenibàa. Yá máini chamàleca nacùaca Moisés. Nayúunáidaca càmita quirínama Moisés yèepuèripináwa nàatalétá. Iná nasutáca Aarón imànínápiná nalí nàasu cuwáináipináwa itéeyéipiná israelitanái⁺ Canaán yàasu cáli néré. Néese Aarón ichùu-lìà needáca inanái íicha níái oroca yùuwíisasi. Nadécaalí nàaca Aarón irí nía, yásí Aarón imànica oro íicha pacá

yéenibe yéenáiwana nacáiri. Néese níái israelitanái⁺ canánama náima nalíwáaca:

--Wéenanái, péemiacué, yáara pacá yéenibe yátacué wàasu cuwáisàiripiná. Yátatécué idéeri yeedáca wía Egipto yàasu cáli ícha --íimaca yái Aarónca. Néese, Aarón yèepùà íimaca nalí àniwa:

--Táwicha, yásí wamànica Wáiwacali Dios Jehová irí manuíri fiestaca --íimaca nalí yái Aarónca. Néese mapi-sáita namànica manuíri fiesta pacá yéenibe irípiná. Yá nanúaca napìrawa nàacaténá icàaluíniná yái pacá yéenibe yéenáiwana. Nadécaalí nayáaca nàira nacái, yásí nawáilàaca, nasàiwicanama náapichawáaca, naduìca níawáacawa.

Dios idécaalí iicáca israelitanái⁺ imàníiná, yá íima Moisés irí:

--Piricùacatétawa dúli ícha nadécáiná namànica báawéeri níade wenàiwicaca. Nàacáiná meedá ídolonái⁺ cuwáisàiri yéenáiwana icàaluíniná --íimaca yái Diosca. Yásí báawa Dios iicáca náiwitáise. Yá iwàwa imáalàidaca nía canánama, imàacacaténá áiba wenàiwica yaawiríasitá náamirìcubàamiwa Moisés itaquénái yáapicha. Moisésta

quéwa isutáca wawàsi Dios íicha cáiwíiri iyú imáalàida-cáicháanápíná níái israelitanái⁺. Yá íima Dios irí:

--Bàaluité pidé pitàaníca náapícha, pimànité nacái náapícha wawàsi, níái Abrahammi, Isaacmi, Jacobmi nacái pìanápínaté nalí madécaná nataquénái. Pimáalàidacaalí níade israelitanáica⁺, yásí níái Egipto mìnánái náimanica nalíwáacawa yái càinide iyúwa pidéénátá peedácaté nía Egipto íicha níade israelitanái⁺ pimànicaténácáita nalí báawéeri meedátá --íima isutáca Dios yái Moisésca. Yásí Dios yeebá Moisés isàna, yá iwènuadaca íiwitáisewa imáalàidacáicha nía.

Néese Moisés iricùacawa dúli íinatáise. Itéca icáapirícuwa pucháiba sàabadéeyéi íbaca níái Dios itànèeyéica ìwali itàacáíwa. Moisés idécaalí yàanàa dúli yàabàli néré, yá iicáca yái ídolo⁺ cuwáisàiri yéenáíwaná, yái pacá yéenibeca. Iicá nacái nawáilàaca níái wenàiwicaca namànicaténá fiesta pacá yéenibe irí. Yásí calúaca iicáca nía. Yá yeedáca yúucawa níái íba sàabadéeyéica

nabaquíacawa canánama púubanaméeyéi yéená iyú. Néese Moisés yúucáida náicha yái pacá yéenibe yéenáiwánámica. Yá imáalàidaca náichani. Néese yàalàaca Aarónmi cachàiníiri iyú. Aarón quéwa íima Moisés irí:

--Níára wenàiwicaca achúma nawàwa máadáiní. Nawàwa abéeri cuwáisàiri itécaténá níatá, íná nuedá náicha nàuwíisami. Yá núucaca quichái irìculé níái nàuwíisamica. Yá pacá yéenibe imusúacawa quichái irìcuíse --íimaca Moisés irí yái Aarónca, quéwa ichìwata meedá. Néese Moisés, yáaliacawa yái iyúwa áibanái néená càmlíiyéi iwàwa imànica càide iyúwa Dios íimáaná nalí. Iná yéewa Moisés íima wenàiwica irí canánama:

--Macáitacué quéwa pía iwàwéeyéica yeebáidaca Dios itàacái piacué néese pibàlùacuécawa núapicha --íima nalí yái Moisésca. Néese níái Leví itaquénáimica nàa nabàlùacawa yáapicha idaní. Néese nàaca nanúaca máisiba mil asìanáimi néré níái wenàiwicaca iwàwéeyéica mamáalàacata nàaca ídolo⁺ cuwáisàiri yéenáiwaná icàaluíniná càide iyú namàníiná quéecha.

Néese Moisés isutáca Dios israelitanái⁺ irí imàacáanápíná iwàwawa nabáyawanáca íicha. Néese Dios icàlidaca Moisés irí iyúwa idéená imàacaca iwàwawa nabáyawanáca íicha quéwa càmita quirínama yèepunícawa náapicha. Moisés quéwa isutáca Dios íicha cáiwíiri iyú yèepuníinápínáwa mamáalàacata náapicha. Yá Dios yèepùà yèepunícawa náapicha. Néese Dios ichùulìà Moisés idalúaca pucháiba íba sàabadanamawaca itécaténá nía manuíri dúli Sinaí íinatalé àniwa. Dios yèepùà icàlidaca Moisés irí àniwa nàwali níái Canaán yàasu cáli mìnanáica íichaná cayábaca israelitanái⁺ iicáca nía, íichaná nàaca nacàaluíniná níái nàasu cuwáináica néré.

Néese cuarenta namanùbaca èeri idénáami àniwa, Moisés yèepùà itànàaca àniwa níái diez namanùbaca Dios

íimáaná. Yásí Moisés iricùawa manuíri dúli íinatáise àniwa. Cacamalácasí inàni iricùacawa néese idécáiná itàaníca néré Dios yáapicha. Càmita yáalíawa ìwali yái iyúwa inàni icànáaná yàacawa néese. Aarón idécaalí iicáca Moisés inàni náapicha níái wenàiwicaca, yá cáaluca nàacawa Moisés yàatalé. Néese yásí nàacawa yàatalé. Yá Moisés icàlidaca nalí iyúwa Dios iwàwáaná namànica. Néese Moisés ibàlìaca inàniwa wáluma iyú. Yàacaalípináwa itàaníca Dios yáapicha, yásí yeedáca íichawani. Néese níái wenàiwica naicácaalí inàni icamalá, yá yèepùà ibàlìaca natuí íicha inàniwa àniwa.

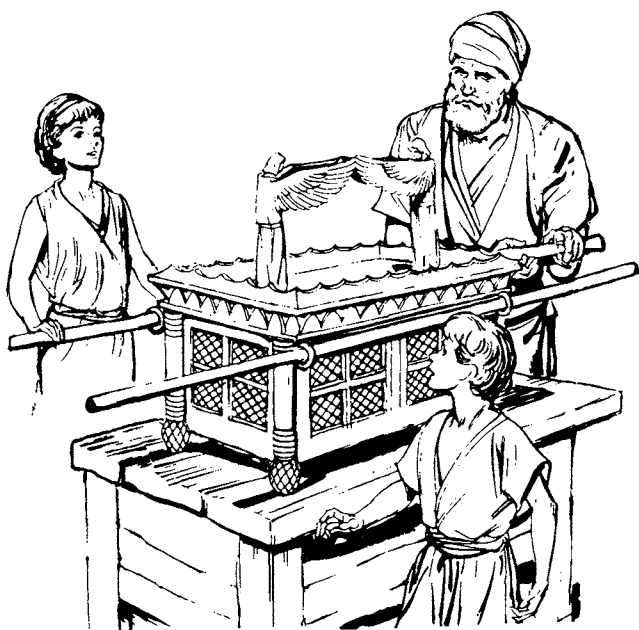
Construcción del santuario

Exodo 35-40

Néese Moisés ìwacáidaca macáita níái israelitanáica⁺. Yá icàlidaca nalí càide iyúwa Dios iwàwáaná namànica irí manuíri capìima mabáyawanéeri nàacatalépiná Dios icàaluíniná. Néese Moisés íima nalí:

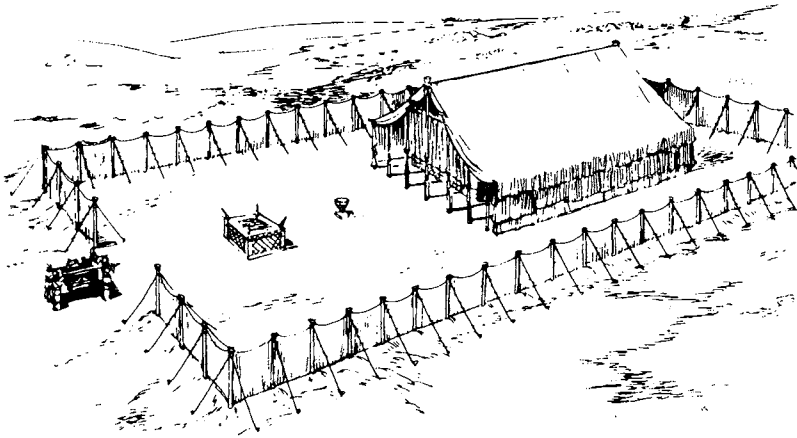
--Pìacué peedáca yái piwàwéericuéca pìaca Dios irí wamànicaténá Dios icapèema. Aibanáicué pèewi iwàwéeyéi iyúdàaca namànicani, yá píibaidacué Bezaleel yáapicha. Yá Dios imàacaca Bezaleel, Aholiab yáapicha náiwacanánáica, níái imàníiyéica icapèema --íimaca nalí yái Moisésca. Néese casíimáica nawàwa níái wenàiwicaca Dios icapèema ìwali. Yá nàanàidaca nàasuwa namànicaténá cayába yái Dios icapèemaca. Aibanái néená nacái nawàwa náibaidaca. Níái wenàiwicaca nawàwa nàanàidaca mamáalàacata manùba wawàsi, íná yéewa Moisés íima nalí:

--Yácata yáara. Nadéca nadèniaca manùba --íimaca nalí yái Moisésca. Néese níái wenàiwica íibaidéeyéica

namànica macáita càide iyúwa Dios ímáaná Moisés irí manuíri dúli ínatalé. Namusúada tabla, wáluma nacái, yàalubáiná nacái, pucháiba altar⁺ nacái, séenási pumèní-yéi isàni nacái, yái pumèníiri isàni neeméeyéipiná quichái iriculé altar⁺ achúméeri ínatabàa. Nadéca namáalàidaca macáita yái needéerica néese wawàsica. Yá namáalàidaca nacái yái plata needéerica náicha níái natànèeyéi ípidenáwa naputàacaalí wenàiwicanái. Namàni nacái sacerdotenái⁺ ibàlepiná. Nadècaalí namáalàidaca namànica macáitani, yásí Moisés yàa iicácani. Yá iicáca cayábaca macáitani, yá nadéca namànica càide iyúwa Dios iwàwáaná. Néese Dios íima Moisés irí:

--Pichùulì nabàlùadáanápíná nucapèema. Pichùchùaca capìima ìwali séenási pumèníiyéi isàni píasáidacaténá náalíacawa iyúwa meetauculéenápíná yàara capìimaca nulípiná áiba capìi íicha. Pimàni nacái abéeri culto pimàacacaténá sacerdotenáica⁺ níái Aarón, yéenibe yáapi-chawa --íimaca yái Diosca. Yá Moisés imànica càide iyúwa

Dios iwàwáaná. Batéwa nadènia abéeri camuí namusúacadé-
náamiwa Egipto irìcuíse. Nadécaalíté nachùniacani, yái
Dios icapèemapiná, yásí acalèe itéericaté nía Egipto
irìcuíse manuíri dúli Sinaí nérépiná, yácata acalèeca
àniwa yèepùa yàanàaca capli íinata yáasáidacaténá náalía-
cawa Dios idéená yàanàaca icapèemalìculéwa. Yái acalèeca
yèepùacaalí imichàacawa Dios icapèema íicha, yá israeli-
tanái⁺ yáaliacawa iwàwacutá nàacawa yáami. Ibàlùacaalíwa,
yáta nayamáacawa néeni.

Los sacrificios y ofrendas

Levítico 1-7; 17; Números 5; 16.1-31; 28.1-15

Dios ichùuliaca israelitanái⁺ yàanàidáanápíná irí
ofrenda⁺ icapèema néré. Abéeri wenàiwica iwàwacaalí yàaca
Dios irí cayábéeri, iwàwacaalí nacái yàaca Dios icàaluí-
niná, yásí iwàwacutá yàanàidaca pan, néeni íibesi áibata,
masaquèeri pìrái áiba. Neemáidaca yàacàsi yéená manuíri
altar⁺ íinatabàa. Aiba yéená nàaca sacerdotenái⁺ iyáapi-
náwa, canácáiná nabànacaleca, níái sacerdotenáica⁺.

Càinácaalí wenàiwica imànífiri ibáyawanáwa, yá iwàwacutá yàanàidaca abéeri masaquèeri pìrái, inúacaténá sacrificio⁺ iyúni, wenàiwica ibáyawaná ìwalíisewa. Iwàwacutá nanúaca pacá asìali, néeni oveja⁺ asìali áibata, néeni cabra⁺ asìali áibata. Máinícaalí catúulécanéeri yái wenàiwicaca, yá iwàwacutá yàanàidaca unùcu. Macái pìrái iwàwacutá cayábéeri, máuláiquéeri, canéeri icháuná. Yái idéeri imànica ibáyawanáwa, iwàwacutá yàanàidaca ipìra masaquèeriwa Dios icapèema ibàacháwalé irìcu. Néese, imàaca icáapiwa ipìra íiwita ìwaliwa, yáasáidacaténá yái iyúwa wenàiwica ibáyawaná iyamáanáwa ìyaca ipìra ìwaliwa, càinide iyúwatá yái pìrái idéená imànica ibáyawanáwatá. Néese, inúaca ipìramiwa. Néese abéeri sacerdote⁺ idàchia-dáidaca pìrái íiranámi manuíri altar⁺ íinata. Yásí Dios imàacaca iwàwawa ibáyawaná íicha, yái wenàiwicaca. Néese cayába Dios iicáca àniwani, yái wenàiwica imànífiri ibáyawanáwa.

Néese, canánama israelitanái⁺ namànicaalí nabáyawanáwa, iwàwacutá náiwacanánái yàanàidaca ùuculiri pacá. Yá namàaca nacáapiwa pacá íiwita ìwali, yáasáidacaténá yái iyúwa iyamáanáwa ìyaca pacá ìwali nabáyawanáca, níái wenàiwicaca canánama, càinide iyúwatá yái pìrái idéená imànica ibáyawanáwatá. Yá nanúaca sacrificio⁺ iyúni. Néese sacerdote⁺ íiwacali itéca pacá ùuculiri íiraná yéenáimi Dios icapèemalìculé. Yá ipusúaca irái icáapi iyúwa achúméeri altar⁺ ìwalíise, neemácatái pumèníyèi isàni. Néese idàchiadáidaca irái yéená idaní, yái iwáiná wáluméerica, yái wáluma ibàlièrica natuí íicha Dios yàasu yàalubái mabáyawanéeri. Yái irái imàaquéericawa, iwàwacutá yùucúa manuíri altar⁺ yàabàli néenibàa, cáli íinataléni. Néese yeedáca pacá yéeremi, yeedá nacái yúbana yéenámi, yeedá iséemi macáita yeeméeripiná manuíri altar⁺ íinatabàa. Néese, natéca yái pacámi méetauculé nayàcale

íichawa. Yásí neemáca macáita yái pacámica. Yásí Dios imàacaca iwàwawa nabáyawaná íicha, níái wenàiwicaca canánama.

Dios càmita iwàwa israelitanái⁺ iyáaca napìra íira-náwa, isée nacái. Càmita iwàwa nanúaca napìrawa áiba capìirìcubàatá. Nawàwacaalí nayáaca iinási, Dios iwàwa nàaca irí yéená sacrificio⁺ iyú quéecha icapèema néré, áiba yéená sacerdotenái⁺ iyáapínáwa. Nanúacaalí cuipìra nayáapínáwa, Dios iwàwa nàucùaca náichawa íiranámi cáli íinataléta nabàliacaténá néenita cáli iyúni.

Dios ichùuliaca israelitanái⁺ inúaca sacrificio⁺ iyú abéeri oveja⁺ ùuculiri mapisái imanùbaca. Néese áiba oveja⁺ ùuculiri táica imanùbaca, nàaca nacái níái ituínásica, uva⁺ ituníca nacái.

Consagración de Aarón y de sus hijos

Levítico 8-9

Moisés iyacaalícáwa dúli Sinaí íinata, Dios icàlida-ca Moisés irí macáita iwàwacutéeripiná imànica nalí níái sacerdotenái⁺ yáasáidacaténá wenàiwicanái náalíacawa yái iyúwa sacerdotenái⁺ náibaidáanápíná Dios irí. Iná Moisés ìwacáida níái wenàiwicaca macáita Dios icapèema idaní. Néese Moisés yàapìdáidaca Aarón, yàapìdáida nacái Aarón yéenibenáiwa. Néese Moisés ichùnìadaca Aarón ìwali sacerdotenái⁺ íiwacali ibàle. Néese Moisés ichùnìadaca Aarón yéenibenái ìwali yái sacerdotenái⁺ ibàléerica. Néese Moisés idàchiadáidaca Dios icapèema ìwalíise yái séenási pumènífiri isàníirica, nàwalíise nacái níái altarca⁺, nàwali nacái níái wàlisànaca sacerdotenáica⁺. Néese Aarónnái namàacaca nacáapiwa pacá íiwita ìwali, yásí Moisés inúaca sacrificio⁺ iyúni nabáyawaná ìwalíise. Néese Moisés yeemá pacá isée manuíri altar⁺ ìinata, yá

áibanái neemáca pacá iinámi méetauculé nayàcale íchawa. Néese Moisés yèepùà inúa sacrificio⁺ iyú abéeri oveja⁺ asìali Aarónnái ibáyawaná iwali. Néese yèepùà inúaca áiba oveja⁺ asìali, yái oveja⁺ nanuérica needácaalí wàlisài sacerdote⁺. Néese Moisés ipusúa íiranámi nàui ipùatalìcu, nacáapi yáatúaná ipùatalìcu, nàabàli yáatúaná ipùatalìcu nacái. Néese Moisés yùucùaca yái irái imàaquéerimi manuíri altar⁺ yàabàli néenibàa. Néese Moisés yeedáca oveja⁺ yéeremi, yeedá nacái yúbana yéenámi, yeedá nacái iséemi, yeedá nacái abéemaa icuuchuí yéewapuwáiséerimi. Yeedá nacái pan càmfiri yèewìadawa levadura⁺ yèewi. Néese ichùulia Aarónnái icáapica macáita. Náalimáwanamata nacáapicani nàacaténá Dios iríni. Néese neemáca macáita Dios irí. Néese Moisés yeemá Dios irípiná nacái oveja⁺ yùucutami.

Néese Aarónnái ichànàaca pucháibaná oveja⁺ iinámi, nayéeripiná pan yáapichani. Namànité yái culto abéeri

semana. Abéeri semana idénáami, Aarón inúaca sacrificio⁺ iyú áibanái pírái ibáyawaná ìwalíisewa. Néese yèepùà inúaca áibanái pírái àniwa israelitanái⁺ ibáyawaná ìwalíise. Níái israelitanái⁺ idé namànica macáita càide iyúwa Dios iwàwáaná. Yásí Dios ibànùaca quichái yàatanái-sewa chènuníise, yásí yeemáca macái sacrificio⁺ imanùbaca abédanama macáita. Néese naicácaalíni, yái quichái yèeriwa chènuníise, yásí macáita wenàiwica náalíacawa cachàinisíwéeri íiwitáise ichàini, yái Dios Jehováca.

El pecado de Nadab y Abiú

Levítico 10.1-7

Níái Aarón yéenibe pucháiba nabèenáica, abéeri íipidená Nadab, iméeréeri íipidenéeri Abiú. Náibaidacaalí sacerdote⁺ iyú Dios irí, yá càmita namànica cayába machacànita càide iyúwa Dios ichùulìaná nía. Yá neemáca Dios irí pumèníiyéi isàni áiba quichái irìcu méetauculéeri, càmíiri Dios ichùulìaca namànica. Báawa meedá Dios iicáca namàníiná. Càmicáiná namàni machacànita càide iyúwa Dios ichùulìaná nía, yá Dios ibànùà quichái yaatanáise. Yá yeemáca nainá macáiri. Iná yéewa néetácawa Dios Jehová idaní néré mabáyawanéeri icapèèricu. Néese Moisés íima:

--Iwàwacutá wamànica macáita machacànita cáalíacáiri iyú càide iyúwa Dios ichùulìaná wía --íimaca yái Moisésca. Néese Moisés ichùulìà pucháiba Aarón yéenánái natéca yàcale íicha méetauculé níái yéetéeyéimicawa. Néese Moisés imáida Aarón, ìirinái pucháiba yáapichawa. Abéeri íipidená Eleazar. Aiba íipidená Itamar. Yá íima nalí:

--Picácué pimusúacawa Dios icapèe íicha. Picácué píicháaní péenánáimi ìwaliwa. Nudécáiná nudàchiadáidacuéca pìwali yái séenási pumèníiyéi isàni yéewanápinácué píibaida Dios irí sacerdote⁺ iyú. Iná chátacué pìyáara, píibaidacué néenita Dios irí --íimaca nalí yái Moisésca.

Yásí neebáidaca yái iyúwa Moisés ímáaná nalí. Néese, Dios icàlidaca Aarón irí:

--Piwàlùacaalíwa nucapèema mabáyawanéeri irìculé, píibaidacaténá nulí, picá pìiraca ìiracalési ipuíricatá, íichaná pimàni wawàsi máaléquéeri iyú nùatalé, íichaná nacái nunúaca píajá pibáyawaná ìwalísewa --ímaca yái Diosca.

Animales puros e impuros

Levítico 11

Moisés, Aarón nacái nacàlidaca Dios inùmalìcuíse nalí níái israelitanáica⁺ càiyéinácaalí napìranáica nía cayába nayáa cuwèesínái nacái. Níái cayábéeyéipináca nayáaca níái pucháibéeyéica yàabàli yèewi ibacácawa. Nayáaca nacái yái nèepùadéeri nadèerìcuísewa nayáacaléca-wa. Càirica yái pacáca, càita nacái oveja⁺, cabra⁺ nacái, càita nacái néeri. Masacàaca nalí nainá.

Càmita náalimá nayáaca áiba cuwèesi iiná. Càirica yái marrano, càita nacái pàlupàluma, camello⁺ nacái, burro nacái, caballo nacái. Báawa nacái Dios iicáca nadunùaca yéetéerimi nainá níái casaquèeyéi pìráica. Níái cuwèesica càníiyéica Dios imàaca nayáaca, "casaquèeyéica níára", náimaca nàwali meedá. Dios imàacaca nayáaca cubái, níái idènièyéi púubéeri íimamiwa, níái nacái cubáica nèepùnícawa nasìbana iyúwa. Càmita Dios imàaca nayáaca áiba cuwèesica ìyèeyéica úni yáacubàa. Dios imàacaca nayáaca macái iicácanáwa cuìpìranái. Càmita quéwa Dios imàaca nayáa níái cuìpìranái iyéeyéica yáaséeri, níái nacái áwanái íibèeyéica cuwèesíina nayáapínáwa. Dios imàaca nayáa abéeri íiwitáaná wirìichu manuíri, càmita imàaca nayáaca áibanái pìrlasi. Dios càmita imàaca nayáaca chàmanali nacáiri níái nacái yèepùníiyéica itúra iyúwa. Abéeri yéetéerimi cuwèesi casaquèerica yúuwàacaa-

líwa iriàcawa nàasu ínatabàa, yásí casaquèericani, yái wawàsica. Yúuwàacaalíwa nàasu alamàa ínatabàa, yá iwàwacutá náibacani ipíchawáise nayáaca nayáacaléwa irícu. Catùà nacáiricaalíni, yá iwàwacutá nabacácani.

Las purificaciones
Levítico 12-15; Números 19

Aibaalí Dios iicáca wenàiwicanái casacàawaca. Casacàacaalíni, iwàwacutá iyamáacawa méetauculé yàcale íicha. Càmita yéewa ibàlùawa mawiéni áiba wenàiwica irí. Canáta nacái yéewaná yàacawa Dios icapèema néré. Abéeri masaquèericaalí idunùà ìwali yái casaquèerica, yá casa-càaca nacáini. Iwàwacutá yàapìdaca, íibata nacái ibàlewa masacàacaténá àniwani, ipíchawáise yàacawa Dios icapèema néré.

Dios ichùulìa Moisés icàlidáanápíná israelitanái⁺ iríni. Abéechúacaalí imusúada ìiriwa, yá casacàaca úa cuarenta namanùbaca èeri. Idènìacaalí abéeri semana yái uìrica, yá iwàwacutá namànica irí circuncisión⁺. Néese cuarenta namanùbaca èeri idénáami, iwàwacutá utéca abéeri oveja⁺ asìali, abéeri nacái unùcu Dios icapèe nérépiná. Yásí sacerdote⁺ inúaca níái pìráica sacrificio⁺ iyú inanái ibáyawaná ìwalíise. Yá uèpùà masacàaca úa àniwa. Catúulécanácaalí úa, yá canácaalí yéewaná utéca oveja⁺ asìali Dios icapèema néré, yásí utéca pucháiba unúcúunata. Umusúadacaalí uíduwa, yá casacàaca úái inanáica ochenta namanùbaca èeri. Néese, nadécaalí nanúaca pìrái ubáyawaná ìwalíise, yá masacàaca úa àniwa.

Cáuláicacaalí abéeri wenàiwica cháunási iyú, iwàwacutá sacerdote⁺ iicáca cayábani. Báawéericaalí máiníni, iwàwacutá ìyaca áibanái íicha méetauculé yàcale íicha. Canácata yéewaná áibanái ibàlùawa irí mawiéni. Ichàbacaalíwa íicha yái úláicáica, yá iwàwacutá sacerdote⁺ iicáca

cayába, yáalíacaténá báisícaalí idééná ichàbacawa ícha. Idécaalí cayábacani, yásí sacerdote⁺ itéca yàcale ícha yái cáuláiquéerimica. Yá sacerdote⁺ yeedáca pucháiba màsibee. Yá inúaca abéechúa màsibee úni iwicáubàa catùalicu. Néese siete namanùbaca yàawiría idàchiadáidaca irái cáuláiquéerimi ìwali. Néese yái sacerdote⁺ yeedáca úai áiba màsibee cáuchúa yáapúada úa irái yáaculé. Yá imàacaca ùacawa. Néese yái cáuláiquéerimica iwàwacutá íbaca ibàlewa, iwàwacutá idalúaca isìnùmawa canánama, íiwita ibáiná canánama nacáíwa. Néese iwàwacutá yàapìdaca íchawa. Yá seis èeri idénáami àniwa, iwàwacutá yèepùà íbaca ibàlewa, idalúaca isìnùmawa macáita àniwa, íiwita ibáiná nacáíwa, yàapìdaca íchawa nacái. Néese áiba èeri àniwa iwàwacutá itéca máisiba oveja⁺, pucháiba aslanái, abéechúa inanái. Canácaalí irí cayába oveja⁺, iwàwacutá itéca abéerita oveja⁺ asìali, pucháiba unùcu nacái. Iwàwacutá nacái itéca quiríta áiba ituínási, séenási yáapicha. Itéca níái pìráica, ituínási nacái sacerdote⁺ irí yeemácaténá nía sacrificio⁺ iyú cáuláiquéerimi ibáyawaná ìwalíise. Yá sacerdote⁺ ichànàida cáuláiquéerimi yùuwi ipùata ìwali irái, icáapi yáatúaná ìwali nacái, yàabàli yáatúaná ìwali nacái. Néese sacerdote⁺ yèepùà idàchiadáida séenási altar⁺ manuíri ìwali. Néese yèepùà ichànàida séenási cáuláiquéerimi yùuwi ipùata ìwali àniwa, icáapi yáatúaná ìwali àniwa yàabàli yáatúaná ìwali nacái àniwa. Néese idécaalí sacerdote⁺ imàni canánama càì, yásí masacàaca yái cáuláiquéerimica.

Wenàiwicacaalí idènìaca cháunási mamáalàacata, catuníca, yá casaquèeri mamáalàacata. Macáita wawàsi yái idunuèrica, yá yáawami casaquèericata. Cáuláiquéericaaalí idunùà ìwali abéeri wawàsica, néese áibacaalí íbàa yái wawàsica ìwali àniwa, yáta nacái casacàacani, yái áiba wenàiwicaca. Càmfiri máiní casacàaca, abéeri èeri meedá

casacàacani. Catácaalícubàawa, yá iwàwacutá íbaca ibàlewa, yàapìda nacái íichawa. Yásí masacàaca àniwani. Ichàbacaalíwa íicha yái icháunáca, yá itéca sacerdote⁺ irí pucháiba unùcu inúacaténá nía sacrificio⁺ iyú cacháu-néerimi ibáyawaná ìwalíise. Idécaalí imàni càì yásí masacàaca yái cáuláiquéerimica.

Asìali iduìcaalí yàacawéetúawa, yá abé èeri casacàaca nía pucháibanamata. Yá iwàwacutá nàapìdaca náichawa. Yá casacàaca úái inanáica máisiba èeri yáalipucaalí úa. Néese, casacàacaalí níái wenàiwicaca, Dios càmita iwàwa nàacawa icapèema néré.

Wenàiwicacaalí idunùa abéeri yéetéerimiwa ìwali, yá casacàacani. Ewita iwàlùacáaníta meedá capìi irìculé irìacatalécawéi yéetéerimicawa, yáta casacàacani. Yá casacàaca abéeri semanapínátani. Iwàwacutá abéeri asìali masaquèeri idàchiadáida ìwali úni cayábéeri máisiba èeri idénáami, siete namanùbaca èeri idénáami nacái. Yái úni cayábéeri nèewìadéeriwa pacá quíréeri icatálenáami yèewi. Sietená èeri irìcu, yái casaquèeri iwàwacutá yàapìdaca íichawa, íibata nacái ibàlewa. Néese catácaalícubàawa, yásí masacàacani.

Otras leyes

Levítico 18-20

Dios icàlida Moisés irí quiríta yái iyúwa iwàwáaná israelitanái⁺ yeebáidaca. Yá íima irí:

--Neebáidacaalí cáide iyúwa núumáaná, yá nàyaca càiripínáta núapicha chènuniré néetácadénáamiwa --íimaca yái Diosca.

Dios càmita iwàwa israelitanái⁺ iduì néenánáíwa. Càmita iwàwa nacái pucháiba asìanái iduì níawáacawa. Nía nacái inanái càmita yéewa naduì níawáacawa, càmitanica

nasàiwica náapichawáaca. Càmita nacái iwàwa wenàiwica naduì napìranáíwa, cuwèesínái nacái. Càmita iwàwa asìali iduìca ínuwa yàalipucaalí úa. Néese Dios íma Moisés irí:

--Níái iyéeyéica Canaán yàasu cáli néré namàni nàyaca macái íiwitáaná báawéeri. Iná nù israelitanái⁺ irí nàasu cálipiná. Iwàwacutá namànica càide iyúwa núumáaná nalí níade israelitanái⁺ íchaná nùuwichàidaca nía --íimaca Moisés irí yái Diosca. Néese Moisés íma nalí níái israelitanái⁺ Dios inùmalìcuíse:

--Dioscáiná mabáyawanéeri, ínacué iwàwacutá mabáya-wanáca pía. Peebáidacué yái iyúwa ímáanácué pirí. Iwàwacutácué nacái pìaca píanirinái, píatúanái nacái íimiétacaná, iwàwacutácué nacái piyamáidacawa sábadu⁺ irìcu yái èeriquéi piyamáidacatáicawa. Picácué nacái pimàni quirínama ídolonái⁺, níái cuwáinái yéenáiwanáca. Picácué nacái piyéedua quirínama áibanái yàasu. Picácué nacái pichìwáida áibanái. Picácué píima, "Báisisíwata, Dios ípidená iyú", càmicaalí báisícani, yái píimáanáca. Iwàwacutácué pipáyáida pìasu wenàiwica catá imanùbaca. Iwàwacutácué nacái piicáca catúulécanéeri iyú níái matuíyéimica, níái nacái màuwíiyéimica, níái nacái catúulécanéeyéica, níái nacái ichàbéeyéicawa pìasu cáli íinatabàa. Cayábacué piicáca péenánáíwa níái israeli-tanáica⁺. Picácué pimàni áibanái irí báawéeri, níái imàníiyéicuéca pirí báawéeri. Cayábacué piicáca áibanái wenàiwica càide iyúwa piicáaná píawa. Picácué pisutá píawa náicha níái ìiwicùlidéeyéica demonio⁺ íiwitáise iyú, níái nacái camàliquéeyéica. Yá báawa nuicácué píicha yái pimèlùdáaná pinacáiyéiwa. Iwàwacutácué abéechúa úái pipésàidáanáca. Pipésàidacaalícué piwènièripiná, yácué pipésàida nacái piwénidéeripiná néeni nacái iicácanáwa. Aibacaalí inúa yéenibewa yàacaténá cuwáisàiri icàaluíniná,

yásícué iwàwacutáca pinúa ípuniná íba iyúni --càitaté ímaca nalí yái Diosca.

Néese Moisés icàlida nalí àniwa yái iyúwa Dios iwàwáaná neebáca itàacái. Neebácaalí itàacái, yá yéewaca nàya mamáalàacata Canaán yàasu cáli néeni.

Días religiosos

Levítico 16; 23; Números 28.16-29.40

Dios ichùulia Moisés icàlidáanápíná israelitanái⁺ irí nayamáidáanápíná níawa sábad⁺o imanùbaca. Iwàwacutá náibaidaca seis namanùbaca èeri. Néese sábad⁺o irìcu, yái èeriquéi nayamáidacatáicawa, iwàwacutá nàwacáidaca níawa Dios icapèema inùma néré nàacaténá néré Dios icàaluíniná.

Camuí imanùbaca iyaca nalí seis namanùbaca culto. Náipidená càì:

Pascua⁺

Primera cosecha⁺

Pentecostes⁺

Trompetas⁺

Día del perdón⁺

Enramadas⁺

Pascua

Quéechéeri culto ípidená Pascua⁺. Catorce namanùbacaalí èeri udènia úái quéechéechúa quéerica, yá namàni culto Pascua⁺. Namàni yái cultoca nawàwalicaténá yái iyúwa Dios idéenacaté itéca nía Egipto irìcuíse. Namàni yái culto Pascua⁺ abéeri semana. Yá nayáa pan càníiri yèewi adawa levadura⁺ yèewi. Iwàwacutá nayamáidacawa quincená èeri irìcu. Néese, veintiunoná èeri irìcu nèepua

nayamáidacawa àniwa. Nayamáida nacáíwa sábado⁺ imanùbaca. Eeri imanùbaca nayáaca pan càmfiri yèewiádawa levadura⁺ yèewi. Nanúa nacái napìrawa nàacaténá Dios icàaluíniná. Nanúa pucháiba pacá ùuculiyéi èeri imanùbaca. Nanúa nacái abéeri oveja⁺ asìali. Nèepùà nanúa àniwa siete namanùbaca oveja⁺ asìanái idènièyèi abéeri camuínama. Nanúacaalí napìrawa yá nàaca ofrenda⁺ ituínásíiri sacerdotenái⁺ iyáapináwa, nàacaténá Dios irí cayábéeri.

Primera cosecha

Yái semanaquéi nayéeri irìcu pan càmfiri yèewiádawa levadura⁺ yèewi, namàni áiba culto ípidenéeri Primera cosecha⁺, íméeriquéera, "Yái quéechéeri wabànacale weedéerica", íméeriquéera. Yá èeri domingo iwàwacutá wenàiwicanái itéca quéechéeri ituínási needéeri nabànacale íichawa sacerdote⁺ irí. Càitaté nàaca Dios iríni, sacerdotenái⁺ iyáapináwa. Iwàwacutá natéca ituínási, oveja⁺ asìali nacái áiba, uva⁺ ituní nacái áiba. Càmita Dios imàaca nayáaca yái wàlisài needéeri nabànacaleca àta nadécataléta nàaca Dios irí yéená. (Nèepunícaalítéwa canácatabàa wenàiwica, càmita nadé náalimá namànica yái cultoca, Primera cosecha⁺, canácáiná nalí nabànacale néenibàa. Dios quéwa icàlidaca nalí ìwali nabàanáanápíná nàanàacaalí Canaán yàasu cáli néré.)

Pentecostes

Cincuenta namanùbaca èeri idénáami íicha yái culto Primera cosecha⁺, yá namàni áiba culto àniwa. Iipidená Pentecostes⁺. Yái èeri nayamáidacatáicawa. Yái culto irìcu iwàwacutá níai israelitanái⁺ nàaca Dios irí nabànacale yéenáwa. Nanúa nacái abéeri pacá, pucháiba oveja⁺ asìanái, siete namanùbaca oveja⁺ idènièyèi abéeri camuí-

nama. Nanúa nacái abéeri cabra⁺ asíali nabáyawaná ìwalíisewa. Nèepùà nanúa pucháiba oveja⁺ idènièyèi abéeri camuínama nawacùadéeripiná sacerdotenái⁺ irí yéená néená-nái yàasu nacáiwa. Dios ichùulìà needácaalí nabànacale ìyacanáwa, yá iwàwacutá namàacaca néenibàa bànacalé yéenáimi. Iwàwacutá namàacaca catúulécanéeyèi yeedáca iríwa yái imàaquéerimíinacáwa néenibàa.

Trompetas

Quéechéericaalí èerica ìyaca nalí sietená quéeri irìcu, yá namànica áiba culto, íipidenéeri Trompetas⁺. Yá nacái èeriquéi nayamáidacatáicawa. Iwàwacutá macáita israelitanái⁺ ìwacáidáyacacawa Dios icapèe néré. Napu-llìaca trompeta⁺ culto irìcu. Yá nanúaca néré pìrái nabáyawaná ìwalíisewa. Nanúa abéeri pacá, abéeri nacái oveja⁺. Nanúaca nacái siete namanùbaca oveja⁺ asianái idènièyèi abéeri camuínama. Yá neemáca Dios irí canánama nía nabáyawaná ìwalíisewa. Nàaca nacái Dios irí yái ofrenda⁺ ituínásíiri sacerdotenái⁺ iyáapináwa. Néese nèepùà nanúaca abéeri cabra⁺ nabáyawaná ìwalíisewa.

Día del perdón

Diez èeri namanùbaca idènlìacaalí yái sietená quéerica, yá namànica áiba culto àniwa máiníiri iwàwacutácawa nalí íipidenéeri Día del perdón⁺, íiméeriquéera, "Yái èeri Dios imàacacatái iwàwawa wabáyawaná íicha". Yái culto máiníiri iwàwacutácawa nalí nacàlidacaténá náichawa Dios irí nabáyawanáwa. Iwàwacutá máiní achúmaca nawàwa nabáyawaná ìwalíisewa, namàníiricaté irìcuca yái camuímica. Namàacaca náichawa nayáacaléwa càmita nacái náibaida abé èeri macáiri. Nasutáca nacái Dios imàacáanápíná iwàwawa nabáyawaná íicha. Yái èeri nayamáidacatáicawa

canánama. Níái sacerdotenái⁺ namànica Dios irí culto máiníiri iwàwacutácawa, nasutácaténá Dios imàacáanápíná iwàwawa nabáyawaná íicha, yái báawéerica namàníirica irìcu, yái camuímiquéi, níái israelitanái⁺ canánama.

Yá èeriquéi, abéerita yàawiría macái camuí irìcu, Dios imàacacatái abéerita sacerdotenái⁺ íiwacali iwàlùacawa irìculé yái imàdàaná mabáyawanéeri Dios yàalubái ìyacatáica, aléi Dios Jehová yáasáidacatáicawa yàalubái iwicáubàawa, acalèe irìcuíse.

Abéerita yái sacerdotenái⁺ íiwacalica yáta Dios imàacaca iwàlùacawa néré. Iwàwacutá imàni macáita càide iyúwa Dios ichùulìanáni. Càmicaalí imàni càide iyúwa Dios ichùulìanáni, yá Dios inúaca meedáni. Quéechacáwa iwàwacutá yàapìda íichawa. Ichùnìaca nacái ìwalica ibàlewa linoíri⁺ masaquèeriwa. Iwàwacutá inúaca sacrificio⁺ iyú ùuculiri pacá, oveja⁺ asìali áiba, ibáyawaná ìwalíísewa, nàwali nacái áibanái sacerdotenáica⁺ nabáyawaná. Iwàwacutá nacái inúaca abéeri oveja⁺ israelitanái⁺ ibáyawaná ìwalííse.

Néese itéca pucháiba cabra⁺ asìanái inuéyéipíná israelitanái⁺ ibáyawaná ìwalííse. Néese, yái sacerdotenái⁺ íiwacalica yúucaca íichawa suerte⁺ púubanaméeyéi íba yáalíacaténáwa càirinácaalí náicha níái cabranáica⁺ Dios idéca imàacaca yéetáanápínáwa israelitanái⁺ ibáyawaná ìwalííse. Néese yái sacerdotenái⁺ íiwacali iwàlùacawa Dios icapèèrìculé, aléi imàdàaná mabáyawanéeri Dios yàalubái ìyacatáica. Yá itéca quichái imení yàalu irìcuwa. Yá itéca nacái pucháiba yàawiríacatáipíná incienso⁺ pumèníiri isàni yeemácaténá quichái imení yèewiréni, iwàlùacaalíwa Dios yàatalé. Yá idàchiadáidaca pacá íiranámi iyú yái Dios yàasu yàalubái inùma íinatabàa.

Néese yèepùà imusúacawa bàacháwalé. Yá inúaca abéeri cabra⁺ israelitanái⁺ ibáyawaná ìwalííse. Néese itéca

àniwa incienso⁺ pumènfiri isàni, yá yèepùà iwàlùacawa àniwa idàchiadáidacaténá Dios yàasu yàalubái íinatabàata cabra⁺ íiranámi. Iwàwacutá idàchiadáidaca yái cabra⁺ íiranámi iyú yái quéechéeri imàdàaná ìyéerica mawiéni mabáyawanéeri Dios irí, íinatabàa nacái, yái manuíri altar⁺ ìyéerica bàacháwalé, idécaalí imusúacawa Dios icapèema íicha.

Néese, iwàwacutá imàacaca icáapiwa íiwita ìwali yái cabra⁺ cáuricáwaca yáasáidacaténá yái iyúwa idéená iyamáacawa cabra⁺ ìwali macáita israelitanái⁺ ibáyawanáca, càide iyúwaté cabra⁺ imàníiná ibáyawanáwatá. Néese sacerdotenái⁺ íiwacali icàlidaca cachàiníiri iyú nalí macáita israelitanái⁺ ibáyawaná ìwali namàníiricaté irìcu yái camuímica. Néese abéeri asìali itéca yái cabraca⁺ manacúaliré canácatalé wenàiwica. Yá iwasàaca cabra⁺ yéetácaténáwa déeculé. Sacerdotenái⁺ namàni càì náasáidacaténá israelitanái⁺ yáaliacawa yái iyúwa Dios idéená itéca náicha yái báawéerica namàníirica irìcu yái camuímica.

Idécaalí imàni càì, yái sacerdotenái⁺ íiwacali yèepùà ìwaliwa áiba ibàlewa àniwa, yái bàlesi yéepuèrica-wa iyú íibaidacaalí Dios icapèema irìculé. Néese yèepùà imusúacawa bàacháwalé imáalàidacaténá sacrificio⁺. Iwàwacutá yeemáca altar⁺ manuíri íinata níái pucháiba oveja⁺ inuéyéimica ibáyawaná ìwalíisewa, áibanái sacerdotenái⁺ ibáyawaná nacái ìwalíise israelitanái⁺ ibáyawaná nacái ìwalíise. Níái ùuculiri pacámi, cabra⁺ asìalimi nacái, inuéyéi nabáyawaná ìwalíise, iwàwacutá yeemáca naséemi manuíri altar⁺ íinata. Néese áibanái itéca nainámi méetauculé yàcale íicha. Yá neemáca néré macáita iinásimica.

Enramadas

Néese quince namanùbacacaalí èeri idèniaca úái sietená quéerica, yá namàni áiba culto àniwa. Yái culto ípidenéerica Enramadas⁺, ímáanáquéera "Wacapèema". Yái culto abéeri semanéerita namànica. Yái quéechéeri èerica nayamáidacatáiwa. Nayamáidacatáiwa àniwa ochoná èeri irìcu. Níái pucháiba èeri nayamáidacatáicawa irìcu, iwàwacutá macáita níái israelitanái⁺ ìwacáidáyacacawa Dios icapèema néré. Idàbacaalí iwàlùacawa yái culto, yá namànica náalimáawanama capìima quéwa yéetaná púubéerita àicúunaca. Yá nàyaca néeni abéeri semana. Namànica culto nawàwalíiripiná iyúwaté nàyáaná nèepùnícawa capìima irìcu namusúacaalítéwa Egipto íicha. Yái culto máiníiri cayábaca nalí íná nacái casíimáica nawàwa. Yá nàaca Dios irí cayábéeri idécáiná yàaca nabànacale cayábéeri. Idé nacái imàni nalí cayábéeri. Nanúa nacái pìrái nabáyawaná ìwalíisewa.

Castigo para los que ofenden a Dios

Levítico 24.10-23

Néenialíté ìyaté nèewi abéeri ùuculiri, yáaniri quéwa Egipto néeséeri, yáatúa nacái israelitanái⁺ yéená. Yái asìali ipéliaca áiba yáapicha. Yá itàaní báawéeri iyú Dios ìwali. Néese Dios íima Moisés irí:

--Pité méetauculé yàcale íicha yáde asìalica. Pité nacái macáita níái yéemièyéica yái iyúwa ímáaná. Macáita níái yéemièyéica iyúwa ímáaná iwàwacutá namàacaca nacáapiwa íiwita ìwali. Néese iwàwacutá macáita nanúaca íba iyúni. Iwàwacutá càita pimàni macáita nalí níái itàaníiyéica nùwali báawéeri iyú --ímaca Moisés irí yái Diosca. Néese, nanúaca íba iyú yái ùuculirimica.

Dios ichùuliaca Moisés icàlidáanápíná nalí càì, níái israelitanáica⁺. Iwàwacutá namàacaca nàasu cáliwa iyamáidáanápínáwa càide iyúwa nayamáidáaná níawa. Nadécaalí nabànaca nàasu cáli íinatawa seis namanùbaca camuí, néese iwàwacutá nayamáidaca nàasu cáliwa abéeri camuípiná. Canácata yéewaná nabànaca nabànacalewa, càmita nachùnià nabànacale yáamiwa, càmitanica nacái needá yàacàsi nàasu cáli íinataísewa. Níái catúulécanéeyéica, níái nacái ichàbéeyéiwa nàasu cáli íinata needánica nayáapínáwa. Napìranái, cuwèesínái nacái icutánica nayáapínáwa néré. Yái cáli íiwacali yáalimá nacái yeedá iyáapínáwa, quéwa iwàwacutá iyáaca ráunamáita, càmita yéewa idèniàpináca áiba quéeripíná.

Yái cincuenta namanùbaca camuí idénáami iwàwacutá nayamáidaca nàasu cáliwa abéeri camuípinácáwa. Yái camuí iyamáidacatáiwa íipidená Año de liberación⁺, íimáanáquéera, "Yái camuí wawasàacatáica". Càmita nabànaca irìcu yái camuíca. Iwàwacutá nacái namànica càide iyúwa Dios iwàwáaná. Aibacaalí israelita⁺ idéeri iwèniàca iríwa áiba israelita⁺ yàasu cáli, yásí camuí Año de liberación⁺ irìcu, iwàwacutá yèepùadaca iríni, yái quéechéeri íiwacali. Yái cincuentaná camuíca irìcu, yá nèepùadaca macáita cáli iwènièrimicawa quéechéeri íiwacali irí àniwa. Iná yéewa yái cálica macáita yèepùacawa nalí níái yàasuíyécataàcá quéechani yái Moisés idéericaté yàaca nalí nadàbacaalíté nawàlùacawa Canaán yàasu cáli íinatalé. Iyacaalí iwáiná itéesewa yái yàcale manuírca, càmita iwàwacutá yèepùada nacapèewa. Yái cincuentaná camuíca irìcu, iwàwacutá namàaca nèepùnícawa nía nàasu wenàiwicanái, esclavonái⁺, níái catúulécanéeyéi israelitanái⁺

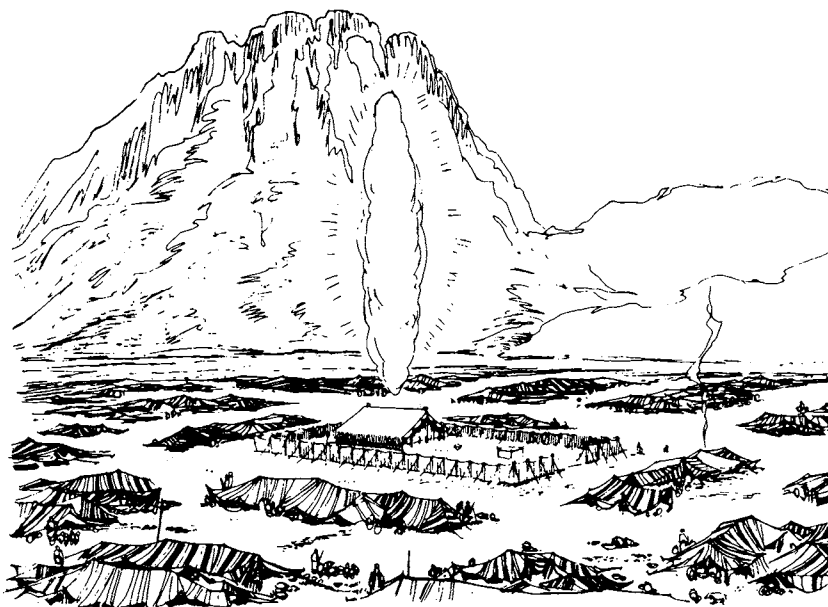
idéeyéica nawénidaca níawawa, napáyáidacaténá yái nama-
wèniacaleca.

Los levitas, propiedad del Señor

Números 3-4; 7-8

Namusúacaalítéwa Egipto irìcuíse níái israelitanáica⁺,
yá Dios icàlida nàwali níái quéechéeyéica néenibeca
asianái:

--Nùasunáica níara, càmfíyéicaté nunúa níara càide
iyúwa nunúaná Egiptonái yéenibemi. Núa quéwa yeedáca Leví
itaquénáimi íibaidéeyéipiná nulí quéechéeyéica néenibeca
yáamirìcubàa --ímaca nalí yái Diosca. Nàyacaalíté níái
israelitanái⁺ manuíri dúli Sinaí néré, yá Dios imáidaca
níái Leví itaquénáimica náibaidáanápiná irí. Níái Leví

itaquénáimi ípidená levitanái⁺. Levitanáica⁺ níái Moisés, Aarón nacái. Yá Dios ichùuliaca níái levitanáica⁺ nayúudàanápíná Aarón, áibanái sacerdotenái⁺ yáapicha. Níái levitanái⁺ canácata yéewaná nanúa pìrái sacrificio⁺ iyú. Abéerita sacerdotenái⁺ níái idé imàni càì. Níái levitanáica⁺ yèepùnídéeyéica Dios icapèema yàasuná. Nayúudàata nacái sacerdotenái⁺.

Levími idèniaté máisiba yéenibewa ípidenéeyéi Gersón, Coat, Merari. Coat itaquénáimica níái Moisésca, Aarón nacái macáita nacái níái sacerdotenáica⁺ Aarón yéenibecáiná nía canánama. Níái áibanáita Coat itaquénáimi méetaucuta nacái náicha níái sacerdotenáica⁺, yá nèepùnídáidaca macáita Dios icapèema yàalubáiná, nachàba-caalíwa áibalépiná. Níái Gersón itaquénáimi nèepùnídáidaca níái macáita Dios icapèema yàasu wáluma. Níái nacái Merari itaquénáimi nèepùnídáidaca macáita Dios icapèema icàwa. Néese níái israelitanái⁺ íiwacanánái nàaca levitanái⁺ irí seis namanùbaca carretón⁺, doce nacái namanùbaca pacáca iwatàidéeyéi carretón⁺. Nàaca levitanái⁺ irí carretón⁺ natéenápíná irìcu Dios icapèema yàasuná. Níái Merari itaquénáimi needáca báinúaca carretón⁺ náicha máinícáiná imíaca nèepùnídáidaca níái àicuca Dios icapèe-mapinéeyéica. Gersón itaquénáimi nacái needáca pucháiba carretón⁺ nèepùnídacaténá néeni Dios icapèema yàasuná. Coat itaquénáimi càmita yeedá carretón⁺ máinícáiná mabáyawanáca níái Dios icapèema yàalubáiná. Iná yéewa Dios ichùulia nawácutáida àicu yéetaná ìwali nía. Yá namàni abéeri culto yàasáidacaténá levitanái⁺ íibaidéeyéipíná Dios irí. Yái culto nacái imàacaca masacàaca nía. Yá nàaca sacrificio⁺ piná pucháiba pacá asíanái, levitanái⁺ ibáyawaná ìwalíise. Níái levitanái⁺ nabàlùadaca nacapèemawa Dios icapèema itéese, israelitanái⁺ bamuchúalé. Moisés, Aarón nacái, níái nacái sacerdotenái⁺ nàyaca Dios icapèema inùma síisíama èeri imusúacatáise-cawa.

Dios icàlidaca Moisés irí yái iyúwa abéeri wenàiwica imàníiná iwàwacaalí íbaida Dios irípiná. Iibaidacaalí Dios irí càmita yéewa ìiraca uva⁺ ituní. Càmita nacái iyáa uva⁺ ìyacanáca. Càmita nacái idalúa íiwita ibáináwa. Canácata nacái yéewaná idunùaca yéetээрими ìwali éwita yéenásàirisíwamicáanítáni. Iibaidacaalícáwa Dios irí, iwàwacutá ìyaca masacàawaca mamáalàacata. Idéca imáalàida íibaidacaléwa Dios irí, yá iwàwacutá itéca pìrái, pan nacái sacerdote⁺ yàatalé yéewanápiná namànica sacrificio⁺ asìali ibáyawaná ìwalíise. Yásí idalúaca íiwita ibáináwa átata. Yá yeedáca íiwita ibáináwa yeemácaténá quichái irìculé altar⁺ manuíri íinata. Idécaalí imàni macáita càì, yásí imáalàidaca íibaidacaléwa Dios irí. Néese, yásí yèepùà ìira uva⁺ ituní àniwa.

Los israelitas parten del Sinaí

Números 9.15-10.36

Idécanáami Moisés ibàlùadaca Dios icapèema, yásí abéeri acalèe ibàlùaca íinata èeríapinama. Táiyápinama nacái icànaca amaláwaca. Naicácaalí acalèe iyamáacawa Dios icapèema íinata, yá israelitanái⁺ náalíacawa càmitanica nàawa. Néese abéeri camuí quiríta idénáami namusúacadenáamiwa Egipto irìcuíse, yásí acalèe íiríacawa Dios icapèe íicha chènuniré. Quéechacáwa nàacawa níái Judá itaquénáimica, níái nacái Isacar itaquénáimica, Zebulón itaquénáimi nacái. Néese yásí nàacawa náami níái levitanái⁺ itéeyéi Dios icapèema icàwa, yàasu wáluma nacái. Néese yásí nàacawa náami níái Rubén itaquénáimica, níái

naçái Simeón itaquénáimica, níái naçái Gad itaquénáimica. Néese nàacawa náami áibanái levitanái⁺ itéeyéica Dios icapèe yàalubáiná canánama Dios icapèe íicha. Néese nàacawa náami níái Efraín itaquénáimica, níái naçái Manasés itaquénáimica, Benjamín itaquénáimi naçái. Néese nèepùaca nàacawa náami àniwa níái Dan itaquénáimica, níái naçái Aser itaquénáimica, Neftalí itaquénáimi naçái.

El Señor promete carne a los israelitas

Números 11

Néenialíté níái israelitanái⁺ náicháaníté Dios irí máinícáiná cáulenáca nàyaca néré. Yá báawaca Dios yéemíaca nasàna, yá ibànùà nàatalé quichái yeemácaténá náicha nayàcale itéese. Néese nàacatéta Moisés yàatalé. Yá náima irí:

--¡Pisutá Dios wàwali ichacàidacaténá yáara quicháica! --náimaca Moisés irí. Néese Moisés isutáca Dios cáiwíiri iyú. Yásí Dios ichacàidaca náichaní.

Aibaalí àniwa, máiní ínuca nayáaca macái èeri yái manáca⁺. Nawàwa nayáaca áibéeri yàacàsita iyúwaté nayéeri Egipto néré. Nawàwa náicháaníca áiba yàacàsi ìwaliná. Yá natàaníca Dios íipunita, Moisés íipunita naçái, íná yéewa báawaca Dios iicáca náiwitáise. Moisés naçái báawa iicáca náiwitáise. Yá Moisés íimaca Dios irí:

--Pía, Dios piyúudàa núa. Càmita yáalimá náiwacali núa quirínama --íimaca yái Moisésca. Néese Dios íima Moisés irí:

--Piwacáida níái setenta namanùbaca israelitanái⁺ íiwacanánáica. Siùcade numàacaca cáalíacáiyéipiná nía nayúudàacaténá pía. Siùcade nubànùacué pirí iinási manùba piyéeripiná abéeri quéeri àta cáuláicacatalétacué pía

iyúwa --íma yái Diosca. Néese, Moisés càmita yeebáida cayábani. Yá íma Dios irí:

--¿Càinásica iyú píalimá pibànùaca iinásiwa sies-
cientos mil namanùbaca asianái iyáapiná abéeri quéeri?
--íma yái Moisésca.

--Núaliméeri nudé numànica càide iyúwa núumáaná.
Picùà piicáwani. Piiquéericawéera yái núuméerica iwali
--ímaca yái Diosca.

Néese Moisés iwacáida níái israelitanái— íiwacaná-
náica. Dios imàacaca cáaliacáiyéica nía. Yá nayúudàaca
Moisés icùaca níái israelitanái⁺. Néese Dios ibànùà
chàcani imanùbaca ná chínamáiwaca. Náalacawa cáliacubàata

nalí, yásí israelitanái⁺ nanúadáidaca nía. Yá nachuìdaca
yái naináca. Néese báawaca Dios iicáca náiwitáise nacuí-
sacáiná quéechani, íná yéewa ibànùaca nàwali úláicái.
Yásí cáuláicaca madécaná wenàiwica. Yá manùbéeyéi
yéetácawa.

Aibaalí àniwa Dios ibànùacadénáamité chácani, Moisés ibèeru, íipidenéechúa María, Aarón nacái, yáté nadàba natàaní naméeréeri Moisés íipunitawa. Báawa nacái naicáca úái Moisés vácawéetúaca cúulíichúa, càmicáiná israeli-tanái⁺ yéená úa. María, Aarón nacái nayúunáida cachàiníiri Moisés iicáca yáawawatá. Moisés quéwa càmita cachàiníiri iicáca yáawawa. Yá Dios yáalíawa ìwali yái iyúwa náimáaná Moisés ìwali. Yá Dios imáidaca nía máisibanama nàwacáidáyacacawa icapèema néréwa. Néese Dios yàalàaca cachàiníiri iyú María, Aarón nacái nadécáiná natàaní báawéeri iyú Moisés ìwali. Yá íima nalí:

--Máiníiri cayábaca íibaidaca nulí yáara Moisésca. Yá nutàaní yáapichata nunùmawáiseyata, yáara Moisésca --íimaca nalí yái Diosca. Néese, báawaca Dios iicáca náiwitáise, Aarón, María nacái. Yásí yùuwichàidaca María cháunási imanùbacaanáami iyú. Yá cabalèeca uímami, iyúwa yéetéerimi íimami yáaséerica. Moisés quéwa isutáca Dios ichùnìanápíná úa. Yásí Dios imàacaca ichàbacawa uícha yái úláicáica. Dios quéwa càmita imàacaca uèpùacawa yàcalerìculé. Iwàwacutá ùyaca méetauculéta nayàcale íicha, abéeri semana ùuwichàacaténácáwa néré.

María idécaalí uèpùacawa yàcalerìculé, yá níái israelitanái⁺ nàacawa àniwa Parán yàasu cáli néré canácatalé wenàiwica. Aléde Dios ichùulì Moisés ibànùanápíná doce namanùbaca asíanái Canaán yàasu cáli nérépiná.

Macáita níái yaawiríaca israelitanái⁺ nabànùà abéeri asìali, íná yéewa Moisés ichùulìà doce namanùbaca asìanái yàacawa. Yá Moisés íima nalí:

--Piacué piicáca yáde Canaán yàasu cáli, piicácué níái wenàiwica ìyéeyéica néré, piicácué cayába yáde cálica. Cayába càasuná wáibaidaca wabànacale yàalu néeni-bàa --íimaca nalí yái Moisésca. Néese nàacawa naicáca yái cálica. Cuarenta namanùbaca èeri idénáami, yá nèepùacawa nacàlidacaténá nalí macáita níái israelitanáica⁺. Yá náima israelitanái⁺ irí:

--Cayábacata yáde cálica quéwa níái ìyéeyéica néré máiní cachàini báawaca nía. Aibanái nèewibàa cáalanamée-yéi. Idènièyèi icapèewa manuínaméeyéicué iwáiná --náimaca.

Níawamita Josuéquéi, Efraín itaquénáimi yéená, yá nacái Caleb, Judá itaquénáimi yéená, níata náináidaca yái iyúwa iwàwacutáaná israelitanái⁺ namànica úwi náipunita níái Canaán yàasu cáli mìnánái, Josuécáiná, Caleb nacái neebáida Dios itàacái iyúwa iyúdàanápíná israelitanái⁺. Yá náima nalí níái israelitanáica⁺:

--Ewita cáalanaméeyéicáaníta níái ìyéeyéica néré quéwa Dios iyúdèeyéi wíawa, weedáanápíná náicha yáde cálica --náimaca níái Josuéca, Calebca áiba. Néese níái diez namanùbaca Josué yáapichéeyéica càmìta nawàwa nawà-lùacawa Canaán yàasu cáli néré íichaná namáalàacawa néetácawa níái israelitanáica⁺. Yá macáita wenàiwica yeebáca natàacái níái diez namanùbaca. Càmìta nawàwa néemìà Josué itàacái, Caleb itàacái nacái. Iná yéewa nèepùà nadàba nacuísaca Moisés àniwa, Aarón nacái. Náima nalíwáacawa:

--Cayábacatá wàyacaalítá mamáalàacata Egipto yàasu cáli néenítá. Wàacuéwa weedáca walíwa wáiwacali wàlisàiwà itéeripíná wía Egipto néré àniwa --náima néemíanicawa

nalíwáacawa, náicháaníca abéeri catánama. Néese Dios íma Moisés irí:

--Siùcasíde báawa nuicáca náiwitáise, níára israeli-tanáica⁺, càmicáiná nawàwa neebá yái nùanápináca nali yáde cáli. Iná yéewa nuwàwa numáalàidaca nía macáita. Yá numàacaca manùbéeyéipiná pitaquénáíwa, ìyéeyéipiná Canaán yàasu cáli néré --íma yái Diosca. Moisésta quéwa íma Dios irí:

--Picá pimáalàidaca nía, íichaná Egipto mìnanáí yéemla naináwaná. Yá nayúunáidacáicha pimáalàidaca níára israelitanái⁺ càmicáínátá pidé píalimá píaca nali Canaán yàasu cáli. Pimàacaca piwàwa nabáyawaná íicha àniwa --íma yái Moisésca.

--Uwé, càmita numáalàidaca níawa. Siùcade numàacaca nèepùnícawa quiríta cuarenta namanùbaca camuípiná aléde canáataléca wenàiwica. Néese, macáita níára càmiíyèi

yeebáida yái núumáaná, yá yéetéeyéipináwa. Níawamita Josué, Caleb nacái níata numàaquéeyéipiná iwàlùacawa Canaán yàasu cáli néré --íimaca Moisés irí yái Diosca.

Yá néese, isicúata Dios inúaca níái diez namanùbaca asìanáimi, níái yèeyéimicawa Josué yáapicha, báawacáiná namànica israelitanái⁺ íiwitáise Dios íipunita. Níawamita Josué, Caleb nacái càmfíyéi yéetáwa.

Néese Moisés icàlidaca israelitanái⁺ irí càide iyúwa Dios íimáaná irí. Yásí achúmaca nawàwa. Yá nawènùadaca náiwitáisewa namànínápiná úwi needácaténá Canaán yàasu cáli. Dios quéwa càmita iyúudàa nía, íná yéewa nàuwidenái imawèniaca nía. Càitaté Dios yáasáida náalíacawa iyúwa nèepùnínápináwa cuarenta namanùbaca camuí quiríta canácatalé wenàiwica.

La rebelión de Coré y su castigo

Números 16-17

Néenialíté abéeri asìali íipidená Coré càmita quirí-
nama iwàwa yeebáca Moisés itàacái. Yácata Leví ìirí Coat itaquéerimi nacái càide iyúwa Moisés. Aiba pucháiba asìanáí abédanaméeyéita íiwitáise Coré yáapicha. Níái pucháiba asìanáica níata Rubén itaquénáimi. Abéeri íipidená Datán, áiba íipidená Abiram. Aibanái doscientos cincuenta namanùbaca israelitanái⁺ íiwacanánái abédanaméeyéita nacái íináidacawa náapicha àniwa. Néese macáita nía nàacawa Moisés, Aarón áiba nàatalé, yá nacuísáidaca Moisésnáí càmicáiná nawàwa náiwacalica Moisés quirínama. Néese Moisés íima nalí:

--Amalácaalí àniwa Dios yáasáidapínácuéwa píalíacawa cawínásí yáaliméeri íibaidaca Dios irí sacerdote⁺ iyú. Pía, Coré, píata abéeri levitanái⁺ yéená, íná yéewa pèepùnídaca Dios icapèè yàasu yàalubáiná mabáyawanéeyéica.

¿Cáná piwàwa pimàni quiríta càide iyúwa sacerdote⁺?
--íimaca yái Moisésca. Néese Moisés imáida Datán, Abiram
nacái nàacaténáwa Dios icapèema néré. Càmita quéwa nawàwa
nàacawa néré. Nabànùacáita meedá tàacáisi Moisés irí.
Náima irí:

--Pidéca pichìwáidaca wía. Picàlidaté walí yái iyúwa
wàyáanápíná cayábéeri cáli íinata. Siùcade wèepùnicawa
mamáalàacata báawéeri cáli íinata, yáara canácatalé
wenàiwica. ¿Càiná imàaca pía wáicha wáiwacalipiná?
--náimaca nabànùaca tàacáisi Moisés irí. Néese Moisés
íima Coré irí:

--Táwicha, mapisáita, pìwacáida macáita níái asìanái
abédanaméeyéi náiwitáise píapicha Dios icapèema inùma
néré. Pitécué píapichawa macáita pìasu quichái yàalucawa.
Pitécué nacái incienso⁺ pumènfiri isànfirica peeméeripi-
nácué néré --íimaca nalí yái Moisésca.

Yá amalácaalí yá nadé nàwacáidáyacacawa néré macáita.
Néese Dios ichùulìà nàacawa náicha méetauculé níái áiba-
náica. Iwàwacutá nabàlùacawa méetauculé nacapèema íicha
níái máisiba asìanái càmfíyéica iwàwa yeebáca Moisés
itàacái. Néese Dios yàacùadaca cáli. Yá nacaláacawa néré
níái máisiba asìanái báawanaméeyéica. Natúacawa nacái
néré níái nacapèema, néenánáimi nacái, néenibenái nacái,
nàasumi nacái. Macáita náuwàacawa néré nàasu yáapichawa.
Yásí cáli yèepùà ibàlìacawa àniwa. Néese Dios ibànùà
nacái quichái acalèe yèewíise, yái acalèe ibàlièrica Dios
yàasu yàalubái mabáyawanéerica. Yásí quichái yeemáca níái
doscientos cincuenta namanùbaca asìanáica yeeméeyéicaté
yàacawa incienso⁺ pumènfiri isànfiri. Càitaté Dios
yáasáidaca náalíacawa Moisés náiwacalipiná níái israeli-
tanáica⁺. Dios iwàwa nacái yái Aarónca náiwacalipiná
nacái níái sacerdotenáica⁺.

Aiba èeri àniwa, níái wenàiwicaca idàba natàaní báawéeri iyú Moisés ìwali, Aarón ìwali nacái. Nabáyawaná-catatésa níái Moisésnáica iyúwa nadééná yéetácawa náicha níái wenàiwicanáimica, níái Corénáimica. Yásí báawaca Dios íicáca náíwítáise àniwa. Yá idàbaca inúaca nía. Néese Moisés ichùulì Aarón itéenápíná yàasu quichái yàaluwa, yeemácaténá incienso⁺ pumènífiri isàni wenàiwicacái yèewibàa. Yásí càmita quirí Dios inúaca nía, quéwa nadéca néetácawa catorce mil setecientos namanùbaca wenàiwica. Néese Dios íima Moisés irí:

---Pichùulì náiwacanánái natéenápíná pìatalé yáara nàasu chuìnáméeyéi àicucawa, itéeyéica nacáapirìcuwa. Náiwacanánái níái doce namanùbaca yaawiríasi iwàwacutá natànàaca náipidenáwa ìwali yái nàasu àicucawa. Pitànàa nacái Aarón íipidená Leví itaquénáimi yàasu àicuwa. Iwàwacutá pitéca macáita nàasu àicu nucapèemalìculé. Yá núasáidaca nalí cawinácaalí nuwàwéeri íibaidáanápíná nulí sacerdote⁺ iyú. Yá numàacaca ibáiná imusúacawa íicha yái yàasu chuìri àicucawa itéerica ícáapirìcuwa --íimaca irí yái Diosca.

Néese Moisés icàlidaca macáita càide iyúwa Dios íimáaná. Yásí natéca nàasu àicuwa Moisés irí níái israelítanái⁺ íiwacanánáica. Yá Moisés itéca Dios icapèemalìculé níái nàasu àicuca. Néese áiba èeri àniwa yásí íicáidaca nía nàasu àicuca. Yá íicáca yái àicu Aarón íipidená ichànàacatáicawa. Yá nacái idé imusúacawa yái ibáináca. Imusúa nacáíwa yái ííwináca, ìyacaná nacái. Yá Moisés yeedáca níái nàasu àicuca, yáasáidacaténá naicá nía. Néese Dios ichùulì Moisés icùanápíná Aarón yàasu àicuca Dios icapèema néré, yái imàdàaná irìcu, mabáyawanéeri Dios yàasu yàalubái ìyacatáica. Imàni càì íichaná áibanái itàaníca báawéeri iyú Aarón ìwali. Yá Moisés icùaca néréni yái àicuca.

Néese níái israelitanáica⁺ nàanàaca Cades yàasu cáli ínatalé. Néréca uétácawa úái Moisés ibèeruca, ípidenée-chúa María. Néese nabàliaca úa.

Canáca néré úni wenàiwicanái ìiréeripiná. Néese nacuíscaca Moisés. Yá náimaca irí:

--Cayábacaté Dios inúacaalí wíatá Corénáimi yáapichatá, Datánnáimi nacái yáapichatá, Abiramnáimi nacái yáapichatá. Pidé peedáca wía Egipto yàasu cáli ícha. Mawènta walí quéwa máinicáiná chuica cáli cháí íná canáca yéewaná idàwinàacawa walí cháí. Canáca walí úni cayába wàirapiná --náimaca irí. Néese Moisés, Aarón yáapicha nàacawa Dios icapèema inùma néré. Yá Dios itàaníca Moisés yáapicha néré. Yá íima Moisés irí:

--Peedá pìasu àicuwa picáapirìcuwa. Néese pìà Aarón yáapicha pìwacáida nía macáita níade wenàiwicaca. Néese picàlida íba irí. Yásí úni imusuéripináwa íba yèewíise --íimaca yái Diosca. Néese Moisés, Aarón nacái nàwacáidaca macáita níái wenàiwicaca. Néese Moisés itàaníca nalí lúasi iyú. Yá íima nalí:

--Péemiacué, píacué báawéeyéi meedá. Càmita núalíawa cáná yéewaná iwàwacutá numusúadacuéca pirí íba yèewíise úníjá --íimaca nalí yái Moisésca. Néese yái Moisés inúa pucháiba yàawiría yái íba yàasu àicu iyúwa. Yásí imusúacawéi única íba yèewíise. Yá imusúacawa manuí úni. Iná macáita wenàiwicanái náalimá nàiraquéi única, napìranái nacái. Báawacata quéwa Dios iicáca namànírica, níái Moisés, Aarón nacái càmicáiná namàní càide iyúwa ímáaná nalí. Quéechacáwa Dios ichùulì Moisés itàanífinápiná íba irí. Moisés itàaní quéwa lúasi iyú wenàiwicanái irí. Néese inúaca íba. Iná yéewa báawaca Dios iicáca namànírica. Yá íimaca Moisésnáí irí:

--Càmicáinácué peebáida nutàacái, càmitacué nacái pìaca nuímiétacaná wenàiwicanái yaacúalicu, yásícué càmita piwàlùapináwa Canaán yàasu cáli ínatalé níade wenàiwicanái yáapichawa. Iwàwacutácué péetácawa cháí chuícataléca cáli --íimaca nalí yái Diosca.

Néesecáwa maléená èerita idénáami, yá Aarón yéetácawa. Yásí yái ìiri ibèeri ípidenéeri Eleazar ìyaca yáaniri yáamirícubàamìwa, íibaidaca Dios irí sacerdotenái⁺ íiwacali iyú.

La serpiente de bronce
Números 20.14-21; 21.4-9

Batéwa cuarenta namanùbaca camuí, níái israelitanái⁺ nèepùnícawa mamáalàacata chuìri cáli ínata, canácatalé

yàcale. Yá néese natàaní báawéeri Moisés ípunita, Dios ípunitatá nacái. Yá nàacawa nawàlùacaténá Canaán yàasu cáli néré. Iwàwacutá quéwa nàacawa méetaucubàa náicha níái Edom yàasu cáli mìnánái. Níái Edom mìnánái yái Jacob yéenásàirimi Esaú itaquénáimica. Níái Edom mìnánáica càmita namàaca níái israelitanáica⁺ nachàbacawa nàasu cáli ínatabàa.

Néese níái israelitanáica⁺ natàaníca Moisés ípunita maséecáiná nawàwawa nèepunícawa meedá. Maséeca nacái nawàwa nayáaca mamáalàacata maná⁺. Nadécáiná natàaní càì, íná Dios ibànùu nalı àapi caculáléeyéi nayàcale irìculé. Níái àapínái naamíaca madécaná wenàiwica, yásí manùba yéetácawa àapi iyú. Néese níái israelitanáica⁺ náalíacawa Dios idé ibànùuca nalı àapi yùuwichàidacaténá nía. Yùuwichàida nía nadécáiná natàaní báawéeri iyú Dios ípunita, Moisés ípunita nacái. Néese nàacawa Moisés yàatalé natàaníca Moisés yáapicha. Nasutáca Moisés isutáanápíná nalı Dios yúucáanápíná náicha àapi. Yá Moisés isutáca nalı Dios, néese Dios íima írí:

--Pimàni abéeri àapi yéenáiwana⁺ nacáiri bronze⁺ íichájá. Pichànàida àicu cáaléeri ipùatalìcuni, yái àapi yéenáiwana⁺. Néese, níái àapi yaamiéyéica naicáidacaalí irí yái àapi yéenáiwana⁺, yásí ichàbacawa náichájá, yái àapi iculáléca --íimaca yái Diosca Moisés irí. Néese Moisés imàni càide iyúwa Dios ímáaná irí. Néese yá ichàbacawa náicha yái àapi yaamiérica nadécáiná naicáidaca irí meedá yái àapi yéenáiwana⁺.

Israel derrota a sus enemigos

Números 21.21-35

Néese níái israelitanái⁺ íiwacanánáica nabànua tàacáisi irí yái amorreonái íiwacali. Nabànua tàacáisi nasutáca imàacáanápíná nachàbacawa matuíbanáiri iyú yàasu cáli íinatabàa. Càmita quéwa iwàwa nachàbacawa néré. Yá ìwacáidaca macáita yàasu úwináíwa. Yá itéca nía israelitanái⁺ íipunita. Néeni israelitanái⁺ nàwacáidaca nacái nàasu úwináíwa. Yá napélia amorreonái íipunita. Yásí níái israelitanáica⁺ namawèniaca níái amorreonái úwináica. Namáalàidaca macáita níái amorreonáimica. Yá needáca nàasu cáli nàyacaténá néré amorreonáimi yàasu cáli íinatalé. Néese níái israelitanái⁺ nàacawa Basán yàasu cáli nérépiná. Yá Basán mìnánái íiwacali ìwacáidaca nía yàasu úwinái nacáíwa. Yá yàacawa israelitanái⁺ íipunita. Néese Dios íima israelitanái⁺ irí:

--Picácué cáalu pía. Siùcade nuyúudàacué pía àniwájá --íimaca nalí. Iná níái israelitanái⁺ namawèniaca Basán mìnánái. Yá namáalàidaca nía macáita níái Basán mìnánáimica. Yásí israelitanái⁺ needá yái nàasu cálimica nàyacaténá néré Basán yàasu cáli íinatami.

Néese níái israelitanái⁺ nadécaalí namáalàidaca níái amorreonáimica, nía nacái Basán yàasu cáli mìnanáimica nacái, yá nàacawa nayamáacawa néeni yái Moab yàasu cáli íinata. Yái Moab yàasu cáli ìyaca Jordán inanábàa abée-maalé Canaán yàasu cáli íicha. Néese níái Moab yàasu cáli mìnanáí máiní cáaluca nía máinícáiná manùbaca níái israelitanáica⁺. Iná cáalu naicáca nía. Nadé néemìaca israelitanái⁺ iináwaná namáalàidamica níái áiba pucháiba cáli mìnanáimica. Néese Moab yàasu cáli náiwacali ibànùà tàacáisi imáidacaténá abéeri asìali íipidenéeri Balaam. Isutáca Balaam ibànùanápíná chàwicùli israelitanái⁺ ìwali. Níái Madián yàasu cáli mìnanáí abédanamata náiwitáise Moab mìnanáí yáapicha. Néese Balaam idécaalí yéemìà tàacáisi, yá íima nalí:

--Picùacuécáwa achúmatàacáwa. Táwichasí nucàlidacué píríjání Dios ichùuliacaalí nùacawa néré --íima nalí yái Balaamca. Néese Dios íima Balaam irí:

--Picá pìawa náapicha. Picá pibànùà israelitanái⁺ ìwali chàwicùli, numànfiripinácáiná nalí madécanéeri cayábéeri --íimaca yái Diosca Balaam irí. Iná Balaam icàlidaca nalí níái wenàiwicanái irí càmíinápíná yàawa náapicha. Nèesecáwa yái Moab yàasu cáli íiwacali yèepùà ibànùà Balaam yàatalé áibanái wenàiwica cáimiétaquéeyéi náicha níái quéechéeyéicáwa ibànùaca. Yá nasutáca cáiwíiri iyú Balaam yàanápínáwa náapicha. Yá náima irí:

--Pìacaalíwa wáapicha pibànùacaténá israelitanái⁺ ìwali chàwicùli, yásíjá Moab mìnanáí íiwacali yàaca pírí cayábéeri wawàsi manùbawanái cawèníyéi --náimaca Balaam irí. Néese casíimáiri Balaam yéemìaca iináwaná ìwali, yái cayábéeri wawàsica nèeripináca irí, íná yéewa yèepùà

isutáca yéemiawa Dios càinácaalí iwàwacutá imànica. Yá Dios íima irí:

--Uwé, piacawa náapicha. Abéerita quéwa pimàníjá càide iyúwa núumáaná piríjá --íimaca yái Diosca. Báawacata quéwa Dios iicáca Balaam íiwitáise, Balaamcáiná iwàwacáita yeedáca iríwa manùba wawàsi meedá, íná yéewa Dios ibànù abéeri ángel⁺ àyapulìcu ipíchaná Balaam yàacawa néré. Balaam yàacawa burro íinata. Uái burro iicáca ángel⁺ àyapulìcubàa néré. Balaam càmfiri iicá quéwani. Cáaluca burro uicáca ángel⁺ íná uwènùacawa àyapu íicha. Yá Balaam icapèedáidaca úa. Néese, ángel⁺ yàacawa áibaalí néré. Yá àyapu yèeriwa bamuchúamibàa iwáinalìcubàawa. Néese úái burroca uicáca ángel⁺ àniwa, yá uwàwa ùacawa ángel⁺ itéesebàa. Yá ucàbadàaca Balaam yàabàli iwáiná iwéré. Yá Balaam icapèedáida àniwa úái burroca. Néese ángel⁺ yàacawa áibalé Balaam ipíchalépiná. Yái àyapuca máiní máucuca néré, íná yéewa, càmita burro úalimá ùacawa ángel⁺ itéesebàa. Néese burro uicácaalí ángel⁺ àniwa, yá ulìacawa àyapu irìcubàa. Yásí Balaam icuísaca lúasi iyú yàasu burrowa. Yá icapèedáida cachàiníri iyú úa. Iná Dios imàacaca úái burro utàaníca Balaam irí. Yá úuma Balaam irí:

--¿Cáná picapèedáida núa? --úumaca Balaam irí.

--Nucapèedáidaca nùacawa pía pidécáiná píicáaní nuquíiná. Iyacaalí nulí wisuanásitá, yásí nunúaca píatá --íima yái Balaamca ipìra burro iríwa.

--Píalíawa canácatáita nudé numànica pirí báawéeri --úuma úái burroca.

--Núalíacawa --íima yái Balaamca. Néese Dios imàacaca Balaam iicáca ángel⁺ ibàluèriwa àyapulìcubàa. Angel⁺ idènièri espada⁺ machete nacáiri icáapirìcuwa. Néese ángel⁺ yàalàa cachàiníri iyú Balaam idécáiná icapèedáidaca úái ipìracawa. Yá íima Balaam irí:

--Nudé nùanàaca cháí píipunita, nuétáidacaténá píawa, báawacáiná nuicáca píiwitáise, ipíchaná piacawa náapicha níára Moab mìnanáica. Néeni, pipira burro uwènùacawa nuícha --íima yái ángelca⁺.

--Numànica nubáyawanámiwa. ¿Piwàwasica nuèpua nuca-pèe néréwa? --íimaca yái Balaamca. Néese yái ángel⁺ imàacaca Balaam yàacawa náapicha. Yá icàlida Balaam irí:

--Piacaalíwa náapicha, picàlidaca israelitanái⁺ ìwali abéta iyúwa Dios íimáaná pirí --íimaca ángelca⁺.

Néese Balaam yàacawa Moab mìnánái íiwacali yàatalé. Aiba èeri àniwa nàacawa dúli chènuníiri íinatalé. Náalimá naicá néese canánama israelitanái⁺. Néese Balaam ichùu-lia Moab mìnánái íiwacali imàníinápíná siete namanùbaca altar⁺. Néese ichùulia imànica sacrificio⁺ altar⁺ imanùbaca íinatabàa. Iwàwacutá ínúa sacrificio⁺ iyú siete namanùbaca pacá asianái, siete namanùbaca nacái oveja⁺ asianái. Macái altar⁺ imanùbaca íinatabàa iwàwacutá neemáidaca abéeri pacámi, abéeri ovejami⁺ nacái. Néese

yái Moab mìnánái íiwacali imàni càide iyúwa Balaam íimáaná irí. Néese Balaam íima irí:

--Picùaca núa chátájáara, nùacáwacawa achúmáanata déeculé. Núalimáida nuípunitáidacáwaca néré Dios --íimaca yái Balaamca. Yá Balaam yàacawa náicha. Yásí Dios yáasáidacawa Balaam irí, icàlida nacái irí càide iyúwa iwàwáaná Balaam íimaca israelitanái⁺ ìwali. Néese Balaam yèepùà Moab mìnánái íiwacali yàatalé. Néese Balaam íima irí:

--Pidé pimáidaca núa nubànùacaténá chàwicùli israelitanái⁺ ìwalitá. Càmita quèwa núalimá numànica càì Dios-cáiná iwàwa imànica nalí cayábéeri. Idéca imàacaca manùba nía. Manùbacáiná nía íná canácata yáaliméeri iputáca nía càisimalénácaalí nía. Núalíacawa Dios iwàwa imànica nalí cayábéeri mamáalàacata --íimaca yái Balaamca. Néese, náiwacali idécaalí yéemiacani, yá máini calúacani. Néese, Balaam íima irí:

--Càmita núalimá nucàlida áiba tàacáisi méetauculéeri Dios itàacái íicha --íimaca yái Balaamca.

Néese yái Moab mìnánái íiwacali itéca yàacawa Balaam áiba dúli íinatalé. Yá imànica áiba siete namanùbaca altar⁺ àniwa. Yá inúaca pacá asìanái ovejanái⁺ nacái àniwa. Yá yeemáida nainámi altar⁺ imanùbaca íinata sacrificio⁺ iyú àniwa. Yásí Balaam íima irí àniwa:

--Péemia yáara. Dios càmfiri iwènùada íiwitáisewa càide iyúwa wenàiwicanái. Idé icàlidaca iwàwa imànica cayábéeri israelitanái⁺ irí. Yásí báisíirita imàníiripiná nalí cayábéeri. Càita iwàwa nucàlidaca pirí. Càmita núalimá nuwènùadaca Dios íiwitáise. Dios càmfiri iicá nàwali báawéeri níái israelitanáica⁺. Yá yàacawéeridaca nía. Canáta yáaliméeri ibànùà chàwicùli nàwalíjá --íimaca yái Balaamca. Yái Moab mìnánái íiwacali càmita iwàwa yéemiaca irí. Yá íima Balaam irí:

--Càmicaalí píalimá pibànùà nàwali chàwicùli, néese,

picá pibànùà nàwali cayábéeri tàacáisíjá, picá pisutá Dios imàníinápíná nalí cayábéeri --íimaca.

Néese yái moabitanái íiwacalica yeedáca Balaam áiba dúli ínatalé àniwa quiríta. Yá imànica siete namanübaca altar⁺ namànicaténá sacrificio⁺ àniwa. Càmita quéwa Balaam isutáca yéemíawa Dios, yáalíacáiná Dios iwàwa imàni israelitanái⁺ irí cayábéeri. Iicáidacaalí israelitanái⁺ nayamáacataléwa, yá Espíritu Santo icùaca Balaam íiwitáise yéewanápíná icàlidaca tàacáisi Dios inùmali-cuíse. Yá íima:

--Dios imàacaca nuicáca yéenáiwanási, nucàlidacaténá tàacáisi inùmali-cuíse. Máiní cachàinica níade israelitanáica⁺ Dioscáiná iyúudàaca nía. Imàaquéeripíná namáalàidaca níái nàuwidenáicawa. Dios yùuwichàidéeripíná macáita níái imàníiyéica báawéeri israelitanái⁺ irí. Diosta quéwa imàníiripíná cayábéeri nalí níái imàníiyéica cayábéeri israelitanái⁺ irí --íimaca yái Balaamca Espíritu Santo inùmali-cuíse. Néese moabitanái íiwacali idécaalí yéemíaca, yá calúaca báawanama. Yá ibànùà Balaam yèepùacatéta íichawa. Yá íima Balaam irí:

--Quéechatécáwa nuínáida nùacaténá pirí manùbawanái cawèníiri. Siùcade càmita nùà piríjáni, càmicáiná pidé pimànica nulí càide iyúwa nuwàwáaná --íimaca. Néese Balaam íima irí:

--Nudé quéwa nucàlidaca pirí manùbàawiríani, iyúwa iwàwacutáaná nucàlidaca pirí càide iyúwa Dios iwàwáaná. Siùcade nùacawa píicha. Nudènià áiba wawàsita àniwa nucàlidacaténá piríjá. Siùcade núalíaca Dios iyúudèeyéipíná israelitanái⁺ namáalàidacaténá níái moabitanáica, nía nacái Edom yàasu cáli mìnanáica, níái nacái Amalec yàasu cáli mìnanáica, níái nacái quenitanáica. Núalíacawa nacái iyúwa áibaalípiná abéeri Náiwacalipíná imichàawa

icuèripiná nía --íimaca yái Balaamca. Néese Balaam yèepùà ìyacaléréwa.

Los israelitas dan culto a Baal-peor

Números 25

Aibaalí àniwa, Balaam ichùulìà níái inanáica moabitánái, níái madianitanái inanái nacái. Yá ichùulìà nía càide iyúwa náalimáaná namànica báawéeri israelitanái⁺ irí. Ichùulìà nàanápíná napáchiaca meedá israelitanái⁺ yàatalé. Néese níái inanái namáida israelitanái⁺ nàanápíná moabitanái yàasu fiesta nérépiná, alé moabitanái nanúacatái napìrawa nàasu cuwáisàiri iríwa, íipidenéeri Baal-peor.

Càita Balaam ichùulìà nía meedá namànicaténá báawéeri israelitanái⁺ irí. Néese níái inanái namáidaca israelitanái⁺ nàasu fiesta néréwa. Néese áibanái néená israelitanái⁺ nadàba nàaca cuwáinái icàaluíniná. Nadàba nacái naduica inanái, níái Moab mìnanáica, níái nacái inanái Madián yàasu cáli mìnanáica. Yásí báawa Dios iicáca náiwitáise. Yá Dios ichùulìaca Moisés, nía nacái israelitanái⁺ nanúanápíná macáita níái yéénánáíwa yèeyéica cuwáisàiri icàaluíniná. Dios inúa nacái áibanái úláicái iyú, íná yéewa veinticuatro mil namanùbaca wenàiwica néetácawa nabáyawaná iwalíisewa.

Néese àniwa Dios ichùulìà níái israelitanái⁺ namànica úwi madianitanái íipunita. Iwàwa yùuwichàidaca níái madianitanáica nadécáiná náalimáida naicáwa israelitanái⁺ nàanápíná cuwáinái icàaluíniná, namàníinápíná nacái báawéeri. Néese níái israelitanái⁺ nàwacáida nàasu úwináíwa. Yásí namàni úwi madianitanái íipunita. Yá namawèniaca nía. Yá nanúaca nacái Balaam náapicha níái canánama béeyéi madianitanáimica.

Néese israelitanái⁺ nàyacaalí Moab yàasu cáli néré mawiénita Jordán inanábàa irí, yá Dios ichùulì Moisés, Eleazar nacái naputàanápíná náalíacaténá càisimalénácaalí namanùbaca níái israelitanái⁺. Dios ichùulì naputàanápíná nía, nadécáiná nachàbacawa cuarenta namanùbaca camuí néese, yái quéechéericáwa naputàanáca. Yá Moisésnái naputàaca àniwa. Yá naputàaca seiscientos un mil, setecientos treinta namanùbaca aslanái idènièyèica veinte namanùbaca camuí ichàbaníisenama. Dios ichùulì namànínápíná càì náalíacaténá càinápínácaalí nàwacùà nàwaliwa Canaán yàasu cáli nàanàacaalí néréwa. Níái naawiríanái manùbéeyéi yéénánái needá nalíwa manuí yàasu cáliwa. Níái canéeyéica manùba yéénánái yá needáca nalíwa achúmáanata nàasu cáliwa. Moisésnái càmita naputàa níái levitanáica⁺, càmicáiná levitanái⁺ yeedáwa nàasu cáliwa. Yá Moisés iputàaca nía méetaucuta. Nàyaca veintitres mil namanùbaca béeyéi, sumànái nacái idéeyéi ichàbacawa abé quéeri quéwa. Nadécaalí naputàaca macáita israelitanái⁺ yá Moisés, Eleazar nacái náalíaca iyúwa canánama béeyéimisíwa nadééná néetácawa, níái Moisésnái naputèeyéicaté dúli Sinaí néré cuarenta namanùbaca camuí néese. Nadé néetácawa chuìri cáli canácatalé yàcale càide iyúwa Dios íimáaná nalí càmicáínaté nawàwa nawàlùacawa Canaán yàasu cáli néré. Níawamita imàacawa: Moisés, Josué nacái, Caleb áiba, neebáidacáínaté quéwa Dios itàacái.

Néese níái Rubén itaquénáimi níái nacái Gad itaquénáimi nadèniaca madécaná napìranáíwa. Yá cayába naicáca abéeri cáli napìranái ìyacatáipiná. Yái cáli càmfiri ìya Canaán yàasu cáli íinata. Iya quéwa mawiénita irí quéwa Jordán inanábàa abémáisetá. Yá nàaca natàaníca Moisés yáapicha. Yá náimaca irí:

--Cayábaca waicáca yáde cálica wapìranái ìyacatáipiná. Cayábasica pimàacaca wàyaca cháí Canaán yàasu cáli íicha --náimaca Moisés irí. Idécaalí yéemiacani, yá maséeca Moisés iwàwa. Iináidacawa cáalupínásica níái áibanái israelitanáica⁺ càmicáiná Rubén itaquénáimi iwàluèyéipináwa náapicha Canaán yàasu cáli néré. Càmita Moisés iwàwa Rubén itaquénáimi nacalùadáidaca israelitanái⁺ càide iyúwaté níái diezmi namanùbaca nàawirináimi nadéénaté nacalùadáida nía cuarenta namanùbaca camuí néese. Néese níái Rubén itaquénáimica, Gad itaquénáimi nacái náimaca Moisés irí:

--Matuíbanáita. Pimàacacaalí wàyaca cháí, yá wamàacaca wéenibewa cháí wàacawéeyéi nacái. Yá wamàacaca nía yàcale irìcu, idènièyéica iwáináwa itéesewa. Yá wàacawa wéenánái yáapichawa wayúudàacaténá namàni úwi néré --náimaca Moisés irí.

--Uwé. Abéeritacué quéwa, picácué piwènùada píiwi-táisewa --íimaca nalí yái Moisésca. Néese Moisés yàaca nalí yái cálica abémaalé Canaán yàasu cáli íicha. Càicaté Moisés imàacaca nía Rubén itaquénáimi, nía nacái Gad itaquénáimi, néená nacái níái Manasés itaquénáimica.

Néese Dios icàlidaca Moisés irí alénacaalí imanuíca Canaán yàasu cáli imáalàanácawa. Ichùulìa Moisés iwacùnápíná nalí yèewi cáli yái Dios yèeripíná nalí. Iwàwacutá Moisés iwacùaca nalí níani, nueve namanùbaca yaawiría áibanái yéená nacái nàyacaténá néenibàa. Néese náuca suerte⁺ nàwacùnápíná nalíwáacani yái cálica. Néese Dios ichùulìa yái sacerdotenái⁺ íiwacali íipidená Eleazar yúucáanápíná suerte⁺ Josué yáapicha, yái náiwacalipínáca Moisés yáamiricubàamipínáwa. Yá Dios ichùulìa nàwacùnápíná yái cáli israelitanái⁺ irípiná. Dios imàacaca abéeri asìali macái naawiría imanùbaca íicha nayúudàacaténá Eleazar, Josué nacái. Néese Dios íima Moisés irí:

--Canácaalí abéeri asìali ìiri asìali, yá pìaca íidu yàasu cálitá. Iwàwacutá úái íidu ucásàawa uawiría yèewéeri yáapichatáwa íichaná cáli imáalàacawa uawiría mìnánái íicha --íimaca yái Diosca.

Càmita nàwacùà nàasu cáli yéená níái levitanáica⁺. Iwàwacutá áibanái yaawiríanái yàaca levitanái⁺ yàcale cuarenta y ocho namanùbaca nayàcalepiná. Iwàwacutá nacái nàaca nalí manacúali yàcale itéeséerica napìranái ìyacatáipíná. Macái naawiría imanùbaca iwàwacutá nàaca levitanái⁺ irí yàcalepiná. Níái naawiría needácaalí manuí cáli iwàwacutá nàaca levitanái⁺ irí yàcale manùba nayàcalepiná. Néese, níái naawiría achúmacaalí needáca cáli, yásí iwàwacutá nàaca máisibawanáita yàcale levitanái⁺ irí nàyacalepiná. Iwàwacutá levitanái⁺ imàacaca seis namanùbaca yàcale nacùacaténá wenàiwica idéeyéi inúaca wenàiwica mabáyawanéeri yáalimá. Yá ìyaca néré matuíbanáica íichaná yéetériwa yéenánáimi inúacani. Yàanàacaalí néré

abéeri wenàiwica inuéri meedá iríwa áiba wenàiwica lúasi iyú, yá iwàwacutá yàcale íiwacanánái yéemladaca iináwaná nachùuliacaténá nanúanápináni. Yàanàacaalí wenàiwica inuéri mabáyawanéeri yáalímá, yá iwàwacutá iyaca yàcale-ricuta àta yéetácatalétawa sacerdotenái⁺ íiwacalica. Néese idécaalí yéetácawa yái sacerdotenái⁺ íiwacalica, yásí yái wenàiwicaca yéewa ipáchiaca méetauculé yàcale íicha. Yáalímá nacái yèepùà icapèe néréwa àniwa. Imusúacaalíwa yàcale íicha ipíchawáise sacerdotenái⁺ íiwacali yéetácawa, yásí yéetériwa yéenanáimi inúaca mabáyawanátani. Dios iwàwa namàaca máisiba yàcale nachùuliacatalépináwa abéemaalé Jordán inanábàa. Iwàwa nacái máisiba abéemaawáise Jordán inanábàa.

El discurso de Moisés

Deuteronomio 1-11

Cuarenta camuí idénáami íicha yái èeri namusúacatáitéwa Egipto yàasu cáli íicha, yásí níái israelitanái⁺ nàyaca mawiénita Canaán yàasu cáli irí, yái cálica Dios yèeripináca nalí. Moisés yáalíawa càmfínápiná iwàlùawa náapicha Canaán yàasu cáli íinatalé. Dioscáiná idé icàlida irí iyúwa yéetáanápináwa ipíchawáise nawàlùacawa néré, abé yàawiríacáinaté Moisés càmita yàaca Dios íimiétacaná wenàiwicanái yaacúalicu. Iná Moisés iwàwa icàlidaca israelitanái⁺ irí Dios itàacái ipíchacáwa yéetácawa. Iwàwa icàlidaca àniwa nalí iyúwa Dios ichùullanáté neebáidáanápiná itàacái dúli Sinaí néeni. Iwàwacutá icàlida nalí macáita iyúwaté iyáaná, nadécáiná néetácawa níái náanirináimica òyéeyéicaté dúli Sinaí néeni. Yá Moisés íimaca nalí:

--Bàaluité Dios iwàwatécué píanirináimi iwàlùacawa nàyáanápiná Canaán yàasu cáli néré. Yá wabànùaté doce

namanùbaca asìanái nàaca naicáca yái cálica. Néese, nèepùacaalíwa diez namanùbaca asìanái náicha nacalùadáida macáita néenánáiwa israelitanái⁺ íná càmítacué píaniri-náimi iwàwa yàacawa néré. Yásí Dios ichùulìà wèepuníiná-pináwa cuarenta namanùbaca camuípiná chuìcatalé cáli canácatalé yàcale àta néetácatalétawa macáita níái càmíiyéica iwàwa yeebáida iyúwa Dios ichùulìaná. Pucháiba meedá asìanái imàacawa náicha. Níára Josué, Caleb nacái. Níára yèeyéicaté iicáca Canaán yàasu cáli yá nèepùacaté nacàlida wawàlùanápínáwa Canaán néré, Dioscáiná iyúudèeripináté wíatá --íima israelitanái⁺ irí yái Moisésca. Yá Moisés íima nalí àniwa:

--Néese wèepunícawa madécaná camuí. Néese wamàni úwi pucháiba yàawiría. Yá wamáalàidaca nía amorreonáimi, nía nacái Basán yàasu cáli mìnanáimica. Siùcade nudé numàacaca Rubénnái itaquénáimi nàyaca nàasu cálimi íinata níái amorreonáimica --íima nalí yái Moisésca. Néese Moisés icàlida nalí àniwa:

--Dios idé icàlidaca nulíwa càmita núalimá nuwàlùacuéwa píapicha Canaán yàasu cáli íinatalé. Dios imàacacué píiwacalipináca Josué núamirìcubàami --íima nalí yái Moisésca. Néese Moisés íima nalí àniwa:

--Pìyacaalícué Canaán yàasu cáli íinata, iwàwacutácué pimànica macáita càide iyúwa Dios ichùulìanácué pía. Iwàwacutá péewáidaca péenibewa, pitaquénáiwa nacái àniwa, yái Dios íimáanácué pirí. Picácué pìà nacàaluíniná níái ídolonáica⁺, níái cuwáínái yéenáiwanáca. Picácué pìà cuwáínái icàaluíniná. Pìacaalícué ídolo⁺ icàaluíniná, yásí Dios yùuwichàidacuéca píajá, yá imusúadéeripinácué píawa Canaán yàasu cáli íicha piwènùadacaténácué píiwitáisewa Dios irí àniwa --íima nalí yái Moisésca. Néese Moisés íima nalí àniwa:

--Dios idété imànicuéca pirí cayábéeri. Idécué yeedá pía piùwidenái Egipto mìnánái ícha. Idécué itàaníca píapícha dúli Sinaí néré. Canácata áibanái wenàiwica idé yéemíà càide iyúwa pidéénacué péemíaca Dios isàna --íima nalí yái Moisésca. Néese, Moisés íima nalí áiba wawàsi àniwa:

--Dios idété imànicacué plawirináimi yáapícha wawàsi. Siùcade iwàwacutácué pimàni càide iyúwa ímáanáté plawirináimi irí idécáiná imànica macái Israel⁺ itaquénáimi yáapichani --íimaca nalí yái Moisésca. Néese Moisés icàlida nalí macáita Dios ímáanáté náanirináimi irí dúli Sinaí ínatale. Moisés icàlida nacái nalí yái iyúwa Dios iwàwáaná namàni nàyacaalí Canaán yàasu cáli ínata. Néese íimaca nalí àniwa:

--Pidécué piwèùada píiwitáisewa Dios ícha manùbàawiría. Picácué pimàni meedá báawéeri píalíacaténacué asáisi Dios yùuwichàidacaalípinacué píajá. Dios idécuéca yáalimáidacuéca pía cuarenta namanùbaca camuí yáalíacaténacuéwa asáisi peebáidacaalícué itàacái. Imàacacué nacái máapíca pía. Néese yàacuéca piyáapiná àniwa yáde manáca⁺. Idécuéca imànica pirí càì píalíacaténacuéwa iwàwacutá piwàwalica Dios itàacái yàacàsi ícha --íima nalí yái Moisésca. Néese Moisés íima nalí àniwa:

--Péemíacué àniwa nuénánái. Jehovátacué Wáiwacali. Abéerita Dios. Iwàwacutácué cáinínáca waicáca yái Dios macái wachàini iyúwa. Càmitacué waimáicha iyúwa ímáaná. Wéewáidacué mamáalàacata wéenibewa yái Dios itàacái ìwali. Watàanícué náapícha Dios íináwaná ìwali èeríapinama alénápinácaalí wàya. Iwàwacutácué watànàaca Dios itàacái cuyàluta irícu, wadèniacaténá wáapichawa mamáalàacatani. Watànàacué nacái Dios itàacái wacapèe inùma irícuwa --íima nalí yái Moisésca. Néese Moisés yèepùà íimaca nalí àniwa:

--Piwàlùacaalícuéwa Canaán yaasu cáli íinatalé, yásí pimáalàidacué canánama níái iyéeyéica néré. Máiníca báawaca náiwitáise íná Dios iwàwa pimáalàidacué píichawa nía canánama. Dios càmitacué iwàwa piacawéeridaca nía. Picácué peedáca náicha piacawéetúapínáwa. Pìacawéerida-caalí nía, yásí nawènùadaca píiwitáise Dios íicha, piacaténá nàasu cuwáinái icàaluíníná. Iwàwacutácué pimáalàidaca náicha nàasu cuwáinái yéenáiwaná, macáita altar⁺, ídolonái⁺ nacái. Pimáalàidacué náicha macáita nàasuca, íchanápinácué pimàni càì iyúwa namànífíná. Abéeritacué Píiwacali Dios Jehová. Pìacué Dios icàaluíníná --íima nalí yái Moisésca. Néese Moisés íima israelitanái⁺ irí àniwa:

--Bàaluité Dios icàlidacué nalí níái piawirináimica, Abraham, Isaac, Jacob áiba yàanápiná nataquénái irí cáli cayábéeri. Iná Dios yàacuéca pirí yáde cáli nataquénáimicáinácué pía. Dios iwàwa imànicuéca pirí càide iyúwa icàlidáaná piawirináimi irícué. Pìanàacaalícué Canaán íinatalé, picácué piwènùada píiwitáisewa Dios íicha. Ewita càasuíyéicáanítacué pía, picá piwènùada píiwitáise-wa Dios íicha --íima nalí yái Moisésca. Néese Moisés icàlida nalí àniwa:

--Báawéeyéi íiwitáise níái Canaán mìnanáica, íná Dios yèeripínácué pirí nàasu cálimica. Yàacuéca pirí nàasu cálimica yùuwichàidacaténá nía. Picácué piyúunáida Dios yàacuéca pirí nàasu cálimica cayábacáinácué píatá. Cà míiyéitacué cayába píiwitáise. Iwàwacáita yùuwichàidaca nía meedá, íná yàacué pirí yái nàasu cálimica. Picácué piimáicha iyúwa pidéenácué piwènùadaca píiwitáisewa manùbàawiría Dios íicha, wèepunícaalítéwa chuìri cáli íinata --íima nalí yái Moisésca. Moisés íima àniwa:

--Yái Wáiwacali Dios Jehová isutácáita wamànífínápiná málisibáanata wawàsi meedá. Càmita máiní cáulenáca weebái-

da itàacái. Iwàwaca wàaca icàaluíniná. Iwàwaca nacái wàyaánápiná càide iyúwa ichùulìaná. Iwàwa cáinináca waicácani. Iwàwa weebáidaca itàacái macái wachàini iyúwa. Weebácaalí isàna, yásí wamàníiripiná macáita iyúwa iwàwáaná --íima nalí yái Moisésca. Néese íima nalí àniwa yái Moisésca:

--Péemiácué nuénánái. Dios idé yàacué pirí itàacáiwa pìyacaténácué cayába. Bàaluité Dios cáinináté iicáca wàawirináimi Abraham, Isaac nacái, Jacob nacái. Siùcade cáininá nacái iicáca wía nacái áibanái wenàiwica íicha --íima nalí yái Moisésca. Néese íima nalí yái Moisésca:

--Peebáidacaalícué iyúwa Dios íimáanácué pirí, yásí iyúudàacuéca pía pimáalàidacaténácué nía macáita Canaán mìnanáica. Yèeripinácué pirí nàasu cálimi. Peebáidacaalícué Dios itàacái mamáalàacata, yásí imàacaca unía yúuwàacawa pibànacale íiwitáisequé àniwa --ímaca nalí yái Moisésca.

Otros decretos y leyes

Deuteronomio 12-26

Néese Moisés yèepùà icàlidaca israelitanái⁺ irí àniwa. Yá icàlida nalí macáita càide iyúwa Dios íimáanáté

nalí dúli Sinaí néeni. Yá Moisés yàalàaca nía neebáida-caténá mamáalàacata Dios itàacái. Néese Dios ichùuliaca Moisés icàlidaca nalí àiba tàacáisi àniwa Dios inùmali-cuíse. Yá Moisés íimaca nalí:

--Aiba camuí tàacáwa piwàwacaalícué abéeri rey⁺ icuèripinácué pía, peedácué abéeri asìali péenánái yèewísewa. Càmita iwàwacutá yái rey⁺ idènià madécaná caballo imànicaténá úwi caballo iyú. Báawa nacái yeedá-caalí manùba inànáí íinunáipináwa. Báawa yeedácaalí manùba plata wenàiwicanái íicha. Picácué pimàacaca abéeri rey⁺ itécuéca pía Egipto yàasu cáli néré àniwa. Iwàwacutá yái rey⁺ iléeca Dios itàacái èeri imanùbaca --íima nalí yái Moisésca. Néese íima nalí profetanái⁺ ìwali:

--Abéeri asìali yàanàacaalí, yá íimaca ìwaliwata, "Profetaca⁺ núa" íimacaalí, yácuénica píalimáidaca itàacáijá. Iimacaalícué pirí, "Nucàlidacué pirí manùba wawàsi ìwali, iyúwa ìyáanápíná wapíchalécáwájá", càicaa-lícué íima pirí, néese, canácaalítá ìyáaná, yásícué píalíawa mawèníirita itàacái meedá. Néeni, báisíiricaalí-táni, yásí píalíacuéca báisíta itàaní Dios inùmali-cuíse. Aiba cachíwéeri profeta⁺ icàlidacaalí ichìwawa Dios íipidená ìwalítá meedá, áibacaalí wenàiwica icàlidaca cuwáinái inùmali-cuíse, yá Dios inuéyéipináca nía meedá. Picácué pisutáca píawa náicha níái camàliquéeyéica, níái nacái ìiwicùlidéeyéica meedá demonio⁺ íiwitáise iyú. Máiní báawaca Dios iicáca càiri --íima nalí yái Moisésca. Néese icàlidaca nalí yái Moisésca:

--Aibaalípiná Dios ibànuèripinácué pirí abéeri Profeta⁺. Yái Profeta⁺ cayábéeri íiwitáise, nuíwitáise nacáirica. Yàanàacaalípiná yái Profetaca⁺, yásícué icàlidéeripinácuéca piríni, càide iyúwa Dios iwàwáaná

pimànica. Càmicaalícué peebáida yái tàacáisi icàlidéeri-
pinácuéca pirí, yácué Dios yùuwichàida píajá --íima nalí
yái Moisésca. Néese Moisés icàlidaca nalí tàacáisi
mamáalàacata. Yá íima nalí:

--Canácaalí pucháiba wenàiwica nacháawàa áiba,
canátacué yéewaná piùwichàidacani. Iná pucháiba abédana-
méeyéi íiwitáise nacháawàacaalíni iyúwa nadéená naicáca
imàníiná báawéeri, yásícué piùwichàidacatáni --íima nalí
yái Moisésca. Néese Moisés icàlidaca nalí áiba tàacáisita
àniwa. Yá íima nalí:

--Iwàwacutácaalícué piúlúa yéenúlusi ìwali abéeri
cabáyawanéeri icanápi ìwalísewani àicu ìwali, néesecué,
yái èerica idécaalí yéetácawa, pìà peedácué àicu íichéi
iinámica, pibàlìacaténácué cáli irìculéni. Iwàwacutá
pimàni càì yái wenàiwicami báawacáiná Dios iicá yái
imàníirimica --íima nalí yái Moisésca. Néese Moisés
icàlidaca nalí áiba tàacáisi àniwa. Iimaca nalí:

--Pìanàacaalícué abéeri màsibee ibàna, cuipìra ibàna
nacái iyúwa néewé, néenibe nacái áibanái, piwàwacaalícué
peedáca íicha yéenibe, yéewé nacái, yá cayábaca. Abéerita
quéwacué, pimàaca yáatua yàacawa --íima nalí yái Moisésca.
Néese Moisés íima nalí àniwa:

--Picácué pimàaca amorreonái, moabitanái nacái ìyaca
israelitanái⁺ yèewi nadécáiná namáidaca Balaammi ibànua-
nápínácué pìwali chàwicùlitá --íima nalí yái Moisésca.
Néese Moisés íima nalí àniwa:

--Níái ichàbéeyéicuécawa pibànacale yèewiré pimàaca-
cué nayáaca achúmáanata ìyacaná. Quéwa néenita nayáa
ìyacaná. Càmitacué iwàwacutá pimàaca natéca pibànacale
íicha manùba ìyacanáca nayáacaténá áibalépináni --íima
nalí yái Moisésca. Moisés íima nalí áiba tàacáisi àniwa:

--Báawacaalí abéeri asìali iicáca ínuwa udécáiná umànica irí báawéeri, néese iwàwacaalí ichùulìaca íchawa úa, yásí iwàwacutá yàaca ulí cuyàluta, ipíchacáwa ibànùaca íchawa úa. Yái cuyàluta icàlidadáaná áibanái irí unìri idéca yúucaca úa --íima nalí yái Moisésca. Moisés íima nalí áiba tàacáisi àniwa:

--Picapèedáidacaalícué abéeri cabáyawanéerica, picá picapèedáidacuéjání cuarenta yàawiría imanùbacani quiríta --íima nalí yái Moisésca. Moisés íima nalí áiba tàacáisi àniwa:

--Picácué pibàlì inùma, yái pipìra pacá asìali, íibaidéericuécá pirí, peedácaalícué pibànacale ituínási. Máapicaalíni, yácué pimàacaca iyáaca yái ituínásica idécáiná iyúudàaca pía --íima nalí yái Moisésca. Néese Moisés icàlidaca nalí áiba tàacáisi àniwa. Yá íima nalí:

--Yéetácaalíwa abéeri asìali idènièrimi ínuwa, quéwa méenibecaalítàacáwa úa, yásí iwàwacutá abéeri asìali yéenàsàirimi yeedáca iríwa úa yàacawéetúapínáwa. Néese imusúacaalíwa uícha quéechéerica uìri, yá nacàlidanica ìwali, yái yéenibemi asìalimi. Iná yéewa yái asìalimica idèniaca yéenibewa icùacaténá yàasu cálimi, yàasumi nacái --íima nalí yái Moisésca.

El último discurso de Moisés

Deuteronomio 27-30

Néese àniwa Moisés icàlida israelitanái⁺ irí:

--Iwàwacutácué peebáca càide Dios ichùulìaná. Níái camíiyéi imànica macáita càide iyúwa Dios iwàwáaná, níaca Dios yùuwichàidéeyéipíná manuísíwata. Yái èeriquéi pichàbacaalípinácuéwa Jordán inanábàa abéemaalé Canaán yàasu cáli ínatalé, yá pibàlùadacué íba manuínaméeyéi íbaca dúli Ebal ínata. Néese pibadácué nía. Néese

pitànàacué íba ìwali Dios itàacái. Néeseecué pimànica abéeri altar⁺ néré. Néeseecué pinúacué áibanái néená pipirawa sacrificio⁺ iyú pibáyawanácué ìwalíisewa. Yácué peemáca altar⁺ ínatabàa yái yéenáca yái pipìramicuécawa pinuérimicuéca pìacaténácué Dios irí cayábéeri. Néese pìwacùacué pìríwáaca iinási yéenáimica pimànicaténácué culto casímáiri iyújá néré --íima nalí yái Moisésca. Néese Moisés íima nalí àniwa:

--Peebáidacaalícué yái Dios itàacái yásícué imànica pìrí cayábanaméeyéi yái Diosca. Pìwènùadacaalícué píwi-táisewa Dios íicha, yásícué imàaca báawéeri yúuwàacawa pìwalíjá. Peebáidacaalícué mamáalàacata Dios itàacái, yácué imàacaca pìrí madécaná péenibe, madécanátacué nacái pipìranái. Imàacacué pìrí pibànacale manùba. Imàacacué nacái pìasu úwinái nàuwichàida nacáicué piùwidenáijá. Pìwènùadacaalícué quéwa píwiwítáisewa Dios íicha, yásí Dios yúuwichàidacuéca píajá. Yácué imàacaca cáuláicaca pía, máapícuéca nacái píajá. Yácué imáalàidaca píicha uníajá ipíchanácué pibànacale idàwinàacawa. Imàacacué nacái wirìichunái iyáaca macáitacué pibànacale. Càmicaa-lícué peebáida Dios itàacái, yásícué piùwidenái yàanàaca pìatalé. Yànica càmitacué píalimá pimawèniaca nía. Néese Dios imàacaca piùwidenái itécué pía déeculé pìasu cáli íichawa, áiba cáli néré, déecuíséeyéi. Inácué càmita pìya néréjá matuíbanáijá --íima nalí yái Moisésca. Néese Moisés íima nalí àniwa:

--Siùcade nuwàwa pimànicué wawàsi càide iyúwa pìawirináimi imàníináté wawàsi Dios yáapicha. Càmitacué máiní cáulenáca peebáida iyúwa Dios ichùulìanácué pimàníinápíná --íima nalí yái Moisésca. Néese Moisés íima nalí àniwa:

--Pìwàwasícué pimànica cayábéeri, néese peebáida Dios itàacái yásícuéjá yàaca picáucájá. Pìwàwacaalícué quéwa pimànica báawéeri, yásícué peetácawájá. Nuwàwa

pimànicuéca cayábéeri pìyacaténácuéca matuíbanái. Cáini-
nácué piicáca Dios. Peebáida nacái itàacái. Piwènùadacaa-
lícué píiwitáisewa Dios íicha, pìacaténácué cuwáinái
icàaluíniná, yásícué Dios imàacaca báawéeri yúuwàacawa
pìwalicuéjá. Iná yéewa macái èeri mìnánái náalíacawa
iyúwacué pidééná piwènùadaca píiwitáisewa Dios íicha,
pìacaténá cuwáinái icàaluíniná. Néese cué piwènùadacaalí-
cué píiwitáisewa Dios irí àniwa yá cayábacuéca Dios
iicáca pía àniwájá. Yánica yeedácuéca pía Canaán yàasu
calí néré àniwájá. Yácué imàacaca càasuíyéicuéca pía
àniwájá --íima nalí yái Moisésca.

Muerte y sepultura de Moisés

Números 27.12-23; Deuteronomio 31-34

Néese Moisés idécaalí icàlidaca nalí macáita, yá
icàlidaca nalí idènia ciento veinte namanùbaca camuí.

Yá iwàwacutá yéetácawa mesúnamáita. Néese icàlidaca nálí yái Josué icuèripiná nía yáamirìcubàa àniwájá. Yái Josué itéeripiná nía israelitanái⁺ Canaán yàasu cáli ínatalé. Néese Moisés íima Josué irí, nálí nacái, níái israelitanáica⁺:

--Picácué cáalu piacawa Canaán yàasu cáli ínatalé --íima nálí yái Moisésca. Néese Moisés itànàaca macáita Dios itàacái cuyàluta irìcu. Néese yàaca nálí cuyàluta níái levitanáica⁺, nálí nacái israelitanái⁺ íiwacanánáica. Néese Moisés ichùulìà naléenápíná cáaliácáiri iyú yái cuyàlutaca israelitanái⁺ irí canánama, asìanái, inanái nacái, sumànái nacái. Iwàwacutá naléeca yái cuyàlutaca macái siete namanùbaca camuí idénáami, culto irìcu íipidenéerica Enramadas⁺, yái camuí nayamáidáyacatáipíná-wa. Néese Dios íima Moisés irí:

--Caaquialéta péetácawa. Pimáida Josué. Yá pitéca nucapèema inùma néréni --íima yái Diosca. Néese Moisés itéca Josué néré. Yá Dios íimaca Josué irí acalèe yèewíise:

--Picá cáalu pía. Núacata píapicha. Nuyúudàacata píajá, pitéenápíná níara israelitanáica⁺ Canaán yàasu cáli ínatalé --íimaca yái Diosca Josué irí. Néese Dios ichùulìà Moisés imàacáanápíná icáapiwa Josué ìwali. Macái nía israelitanái⁺ nadé naicáca íná náalía báisíiricani, Josué ìyaca Moisés yáamirìcubàa. Yá Moisés imànica càì.

Néese Moisés, Josué nacái icàlidaca abédanamata abéeri tàacáisi israelitanái⁺ irí. Yái tàacáisi nacàli-déerica Dios ìwali. Yá nacàlidéerica, "Dios máiní manuíri cachàiníirica. Iwàwacutá weebáidacani, ipíchaná báawéeri yúuwàacawa wàwali", càì íima yái tàacáisica Moisés icàli-déerica, Josué yáapicha.

Néese Moisés isutáca Dios imàníinápíná cayábéeri israelitanái⁺ irí. Néese idécaalí imànica càì, yá néese Moisés íríacawa dúli Nebo ínatalé. Néré yáalimá iicáca Canaán yàasu cáli déecuíse quéwa. Yá yéetácawa Moisés néré. Canácata yáaliériwa jalénacaalí càlicùli iriawa, Dioscáiná ibàlìà néenini. Yái Moisésmi cachàiníiri íiwitáise, cachàiníirité áibanái profetanái⁺ íicha, Dioscáiná itàanícate isàna iyútawa machacàníiri iyú Moisés irí, imàacaca nacái Moisés imànica manùba càmfíiri wenàiwica yáalimá imànica.

Néese, níái israelitanáica⁺ náicháaníca Moisés ìwali treinta namanùbaca èeri. Nadécaalí náicháaníca, yásí Josué icùaca nía. Yá Dios imàacaca máini cáaliacáica yái Josuéca, yéewanápiná icùaca cayába níái israelitanáica⁺.

D I C C I O N A R I O

altar - Abéeri mesa nacáiri. Neemáté napìranáíwa sacrificio⁺ iyú altar íinatabàa. Aibaalí neemá pumènfiri isàni altar íinatabàa.

ángel - Abéeri chènuníiséri, cachàinfiri wenàiwica íicha, cámiéta-quéeri nacái wenàiwica íicha. Iyaca Dios yáapicha chènuniré. Aibaalí Dios ibànùà ángelnái yàacaténá itéca tàacáisi wenàiwica irí (piléecué Gabriel ìwali, San Lucas 1.26). Bàaluité Dios idàba ángelnái (piléecué Salmos 148.2-5). Càmiyéi icásàawa (piléecué San Lucas 20.34-36). Quéechacáwa mabáyawanéeyéi canánama níái ángelnáica. Aibanáita néená quéwa namànité nabáyawanáwa (piléecué 2 Pedro 2.4). Namànité úwi Dios íipunita. Aibanái néená cabáyawanéeyéi, níaca Dios idacuaté. Aibanái néená cabáyawanéeyéi ángelnái yèepuníyéiwa cháì èeri irìcu. Yáalimáidéeyéi imànica úwi Dios íipunita, Dios yéenibe íipunita nacái (piléecué Daniel 10.12-13). Yái Satanás, náiwacalicaní, níái báawanaméeyéi ángelnáica (piléecué Efesios 2.2). Níái ángelnái mabáyawanéeyéica, yèeyéica Dios icàaluíniná. Iibaidéeyéica Dios irí. Iyúudéeyéi wía, Dios yéenibeca, icuèyéi nacái wía yeebáidéeyéica Jesús itàacái (piléecué Génesis 19.10-11; Salmos 91.11).

Año de liberación - Iimáanáquéera "Yái camuí wawasàacatáipiná cáli, wàasu wenàiwica nacái". Dios ichùullaté israelitanái⁺ namàacáanápiná nèepunícawa nàasu wenàiwicanáíwa, macái cincuenta camuí idénáami. Nadécaalí nawènlaca áibanái íicha nàasu cáli, yái camuí Año de liberación irìcu, iwàwacutá nèepùadaca macái cáli irí, yái quéechéeri íiwacalica.

arca - Dios ichùullaté Noé imànínápiná abéeri lancha nacáiri, quéwa manuíri béecaná, idènièri ipùatawa iyúwa capli, yáaliméeri icùacawa úni inànìacubàata (piléecué Génesis 6-9).

bronze - Abéeri íiwitáaná lata nacáiri, imiéri, cachàinfiri nacái. Mawènfiri oro íicha, quéwa yáaliméeri ìideniaca ùuléeri. Iná yéewa, namànicaté bronze íicha altar⁺ neemácatái pìrái iinámi sacrificio⁺ iyú.

cabra - Abéeri pìrái néeri nacáiri, masaquèeri iiná israelitanái⁺ iyáapiná. Needáca madécaná leche cabra íicha. Nayáa nacái cabra iiná. Aibaalí namànica wáluma cabra ichùna íicha. Cabra íimami íicha namànica úni yàalu, uva⁺ ituní yàalu nacái.

camello - Abéeri napìra cáaléeri caballo íicha. Cadúmaléeyéi iwaalíricu, níái camelloca. Itéeyéi wenàiwicanái yàasu, wenàiwica nacái nàacawa camello íinata. Cáaléeri camello ichùna, namàni wenàiwicanái ibàle iyúni (piléecué San Marcos 1.6).

carretón - Abéeri carro nacáiri idènièri yàabàliwa macapucuíyéi, quéwa caballo, pacá áiba itéeyéi yáamiwáisewa.

carro - Caballo itéeyéicaté náamiwáisewa carro bàaluité. Aibaalíté pucháiba úwinái nàacawa carro irìcu, namànicaténá úwi.

circuncisión - Dios ichùullacaté israelitanái⁺ nadalúanápiná sumái yáana ícha ichìpi ímami ipùatáanata quéwa. Namànica sumái irí circuncisión idèniacaalí abéeri semana, iná yéewa achúmáana íiraná imusúacawa icháuná íchawa. Dios iwàwa namàni càì, yéewanápiná macái èeri mìnánái náalíacawa Dios icùaná níái israelitanáica⁺, nàa nacái abéerita Dios icàaluíniná, náibaida nacái irí. Wía càmiíyéi israelitanái⁺, càmicaalí wawàwa wamànica circuncisión, yá cayábacata (piléecué Hechos 15.1-30). Níawaamita israelitanái⁺ iwàwacutá namàni càì.

décima - Dios ichùullacaté israelitanái⁺ yàanápiná irí yéená, yái nadènièrica, yéewanápiná sacerdotenái⁺ idènià nayáapináwa, canácáináté sacerdotenái⁺ yàasu cáli nabànacale yàalupinátá. Iná yéewa, abéericaalí wenàiwica yeedá ibànacale íchawa diez namanùbaca yàalu ituínási, yásí iwàwacutá yàaca Dios irí abéeri yàalu ituínási, sacerdotenái⁺ iyáapináwa. Néeni, idèniacaalí veinte namanùbaca, néese iwàwacutá yàaca pucháiba Dios irí. Décima ímáaná "Abéeri néená náicha níái diez namanùbaca".

demonio - Abéeri báawéeri ángel⁺, cabáyawanéeri. Yeebáidéeri Satanás⁺ itàacái. Aibanái demonio yèepùníyéiwa wenàiwicanái iwàwalìcu. Matuíyéimica namànica áibanái wenàiwica (piléecué San Mateo 12.22); máalíawáisea namànica áibanái íiwitáise (piléecué San Lucas 8.26-36); masànaca namànica áibanái wenàiwica (piléecué San Mateo 9.32-33). Aibanái demonioca Dios idacùaté (piléecué San Lucas 8.31; Apocalipsis 9.1-11; 20.1-3). Aibanáita quéwa demonionái yèepùníyéiwa cháí èeri irìcu (piléecué Efesios 2.2; 6.11-12).

Día del perdón - Macái camuí imanùbaca israelitanái⁺ namànica abéeri culto máiníiri iwàwacutácawa nalí, íipidenéeri Día del perdón, íimáanáquéera, "Yái èeri Dios imàacacatái iwàwawa wabáyawaná íicha". Namàacaca náichawa nayáacaléwa, càmita nacái náibaida abé èeri macáiri. Nanúaca pìrái sacrificio⁺ iyú Dios irí nabáyawaná ìwalíi-sewa, yá nacàlidaca náichawa nabáyawanáwa namànfirimica irìcu yái camuímica. Nasutáca Dios imàacáanápíná iwàwawa nabáyawaná íicha. Yáta èeri Dios imàacaca sacerdotenái⁺ íiwacali iwàlùacawa irìculé, yái imàdáná máiníiri mabáyawanéerica, Dios icapèe imáalàanácatalé, aléi ìyacatái Dios yàasu yàalubái mabáyawanéeri. Néese idàchiadáidaca pacá íiranámi, caba⁺ íiranámi nacái íinatéi Dios yàasi yàalubái inùma mabáyawanéeri, aléi Dios ibàllacatái yàawawa natuí íicha acalèe yèewi. Idécaalí sacerdotenái⁺ íiwacali idàchiadáidaca yái iráica Dios yàatalé, yásí Dios imàacaca iwàwawa nabáyawaná íicha.

Enramadas - Idécaalí israelitanái needáca nabànacalewa ituínásica, yá namànica abéeri culto íipidenéeri Enramadas, íimáanáquéera "Wacapèema". Yái culto abéeri semanéerita namànica. Namànica náalimáawanama caplíma quéwa yéetaná púubéerita àicúunaca. Yá nàyaca néeni irìcu abéeri semana. Namànica yái culto nawàwalíiripíná iyúwaté nàyáaná nèepunícawa caplíma irìcu namusúacaalítéwa Egipto íicha.

esclavo - Iimáanáquéera "Wàasu wenàiwica càmfíiri wapáyáida".

espada - Machete nacáiri yéecuériwa báipunitácanama. Bàaluité úwinái itéeyéi nàasu espadawa nanúacaténá nàuwidenáíwa.

granizo - Aibaalí máinícaalí casalíni uníaca acalèe irìcu chènuniré, yásí yèepùna dàalaca yái uníaca, ichacamàacawa hielò iyú. Néese, yúuwàacawa táitáiwaca cáli iwéré iyúwa íba púubanaméeyéi, cáiwíiri iyú quéwa. Yái dàaléeri uníaca íipidenéeri granizo, wawáimi itàacái iyú.

higo - Uái higuera⁺ ìyacanáca.

higuera - Abéeri àicu idènièri òyacanáwa ípidenéeri higo⁺, wawáimi itàacái iyú. Uái higo⁺ puchichéechúa, bàsabàséechúa, quíiréechúa uiná. Nadécaalí needáca nabànacalewa higo⁺, yásí nachuldaca nía yéewanápiná nadèniaca nía cáala èeri higoca⁺ dàalawaca iyú.

ídolo - Namànité yéenáiwánási oro ícha, plata mèlumèluíri ícha nacái, àicu ícha nacái, íba ícha nacái. Nàasu cuwáináicaté níái ídolonáica. Aibanái wenàiwica nasutáca níawa ídolo ícha. Namànité ídolo irí báawéeri culto. Nanúaca ídolo irí napìranáíwa sacrificio⁺ iyú nàacaténá cuwáináí icàaluíniná. Aibanái yéetáida yéenibewa cuwáináí irí. Aibanái idulýéí aslanái, inanái nacái namànicaténá cuwáináí irí cabáyanéeri culto.

incienso - Aicu icáiná pumèníiri isàni, natùcunì Dios icapèema irìcu, amalácalìcubàawa, táicaléemi nacái, èeri imanùbaca.

Israel - Aibaalí ípidená Jacobmi, Isaac òirimité (piléecué Génesis 32.28; 35.10). Israel itaquénáimi ípidenéeyéí israelitas, wawáimi itàacái iyú. Aibaalí náipidená judíonái, hebreonái áiba.

israelita - Abéeri néená níái Israel⁺ itaquénáimica. Aibaalí ípidená judío, hebreo áiba.

levadura - Nèewìlada levadura íbesi yèewi yéewanápiná pan imulàcàaca-wa.

levita - Abéeri Jacob òirimi ípidená Leví. Leví itaquénáimi náipidená nacái levitanái. Aibanái néená levitanái níái Aarón itaquénáimica náibaidacaté Dios irí sacerdote⁺ iyú. Aibanái néená levitanái nayúudàaca sacerdotenái⁺. Càmita quéwa levitanái nanúaca pìrái sacrificio⁺ iyú. Nanúacáita nasànwawa, nacántàaca Dios irí, napulìlaca trompeta⁺ culto irìcu. Natunúa nacái Dios icapèema.

lino - Abéeri wáluma namànfirica ícha yái nabànacale ípidenéeri lino, idènièri òyanási nachàchànéeripiná, yéewanápiná namànica wáluma.

maná - Yái cabalèeri, púubéeri yàacàsica, pan nacáirica, Dios ibànuerité israelitanái⁺ nayáanápínáwa nayáacaléwa nàyacaalí nèepunícawa chuìri cáli íinata.

ofrenda - Iimáanáquéera "Yái wawàsi wèerica Dios irí". Dios ichùulìlacadé israelitanái⁺ nàanápíná irí plata, iinási nacái, ituínási nacái, pan nacái, uva⁺ ituní nacái, sèenási nacái, àicu òyacaná nacái. Nàaca Dios irí nàasu ofrendawa sacerdotenái⁺ nayáapínáwa, canácáiná sacerdotenái⁺ yàasu cáli, nabànacale yàaluínátá.

oveja - Abéeri pìrái masaquèeri iiná israelitanái⁺ irí. Nadalúaca ícha ichùna namànicaténá wáluma bàlesi piná. Níái ovejaca càmita náalimá nacutáca nayáapínáwa, máulenáca nacái naméeraacawa, náucacawa. Aibanái cuwèesínái icutáca iyáawa níái ovejanáica. Iná yéewa, iwàwacutá abéeri wenàiwica icùaca ovejanái èeríapinama, táiyápinama nacái báawéeri ícha. Yái wenàiwica icuèri ipìra ovejanáwa ípide-néeri pastor, wawáimi itàacái iyú.

Pascua - Israelitanái⁺ yàasu culto máiníiri iwàwacutácawa nalí. Nawàwalité yái èerimíté Dios iwasàacatái nía nàuwidenái íchawa, níái Egipto yàasu cáli mìnánáimica (piléecué Exodo 12.23-27).

Pentecostés - Abéeri israelitanái⁺ yàasu culto namàníirité Dios irí, nàacaténá irí cayábéeri ìwali, yái nabànacale ituínási trigoca. Namànité culto Pentecostés cincuenta namanùbaca èeri Pascua⁺ idénáami.

Primera cosecha - Iimáanáquéera "Yái quéechéeri bànacale weedéerica". Israelitanái⁺ nadèliaca quéechéeri ituínási needéerica nabànacale íchawa. Néese, Pascua⁺ idénáami, yásí natéca yái ituínásica sacerdotenái⁺ irí. Càitaté nàaca Dios iríni, sacerdotenái⁺ iyáapínáwa. Càmita Dios imàaca nayáaca yái wàlisài needéerica bànacaleca àta nadécataléta nàaca Dios irí yéená.

profeta - Yái wenàiwica itàaníiri Dios inùmalicuíse. Icàlidéeri wenàiwicanái irí Dios itàacái. Aibaalí Dios icàlidaca profeta irí càinácaalí iyáanápíná napíchalécáwa. Néese profeta icàlidaca wenàiwicanái iríni.

querubín - Abéeri ángel⁺ nacáiri, idènièri quéwa yàanabáíwa pucháiba. Iyaca Dios yáapícha chènuniré.

rey - Yái asìali icuèrica macái wenàiwica yàasu cáli mìnánáíwa.

sábado - Abéeri èeri semana imanùbaca israelitanái⁺ iyamáidacatáíwa. Càmfíyái íbaida. Namànicáita quéwa culto Dios irí.

sacerdote - Asìali imàníirité culto Dios icapèema irìcu. Yéetáida nacái pìrái sacrificio⁺ iyú.

sacrificio - Dios ichùuliàcaté israelitanái⁺ yéetáidáanápíná napìranáíwa oveja⁺, pacá, cebra⁺, unùcu nacái, nàacaténá irí cayábéeri. Ichùuliaca namànica áibanái sacrificio èeri imanùbaca nabáyawaná ìwalíísewa, íchaná Dios yùuwichàida nà nabáyawaná ìwaliwa.

suerte - Càide iyúwa náiwitáise bàaluité náucaca náichawa púubana-méeyéi íba náalíacaténá càinácaalí Dios iwàwáaná namànica.

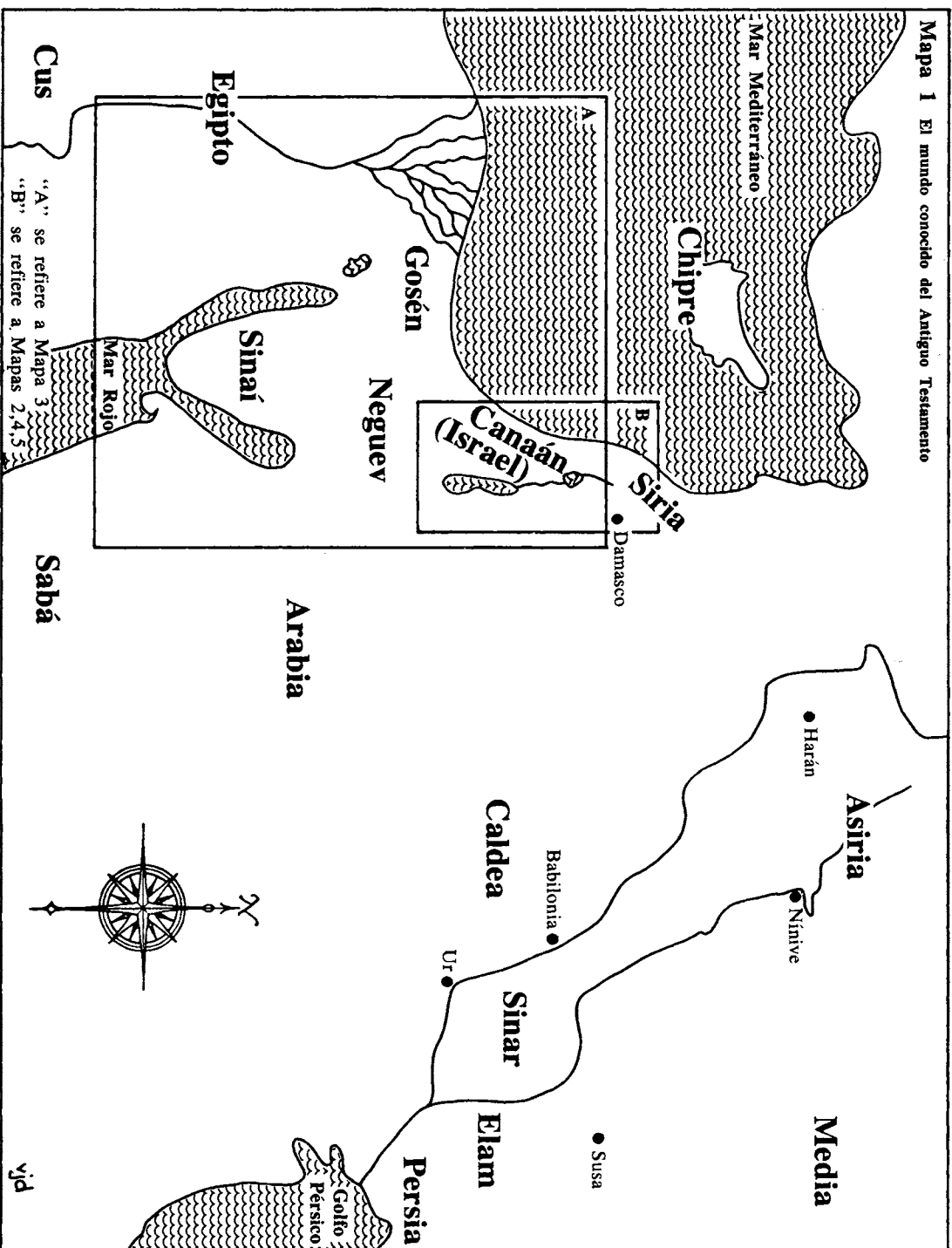
trompeta - Abéeri pulianási namànírica lata ícha, pìrái ichàle ícha nacái. Napulìaca trompeta namáidacaténá úwinái nàwacáidáyacáa-nápináwa, nadàbáanápiná nacái namànica úwi. Aibaalí napulìaca trompeta wenàiwicacaténá nàwacáidáyacacawa namànica culto Dios irí. Napulìaca trompeta isàna nacái culto irìcu, nàacaténá Dios ímiéta-caná.

Trompetas - Israelitanái⁺ namànicaté abéeri culto nanúacaténá pìrái sacrificio⁺ iyú nabáyawaná ìwalísewa. Napulìaca trompeta⁺ namáidacaténá wenàiwicanái culto nérépiná. Nàaca nacái Dios irí yái ofrenda⁺ ituínásírica sacerdotenái⁺ iyáapináwa.

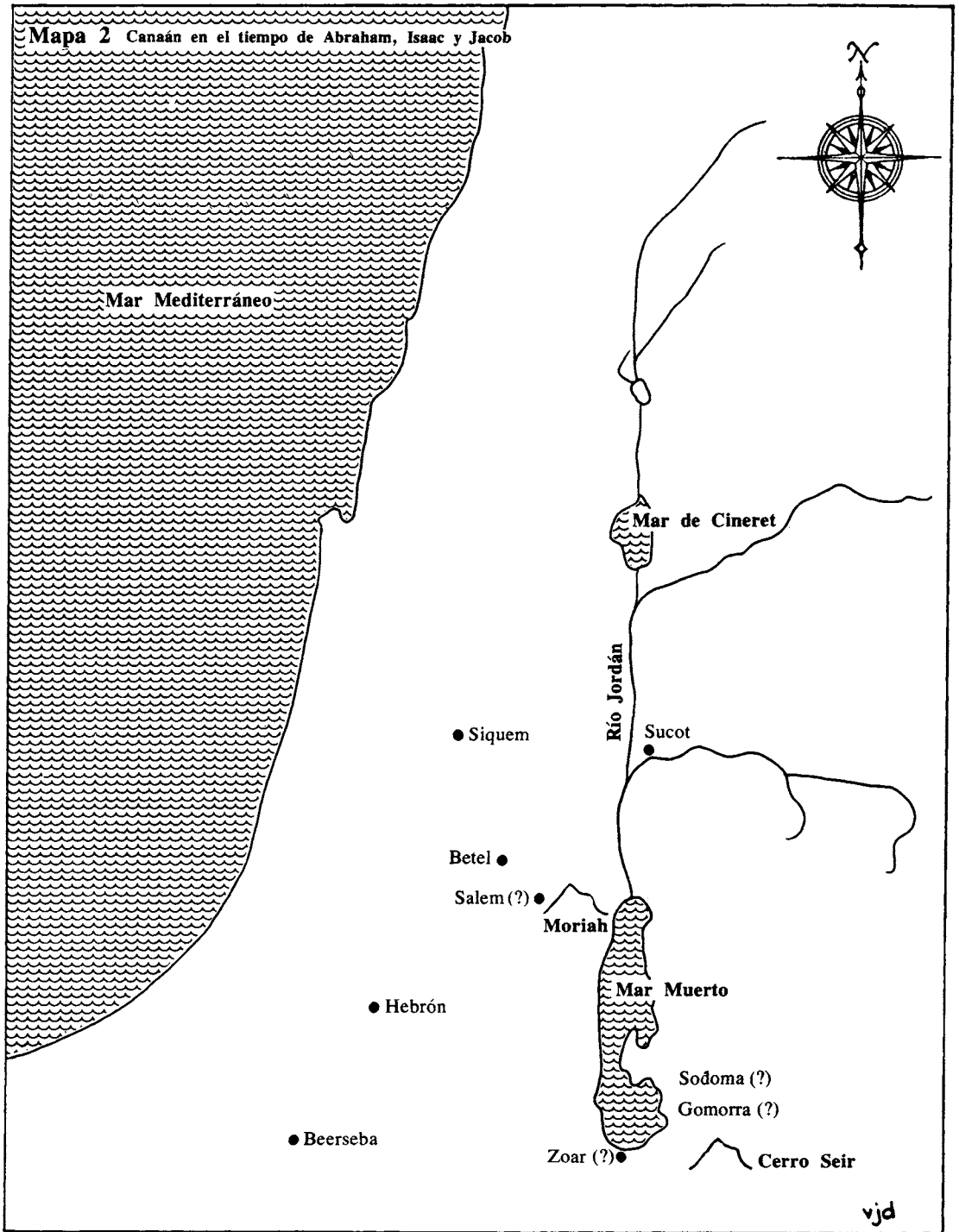

uva - Abéeri abéya ìyacaná catuníiri, puchichéeri. Needáca ícha ituníwa nàiracaténá nayáacalé yáapichawa. Máinícaalí ipuírìcani, néese wenàiwica ìiracaalí manùba, yásí icàmaca. Wàiraca uva ituní Santa Cena irìcu, quíiracáináni, irái nacáiri iicácanáwa, wawàwalí-ripiná Wáiwacali Jesús íiraná, imusuéricatéwa icháuná íchawa wàwalinápiná, íichaná Dios yùuwichàida wía wabáyawaná ìwalíse, wía yeebáidéeyéica Jesús itàacái.

Mapa 1 El mundo conocido del Antiguo Testamento

Mapa 2 Canaán en el tiempo de Abraham, Isaac y Jacob

vjd

